

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

DATO: 31. august 2020
SAGSNR.: 2019-3034

Bemærkninger til Konkurrencerådets udkast til analyse ”Konkurrencen i advokatbranchen.”

1. Indledning

Advokatrådet skal indledningsvis anmode om, at dette høringssvar med bilag offentliggøres sammen med rapporten.

Henset til høringsfristen og det meget omfattende materiale forbeholder Advokatrådet sig ret til at fremsende yderligere bemærkninger.

Advokatrådet har den 4. august 2020 modtaget udkast til Konkurrencerådets samlede undersøgelse af konkurrenceforhold i advokatbranchen. Konkurrencerådet har anmodet om Advokatrådets bemærkninger af fx faglig eller teknisk karakter.

Advokatrådet har i høringssvar af 19. november 2019 kommenteret en tidligere udgave af undersøgelsens kapitel 2 og 4.

Advokatrådets gjorde i det tidligere høringssvar blandt andet opmærksom på følgende mangler ved kapitel 2 og 4:

- Et forkert udgangspunkt for analysen om, at der ikke er retssikkerhedsmæssige hensyn i rådgivningsopgaver uden for retssagsområdet
- Ulige balance mellem beskrivelsen og vægtningen af konkurrencehensyn i forhold til forbrugerhensyn og retssikkerhed
- Manglende vægtning af advokaters habilitet, uafhængighed og fortrolighed
- Advokatrådet var uforstående over for, at Advokatrådets input ikke indgik korrekt, og påpegede, at kapitlerne derfor blev misvisende

- Advokatrådet påpegede følgende fejlkilder:
 - Fejl i talmateriale
 - Manglende kildekritik
 - Manglende forklaring af relevans i sammenligninger med andre lande, aktører, mv.
- Sondringen mellem advokatfirmaer og advokatselskaber fremstod ikke klar eller konsekvent
- Materialet indeholdt intetsigende og fejlagtige sondringer, fx mellem arbejde hvor retssikkerhed var på spil over for rådgivning, og retssagsarbejde over for øvrigt advokatarbejde
- Det fremgik ikke tydeligt, at advokatetiske regler gælder alle advokatens opgaver.

Det er Advokatrådets opfattelse, at de fleste kritikpunkter vedrørende de tidligere udgaver af kapitel 2 og 4 fortsat er gældende i den nuværende version af rapporten:

- Advokatrådet mener overordnet, at der fortsat er en række helt grundlæggende antagelser og præmisser, som ikke er korrekte, og som derfor har afgørende betydning for den argumentation i rapporten, som støttes herpå.
- De foreslåede ændringer baseres helt overvejende på hensyn til konkurrence, uden korrekt og tilstrækkelig vægtning af retssikkerhed og forbrugerbeskyttelse, som er afgørende hensyn i reguleringen af området.
- Rapporten overser generelt, at reglerne for advokater alle er fastsat ud fra hensynet til klienter, og ikke for at beskytte advokater. Når rapporten angriber reglerne, er det derfor klienternes beskyttelse, der angribes, og når rapporten foreslår at ophæve regler, er det derfor et forslag om at ophæve klienternes beskyttelse.
- Advokatens rolle i retssamfundet som garant for borgerens mulighed for retssikkerhed underkendes ved den foreslåede udvanding af reglerne om god advokatskik på bekostning af alene konkurrencehensyn.
- Der ses fortsat talmateriale i analysen, som synes fejlagtigt eller usandsynligt, og som ikke kan verificeres, da der ikke er adgang til det underliggende materiale.
- Der er også konklusioner, som ikke nødvendigvis er en logisk følge af talmaterialet, eller som ikke synes rimelige på baggrund af svar fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne spørgeskemaer.
- Det er påfaldende, at meget af det talmateriale, som rapporten støtter sine konklusioner på er forældet. Det lader til, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens undersøgelser i mange tilfælde er ophørt omkring 2017. Det er yderst betænkeligt, at styrelsen baserer meget drastiske ændringsforslag på forældet materiale.
- Flere steder i rapporten bærer fortsat præg af meget tendentiøs skrivning, og det er bemærkelsesværdigt, hvor mange henvisninger, der har sit udspring i

revisorbranchen. Det gælder følgende steder i rapporten: Siderne 18, 33(x2), 62, 66, 87, 112, 120, 124 (x2), 127 (note 235), 128, 133, 134 (note 263), 143, 186, 228, 233, 244 (note 422), 245, 246 (x2), 247, 250, 259, 268, 275. Noterne 368 og 369 på side 224 benytter i sin argumentation rapporten FSR-danske revisorer: ”Forslag til at modernisere rammerne for udpegning af kuratorer”, 2016. I note 458 gengiver rapporten oplysninger fra Cowi for FSR-danske revisorer: ”Advokatydelser – inspiration til liberalisering af regulering på advokatmarkedet”, 2019.

- Der foretages også fortsat sammenligninger med andre erhvervsgrupper uden at relevansen forklares, eksempelvis begrebet ”byerhverv”, som anvendes adskillige gange i rapporten uden nærmere definition end i note 120, der blot henviser til, at det er et ofte anvendt begreb. Sammenligningen mellem advokater og den sammensatte gruppe ”byerhverv” fremstår misvisende og malplaceret.
- Konklusioner støttes på ”markedsaktørers” (eksempelvis siderne 102, 118, note 212, 119, 124, m.fl.) tilkendegivelser, uden at det fremgår hvilke, eller om og hvorfor de er relevante. Sondringen mellem advokatfirmaer og advokatselskaber er fortsat heller ikke konsekvent. Betegnelsen ”advokatfirma” anvendes i rapporten konsekvent og fejlagtigt for ”advokatselskab”, og som en fællesbetegnelse for advokatselskaber og andre advokatvirksomheder. Det er en væsentlig fejl.

2. Analysens udgangspunkt – forkerte antagelser

Det er Advokatrådets opfattelse, at der er i hvert fald tre helt overordnede og grundlæggende forhold ved rammerne for analysen, som er forkerte, og som bevirker, at analysen ikke er retvisende.

2.1. Afgrænsning af markedet for juridiske ydelser

Markedet for juridisk rådgivning angives på side 25 at udgøre 14,4 mia., og afgrænses på side 66 til ”juridisk rådgivning fra advokatfirmaer”, og det nævnes, at ”advokatfirmaerne kun i begrænset omfang er udsat for konkurrence fra andre udbydere af juridisk rådgivning.”

Advokatrådet mener, at det er en klar fejl, at markedet således ikke afgrænses konkurrenceretligt, og at det er en helt grundlæggende misforståelse, at det er relevant kun at vurdere konkurrencen på en mindre del af markedet for juridiske ydelser. Afgrænsningen af markedet i rapporten beror på, ”hvad kunderne mener” er markedet. Denne metodiske tilgang er yderst problematisk og giver ikke noget retvisende billede af markedets egentlige størrelse. Markedet for juridisk rådgivning er betydeligt større, og advokatydelser er i skarp konkurrence med mange andre aktører på hele markedet. Dette er påvist i BCGs rapport ”Konkurrence på markedet for juriske ydelser” fra 2020, hvor markedet opgøres til 42 mia. kr.

2.2. Sondring mellem typer af ydelser

Der sondres fortsat mellem advokaters rådgivning inden for og uden for retssystemet, fx på side 16 og side 105. Dette er en helt grundlæggende misforståelse, som ikke har et juridisk afsæt i den nugældende advokatregulering og som ikke kan begrundes i forskellige hensyn ved rådgivningsopgaver. Advokatrådet har i høringssvaret til rapportens tidligere version redegjort indgående for dette, og vi skal henvise hertil.

2.3. De advokatetiske regler

De advokatetiske regler beskrives på side 17 og i rapporten i øvrigt som ”branchefastsatte regler.” Dette er en grundlæggende misforståelse. Reglerne og deres indhold indgår dermed ikke i rapporten som den kodificering af gældende ret, som fastsættes gennem Advokatnævnet og domstolenes praksis. Det viser en generel og bekymrende usikkerhed omkring beskrivelsen og forståelsen af, hvordan reguleringen af advokatbranchen fungerer.

Rapporten giver således udtryk for en fuldstændig mangel på forståelse af regelhierarkiet. Den foreslår flere steder, at advokatetiske regler enten ændres eller ophæves. Det giver ingen mening og vil ingen betydning have for retstilstanden. De advokatetiske regler er vejledninger, som skal afspejle praksis fra domstolene og Advokatnævnet. Dette fremgår af Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 150 af 24. februar 2020 (Advokatsamfundets vedtægt) § 31, stk. 2, som det i øvrigt er nævnt under afsnit 2.6 på side 46 i rapporten. Domstolene og Advokatnævnet bygger deres afgørelser på Retsplejeloven § 126. Ændringer kan derfor kun ske ved lov, og dette ville stride grundlæggende mod princippet om, at det er det uafhængige Advokatnævnet og domstolene, der fastlægger praksis ud fra den retlige ramme i § 126, stk. 1.

2.4. Konsekvens for vores høringssvar

På baggrund af disse forhold er det Advokatrådets vurdering, at selve grundlaget for analysen er stærkt mangelfuldt, og det vil følgelig ikke give mening at kommentere de enkelte forslag og anbefalinger i detaljer. Advokatrådet har identificeret over 70 steder i rapportens kapitel 1-4, hvor vi har tekstnære kommentarer til fejl eller mangler i rapporten. Idet rapporten efter Advokatrådets opfattelse bygger sine konklusioner på et fejlbehæftet grundlag, finder Advokatrådet det på nuværende tidspunkt mere hensigtsmæssigt at drøfte forhold ved rapportens fejl og mangler på et møde med Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Advokatrådet forbeholder sig retten til at supplere høringssvaret med en nærmere redegørelse for disse fejl og mangler, såfremt det vurderes relevant efter et møde.

Advokatrådets formål er at arbejde for retssikkerhed og for advokaters integritet og uafhængighed. Rapportens kapitel 5 til 8 om økonomiske faktorer og graden af konkurrence vedrørende bestemte juridiske opgavetyper er derfor uden for rammerne for, hvad vi finder anledning til at kommentere. Under hensyn til, at vi som anført mener, at rapporten baseres på et fejlagtigt og mangelfuldt grundlag og indeholder en lang række grundlæggende fejlantagelser, og idet forhold og fejl som vi tidligere har påpeget ikke synes at afspejles i rapportens konklusioner og anbefalinger, forbeholder Advokatrådet sig dog at kommentere på disse forhold på et senere tidspunkt.

3. Analysens teser for behov for at fremme konkurrencehensyn - kommentarer

Der fremhæves fem begrundelser for at se nærmere på tiltag, der kan fremme konkurrencehensyn på markedet for advokaters ydelser:

1. *"Væksten på markedet begrænses af vanskeligheder med at rekruttere og af, at branchens kunder er for passive i forhold til at afsøge markedet."*

Tesen begrundes af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen med en række indikatorer om "koncentration, tilgang af nye virksomheder, mobilitet i markedsandele samt overskudsgraden og lønpræmier i sektoren", side 62.

Advokatrådet mener ikke, at der er empirisk belæg for, at en deregulering af eksempelvis ejerskabsbestemmelser vil medføre flere udbydere eller flere advokatvirksomheder, tværtimod. Det viser udviklingen i Storbritannien, hvor en sådan deregulering skete i 2011.

2. *"Advokatbranchens overskudsgrad er dobbelt så høj som i byerhverv"*

Markedet for juridiske ydelser består i dag af mange aktører og brancher, og ikke kun af advokatbranchen. Derudover består markedet af meget forskelligartede opgaver, eksempelvis fra inkassosager til M&A-rådgivning. Det er meget svært at hævde, at det samlet set skulle være relevant at sammenligne et gennemsnit af overskudsgraden for summen heraf med et gennemsnit for det i analysen udefinerede begreb "byerhverv".

Det er Advokatrådets opfattelse, at rapporten slet ikke tager højde for disse forhold. Der opfordres derfor til, at samme ydelser i forskellige brancher sammenlignes, eksempelvis M&A-rådgivning foretaget af henholdsvis advokater, revisorer eller banker, fremfor forskellige ydelser inden for samme branche.

3. *"Reguleringen af konkurrencen på markedet begrundet i hensyn til retssikkerhed og forbrugerbeskyttelse er unødigt konkurrencebegrænsende."*

Der er i tidligere høringssvar redegjort indgående for, at reglerne på området er et fint afbalanceret samspil af konkurrence- forbruger- og retssikkerhedshensyn. Formålet med reguleringen er at sikre kvalitet i retssamfundet og retssystemet, og retssikkerhed for forbrugerne, såvel som sund konkurrence.

4. *"Der er ingen konkurrence på området for konkurs- og dødsboer og vedrørende kurator- og bobestyreropgaver."*

Som nævnt i afsnit 2.4 har Advokatrådet på nuværende tidspunkt ingen kommentarer til dette punkt.

5. "Offentlige opgaver konkurrenceudsættes for lidt."

Det er Advokatrådets opfattelse, at spørgsmålet om statens indkøb af juridiske ydelser er et særskilt spørgsmål, som bør udskilles fra vurderingen af konkurrencen på markedet i øvrigt, idet statens brug af Kammeradvokaten i højere grad bestemmes af staten selv end af markedet, og derfor ikke bør bruges ved vurderingen af, om der er tilstrækkelig konkurrence på markedet for juridiske ydelser i øvrigt eller om hvorvidt der er - eller ikke er - behov for regulering af dette marked.

Det fremgår af BCG-rapporten, at 97 pct. af markedet for juridiske ydelser på i alt 42 mia. kr. er konkurrenceudsat i dag, og at størstedelen af markedet varetages af andre udbydere end advokater. Advokatrådet skal påpege, at møderetsmonopolet i en konkurrencemæssig sammenhæng udgør en meget lille del (ca. 3 procent) af markedet, som det også fremgår af BCG-rapporten, og at møderetsmonopolet alene er begrundet i hensyn til bedst mulig afvikling af retssager, altså domstolenes og forbrugernes interesser, ikke advokaters.

Advokatrådet er på den baggrund ikke enige i, at markedet for juridiske ydelser i dag ikke er konkurrenceudsat.

4. Advokatrådets overvejelser - om balancen mellem konkurrencehensyn, forbrugerbeskyttelse og retssikkerhed

Advokatrådet mener sammenfattende, at der allerede i dag er en betydelig konkurrence på markedet for juridiske ydelser, og at konklusionerne i BCGs rapport bør give anledning til væsentlige tilrettelser i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens rapport på det grundlag.

Det er endvidere ikke dokumenteret eller sandsynliggjort i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens rapport, at der vil ske konkurrenceforbedringer ved de foreslåede tiltag. Tværtimod viser BCG-rapporten, at en liberalisering af markedet for juridiske ydelser i Storbritannien ikke har medført øget konkurrence.

Det er Advokatrådets helt klare holdning, at brugen af titlen advokat kræver den grad af uafhængighed af modstridende interesser, som reglerne i dag afspejler. Det vil have helt uoverskuelige konsekvenser for både retssikkerhed og forbrugerbeskyttelse, hvis kravene herom slækkes. Advokattitlen er beskyttet i alle de lande, vi normalt sammenligner os med.

Det er Advokatrådets opfattelse, at en vurdering af vægningen af hensyn til henholdsvis konkurrence, forbrugerbeskyttelse og retssikkerhed, som reguleringen af området afspejler, bør foretages af den rette ressortmyndighed, som i dette tilfælde er Justitsministeriet. Vi mener i det lys, at det er en fejl af Konkurrencestyrelsen at anbefale tiltag, der i overvejende grad ikke vægter andre hensyn end alene konkurrencemæssige.

Samlet set er Advokatrådet meget uenig i rapportens konklusion (kapitel 9) om, at de foreslåede anbefalinger ”*fortsat sikrer de nødvendige samfundshensyn.*”

Advokatrådet ser med stor bekymring på de samlede anbefalinger, som vil være en kraftig forringelse af borgernes retssikkerhed og niveauet af forbrugerbeskyttelse, såfremt de gennemføres. Advokatrådet appellerer derfor på det kraftigste til, at der foretages den nødvendige faglige revision af præmisserne og grundlaget for vurderingen af markedet jf. ovenstående, og at anbefalingerne følgelig forkastes og nye udarbejdes på et bedre grundlag under hensyntagen til nødvendige samfundshensyn, herunder retssikkerhed.

Med venlig hilsen

Peter Fogh
Formand for Advokatrådet

Andrew Hjuler Crichton
Generalsekretær

Bilag:

Boston Consulting Group: Konkurrence på markedet for juridiske ydelser, 2020.

Konkurrence på markedet for juridiske ydelser

Rapport

JANUAR 2020

Indhold

Resume

Baggrund og introduktion

Analyse 1: Markedet

Analyse 2: Udbydere

Analyse 3: Kunder

Indhold

➤ Resume

Baggrund og introduktion

Analyse 1: Markedet

Analyse 2: Udbydere

Analyse 3: Kunder

Resumé

Kan det på baggrund af eksisterende data konkluderes, (i) at der er behov for øget konkurrence på markedet for juridiske ydelser i Danmark, og (ii) hvad en eventuel effekt ved deregulering af ejerskabsbestemmelserne vil være?

På baggrund af øget fokus på deregulering af retsplejelovens ejerskabsbestemmelser for advokatvirksomheder har Advokatsamfundet og Danske Advokater bedt BCG vurdere, om der er datamæssigt belæg for at anbefale en deregulering af ejerskabsbestemmelserne

BCG's samlede vurdering er, at eksisterende data ikke giver tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, (i) at der er behov for øget konkurrence på markedet for juridiske ydelser, eller (ii) hvad effekten ved en eventuel deregulering af ejerskabsbestemmelserne vil være.

Denne vurdering er baseret på tre observationer:

1. Behovet for at øge konkurrencen på markedet for juridiske ydelser i Danmark er uklart

- Advokatbranchen udgør ikke ét marked, og markedet for juridiske tjenester består af mange andre udbydere end advokater. De forskellige ydelser - fx M&A og inkasso - udgør de facto forskellige markeder
- Indtjening i advokatbranchen - målt som omsætning per medarbejder - fremstår umiddelbart høj. Analyseres et specifikt ydelsesområde som M&A i stedet for branchen under ét, så er indtjeningen i advokatbranchen på niveau med indtjeningen i andre brancher. Lidt højere end i revisionsbranchen og lidt lavere end i bankbranchen
- Der er mange udbydere indenfor de enkelte ydelsesområder, og der er konkurrence både advokater imellem og med andre juridiske rådgivere

2. Fortalere for deregulering forventer flere og mere effektive udbydere efter en deregulering. Dette ses ikke i de tilgængelige data

- Tilvæksten af nye advokatvirksomheder i UK er faldet efter en deregulering af ejerskabsbestemmelserne i 2011
- Nye typer af advokatvirksomheder i UK, muliggjort efter 2011, etableres kun sjældent for at sikre adgang til kapital. Der er etableret omkring 1200 nye advokatvirksomheder. Omkring 4% af disse er etableret for at sikre adgang til kapital
- Ifølge Harvard-forsker Nick Robinson har deregulering af ejerskabsbestemmelserne i UK medført nye typer af interessekonflikter mellem kunder og virksomheder. Samlet set er effekterne af deregulering i UK uklare ifølge Robinson

3. Fortalerne for deregulering forventer lavere priser og øget kvalitet. Dette underbygges ikke umiddelbart af tilgængelige data

- Priserne på advokatydelse i UK er steget med 22% siden deregulering 2011. Dette er højere end den generelle prisudvikling i UK
- I UK ses en uklar effekt ved deregulering af ejerskabsbestemmelserne på kvaliteten af de juridiske ydelser. To udvalgte kvalitetsmål faldt umiddelbart efter 2011, men er steget igen og var i 2015 på samme niveau som før dereguleringen af ejerskabsbestemmelserne

Indhold

Resume

➤ Baggrund og introduktion

Analyse 1: Markedet

Analyse 2: Udbydere

Analyse 3: Kunder

Nærværende analyse skal ses i lyset af et længerevarende fokus på deregulering af advokatbranchen

2013: Produktivitetskommissionen analyserer regulering

Siden 2013: Flere konsulent-rapporter belyser området

2019: Konkurrencerådet igangsætter ny undersøgelse

På denne baggrund har Advokatsamfundet og Danske Advokater bedt BCG vurdere, om der er datamæssigt belæg for at anbefale en deregulering af ejerskabsbestemmelserne

Kilde: Produktivitetskommissionen (2013): *Konkurrence, internationalisering og regulering - Analyserapport 2*; Produktivitetskommissionen (2014): *Det handler om velstand og velfærd - Slutrapport*; Incentive (2017): *Totalmarkedet for juridiske ydelser*; Copenhagen Economics (2013): *Barriers to productivity growth in business services*; McKinsey (2010): *Creating Economic Growth In Denmark Through Competition*; Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (2019): *Konkurrencerådet undersøger konkurrencen i advokatbranchen*

Rapportens formål er at undersøge ofte anvendte argumenter for deregulering af advokatbranchen

Rapporten bidrager til ...

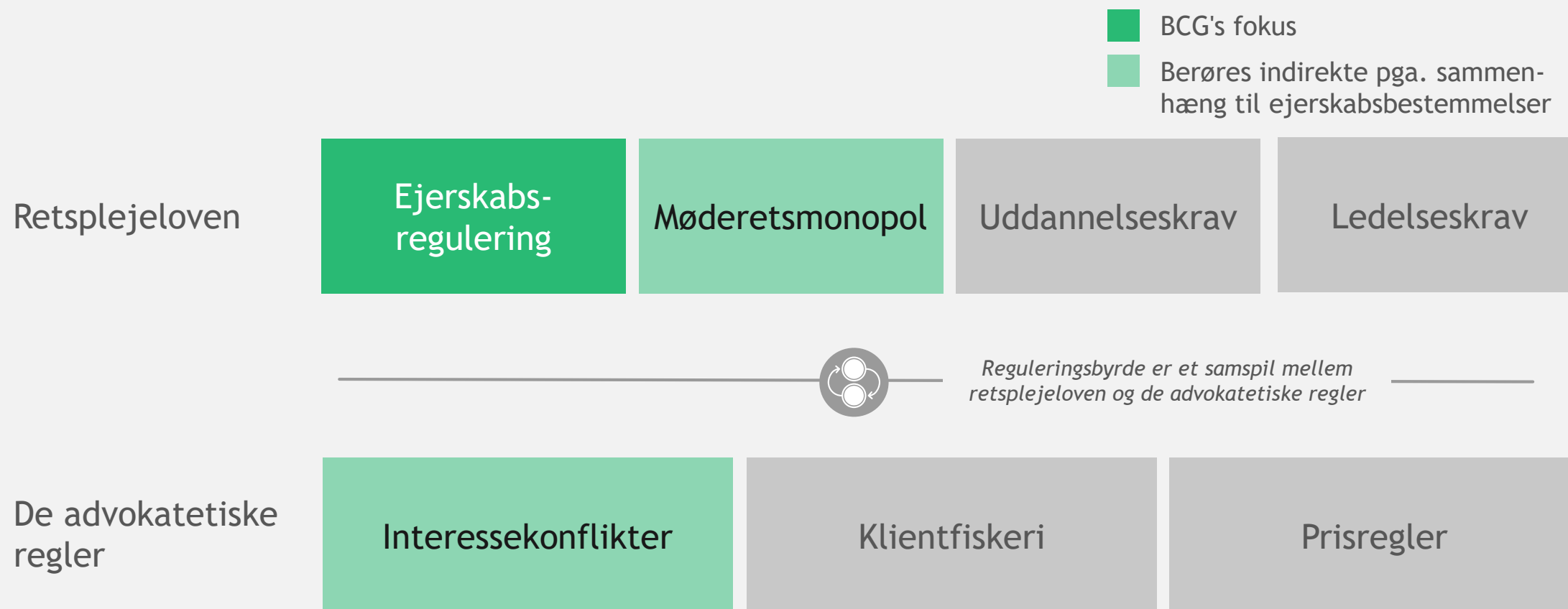
At trykprøve ofte anvendte argumenter for deregulering med relevante data

men ikke til ...

At give en samlet fremstilling af konkurrencesituationen eller komme med konkrete anbefalinger ift. deregulering

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen berører syv typer regulering. BCG's analyse fokuserer primært på ejerskabsbestemmelser

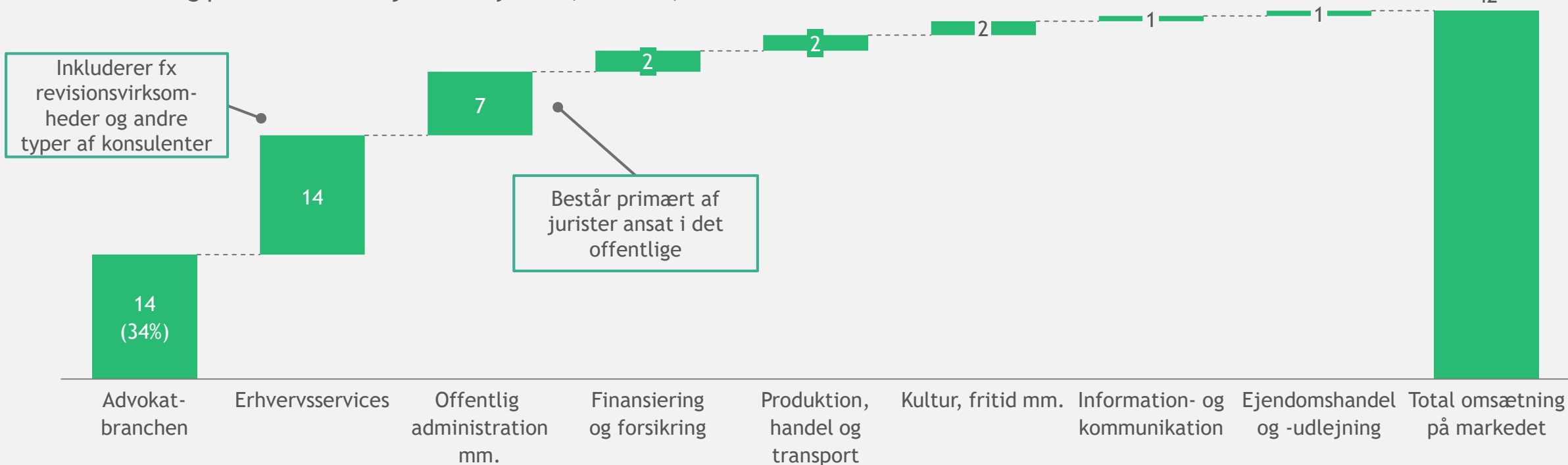

Note: Baseret på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens udkast til analyse af konkurrence i den danske advokatbranche sendt i forhøring i oktober 2019. Det skal bemærkes, at analysens data og konklusioner kan ændre sig fremadrettet, hvilket kan have implikationer for denne rapport's konklusioner.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (2019): *Forhøringsudkast til analyse af konkurrencen i den danske advokatbranche*; Retsplejeloven; Branchens Advokatetiske Regler

Advokatbranchen varetager 34% af det totale marked for juridiske ydelser på cirka 42 mia. kr.

Omsætning på markedet for juridiske ydelser, mia. kr., 2018¹

1. Baseret på beregninger foretaget af Incentive. Incentive har beregnet spænd for tallene afrapporteret i ovenstående graf. Her er taget udgangspunkt i de største tal i hvert spænd. For yderligere beskrivelser se Incentive-rapport.

Note: Alle juridiske ydelser er medregnet, inkl. fx services fra inhouse-jurister.

Kilde: Incentive (2017): *Totalmarkedet for juridiske ydelser* - opdateret af Danske Advokater med 2018-tal fra Danmarks Statistik

Ejerskabsbestemmelserne har kun direkte betydning for de 3% af markedet, som er omfattet af møderetsmonopolet¹

Møderetsmonopolet dækker 3% af markedet. Med andre ord er mere end 95% af markedet åbent for konkurrence mellem advokater og andre virksomheder, der leverer juridiske ydelser

~10% af advokatbranchens omsætning (~3% af det totale marked) kommer fra retssager, der er underlagt møderetsmonopolet. Op mod ~60% af retssagerne er såkaldte småsager og kan reelt varetages af andre juridiske rådgivere²

Det resterende af advokatbranchen (~31% af markedet) er stadig underlagt ejerskabsbestemmelser og advokatetiske regler. Men kunderne har mulighed for at vælge andre juridiske rådgivere

Den resterende del af markedet varetages af andre juridiske rådgivere og er derfor ikke underlagt reguleringen. Hvis kunderne ønsker fx sikring ift. interessekonflikter, kan de vælge at gå til advokater

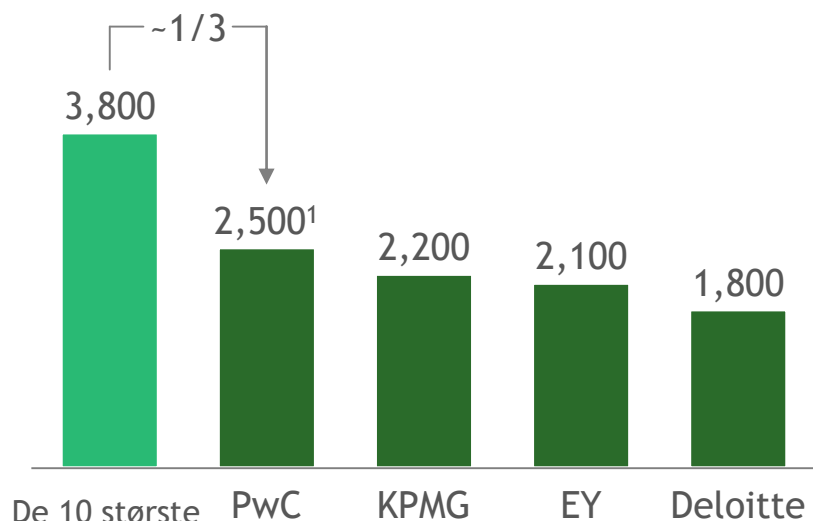

1. Som de eneste kan advokater føre alle typer af sager ved domstolene, hvis parterne ikke kan eller selv vil 2. Omsætningen på småsager er ikke afdækket og er derfor ikke angivet. Kilde: Incentive (2017): *Totalmarkedet for juridiske ydelser* - opdateret med 2018-tal fra Danmarks Statistik; Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (2019): *Forhøringsudkast til analyse af konkurrencen i den danske advokatbranche*

Eksempler på andre aktører: De fire største revisionsvirksomheder yder juridisk service på globalt plan, og tre har større, dedikerede *legal teams* i DK

De fire største revisorer opererer globalt og nærmer sig de største advokathuse ift. antallet af ansatte jurister

Ansatte jurister, 2017

Aktiv i antal lande

29

85

53

80

69

1. Ifølge PwC's hjemmeside har virksomheden 3.500 ansatte i deres legal team på globalt plan i 2019. 2019-tal kendes ikke for KPMG, EY og Deloitte

Note: Tilknytningen af jurister for de fire største revisionsvirksomheder afhænger af virksomhedsstrukturen i de enkelte lande. I Norge har virksomhederne etableret selvstændige advokatvirksomheder, mens de i Danmark har ansat juristerne under hovedselskabet

Kilde: ALM Intelligence (2017): *Elephants in the room*; virksomhedernes danske hjemmesider

Tre ud af fire har *legal teams* på deres danske kontorer med primært fokus på erhvervsrådgivning

Top tre juridiske ydelser ifølge virksomhedernes hjemmesider

- Selskabsret
- M&A
- Ansættelsesret

- M&A
- Selskabs- og erhvervsret
- Fonde og selvejende institutioner

- Generel erhvervsret
- Selskabsret og M&A
- Arbejds- og ansættelsesret

BCG har gennemført tre analyser af konkurrence og deregulering i advokatbranchen. Resultaterne præsenteres i de kommende afsnit

Hovedkonklusion: Eksisterende data giver ikke et tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, (i) at der er behov for øget konkurrence på markedet for juridiske ydelser, eller (ii) hvad effekten ved en eventuel deregulering af ejerskabsbestemmelserne vil være

Analyse 1: Konkurrence på markedet

Er der behov for at øge konkurrencen på markedet for juridiske ydelser?

Det er uklart, om der er behov for at øge konkurrencen. Konklusionerne om lav konkurrence i advokatbranchen er baseret på en central men usikker og unuanceret antagelse om, at advokatbranchen er ét marked

Analyse baseret på case-eksempler fra Danmark og økonomisk teori om konkurrence

Analyse 2: Effekt på udbydere

Vil deregulering af ejerskab bidrage til flere og mere effektive¹ udbydere af juridiske ydelser?

Data viser ikke, at en deregulering giver flere og mere effektive udbydere.

Tilvæksten af nye advokat-virksomheder i UK er faldet, og de 100 største advokatvirksomheders markedsandel er uændret efter deregulering

Analyse baseret på internationale erfaringer og eksisterende survey blandt danske advokater

Analyse 3: Effekt for kunderne

Vil deregulering af ejerskab påvirke pris og kvalitet på juridiske ydelser?

Data viser ikke, at deregulering giver lavere priser og øget kvalitet. Priserne på advokatydelse i UK er steget med 22% siden dereguleringen. Indikationer på, at priser i DK fremfor alt drives af behov for kvalitet i ydelserne.

Analyse baseret på internationale erfaringer og case-eksempler fra Danmark

1. Effektive udbydere dækker over både (1) større enheder, der udnytter skalafordele, og (2) mere kapitalintensive enheder, der investerer i effektivisering (fx automatisering).

Indhold

Resume

Baggrund og introduktion

➤ Analyse 1: Markedet

Analyse 2: Udbydere

Analyse 3: Kunder

Analyseresultat: Det er uklart, om der er behov for at øge konkurrencen på markedet for juridiske ydelser

Karakteristika for et marked med velfungerende konkurrence

1

Markedet kan defineres som ét marked

Ydelser på markedet skal i praksis være substituerbare. Det vil eksempelvis sige, at en kunde med behov for juridisk rådgivning ifm. M&A skal kunne gå til alle udbydere i advokatbranchen

2

Profit er ikke højere end for lignende brancher

Profitten på markedet skal være sammenlignelig med profitten på et marked med samme karakteristika. Det vil eksempelvis sige samme uddannelsesgrad, risiko, specialiseringsgrad

3

Der er mange udbydere

Der skal være tilstrækkeligt mange udbydere på markedet, så ingen enkelt aktør har kontrol over fx priser

Karakteristika for advokatbranchen

Advokatbranchen udgør ikke ét marked. De forskellige ydelser - fx M&A og inkasso - er de facto på forskellige markeder

Indtjening i advokatbranchen fremstår høj ift. fx revisionsbranchen. Rettes fokus i stedet for mod M&A-området er indtjeningen i advokatbranchen mere sammenlignelig med andre brancher

Der er mange udbydere indenfor de enkelte juridiske ydelsesområder. Dels advokater og dels aktører fra andre brancher, fx revisorer på M&A-området

Er der tilstrækkelig konkurrence?

Uklart. Behov for yderligere analyse for en fuld vurdering

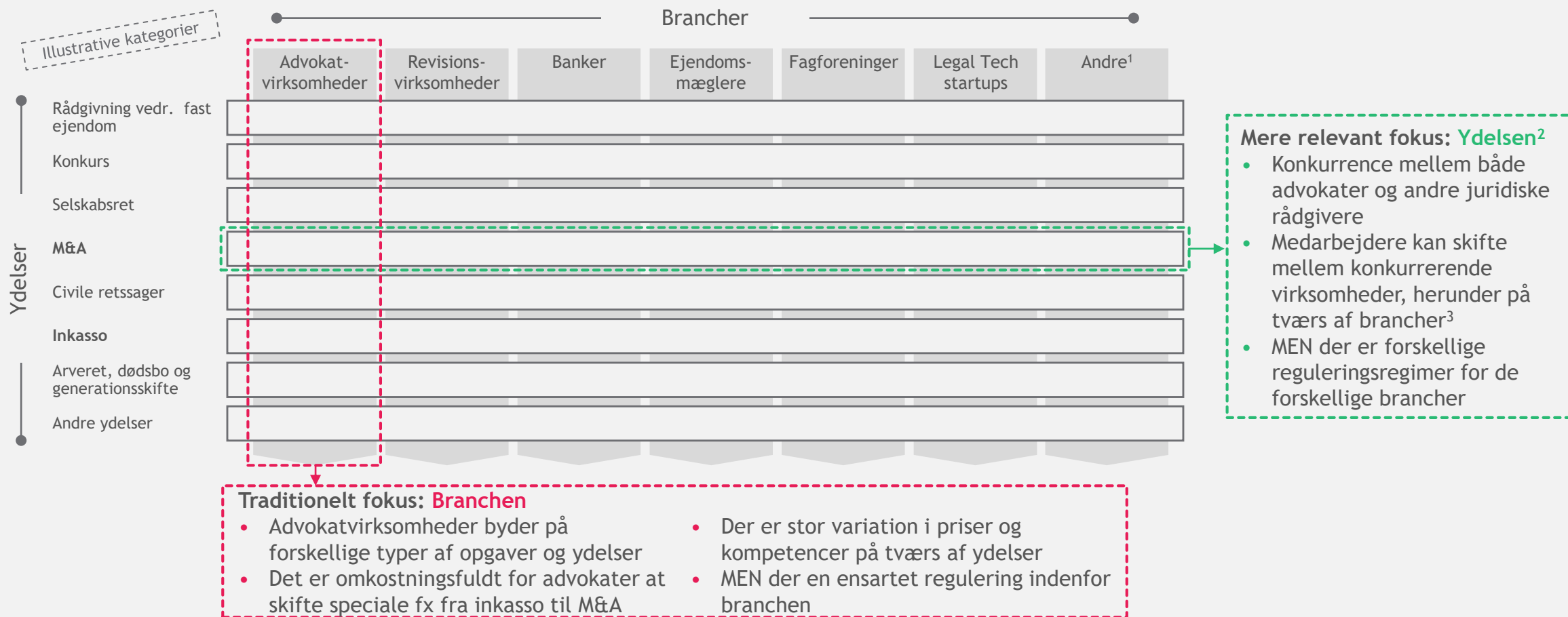

Uklart. Behov for yderligere analyse for en fuld vurdering

Indikation på, at der er tilstrækkelig konkurrence

Advokatbranchen udgør ikke ét marked. De forskellige ydelser - fx M&A og inkasso - er de facto på forskellige markeder

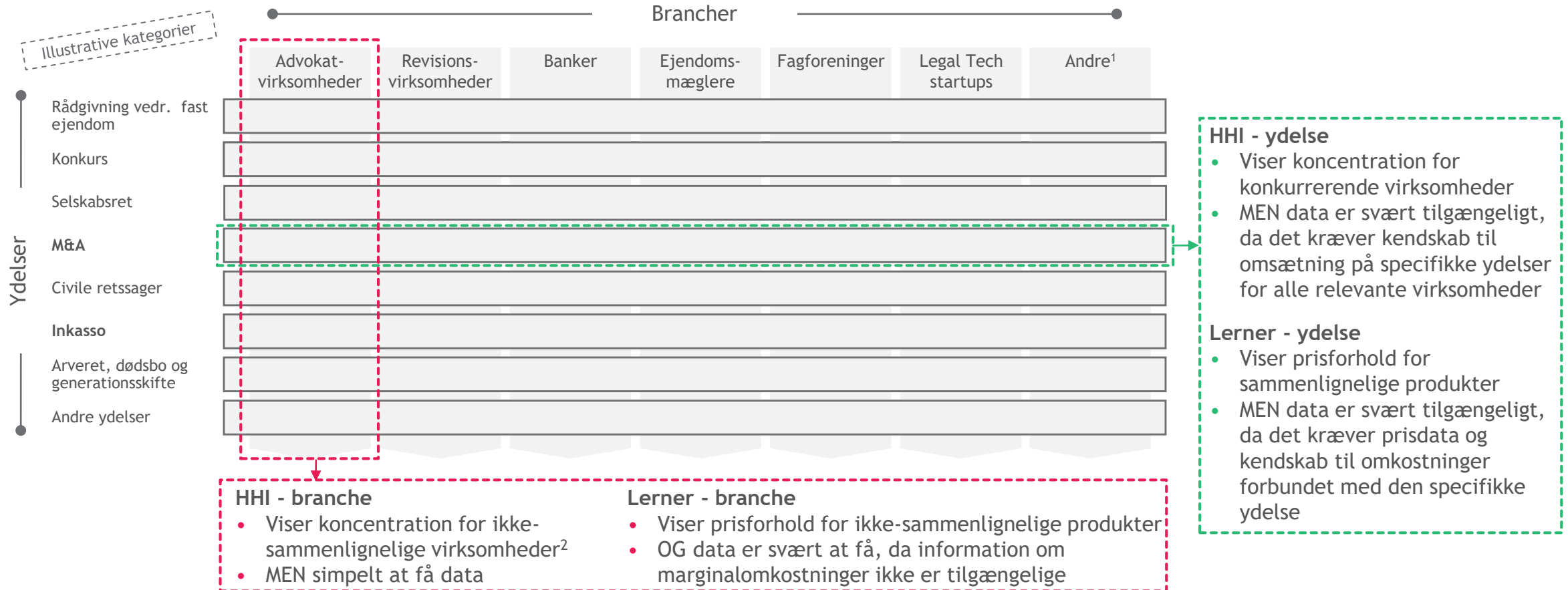

1. Fx offentlige myndigheder, bedemænd mfl. 2. BCG har ikke i denne analyse identificeret de faktiske markeder. Det er typisk en længerevarende analyse, og der er derfor taget udgangspunkt i ydelsesområder som en upræcis, men brugbar proxy. 3. Der skal tages forbehold for interessekonflikter, og at fx en cand.merc.jur ikke kan kalde sig advokat i en advokatvirksomhed, samt at en cand.jur med en advokattitel ikke kan markedsføre sig som en advokat i eksempelvis en revisionsvirksomhed.

Kilde: Belleflamme & Peitz (2011): *Industrial organization - Markets and strategies*

Indeksene HHI og Lerner bør ikke anvendes på brancheniveau uden de rette forbehold på grund af forskelle mellem udbydere

HHI og Lerner bør ikke anvendes på brancheniveau, da der ikke tages højde for forskelligheder ift. fx medarbejdere, priser og konkurrenter. På ydelsesniveau er HHI og Lerner mere retvisende, men data er mindre tilgængelige

1. Inkl. fx offentlige myndigheder 2. Copenhagen Economics (CE) pegede på denne problemstilling i 2014. Ifølge CE var HHI for advokatbranchen under ét 196 og i gennemsnit 455 for advokatvirksomheder på forskellige ydelsesområder. Begge tal er lave ifølge CE. CE skriver også: "Dette indeks tager ikke højde for konkurrencen fra andre rådgivere, så den reelle koncentration er formentligt lavere" (2014, s. 35).

Note: HHI er et mål for markedsconcentration, mens Lerner er et mål for markup mellem marginalomkostninger og pris

Kilde: Belleflamme & Peitz (2011): *Industrial organization - Markets and strategies*; Copenhagen Economics (2014): *Konkurrence og regulering i advokatbranchen*

Tre ydelser illustrerer markante forskelle mellem kunder, konkurrenter og relevante medarbejdere indenfor advokatbranchen

	Fokus på økonomi	Fokus på juridisk tvist	
	M&A	Skatteret	Familieret
Beskrivelse	Forberedelse af salg, køb og/eller fusion af virksomheder	Juridisk rådgivning ifm. privates eller virksomheders skatteforhold	Typisk skilsmisser, forældremyndigheds-spørgsmål mm.
Kunder	Typisk større virksomheder, kapitalfonde eller lignende	Virksomheder og privatpersoner	Privatpersoner
Udbydere	Advokater, revisionshuse, investeringsbanker m.fl.	Advokater, revisorer, offentlige myndigheder og inhouse-jurister	Mindre advokathuse
Relevante medarbejdere	Højt specialiserede medarbejdere med +3 års erfaring eller topstuderende i en introstilling som advokat-fuldmægtig mhp. specialisering	Medarbejdere med baggrund som cand.jur., cand.merc.jur., cand.merc. og cand.merc.aud m.fl.	Advokater varetager altovervejende denne ydelse. Der er indikationer på, at det skyldes risiko for, at sagen ender i retten. Typisk også meget sekretærtunge opgaver.

M&A er valgt som case-ydelse på baggrund af blandt andet ydelsesområdets størrelse og omsætningen per medarbejder på området

1

M&A-ydelsen er det femtestørste marked for advokater (ca. 8% af total omsætning)

2

M&A har en høj omsætning pr. medarbejder (ca. dobbelt så høj som branchen generelt) og kan derfor bidrage til at forstå ydelsesområder med høj profit

3

Velafrænset konkurrentlandskab muliggør sammenligning med andre brancher, herunder banker og revisionshuse

4

11 af de 12 største danske advokatvirksomheder anser M&A-ydelser som én af tre højst indbringende ydelser

Note: M&A-markedet forventes at have en vis grad af repræsentativitet for erhvervsrådgivning generelt (39% af omsætningen for advokater). For andre ydelser skal der dog udarbejdes tilsvarende analyser for at kunne kortlægge konkurrence på disse juridiske ydelsesområder

Kilde: Danmarks Statistik (2017): *Produktstatistik*; BCG research

Deep dive på markedet for M&A-ydelser indikerer stor konkurrence - herunder med udenlandske advokatvirksomheder samt med revisorer

Vi oplever en stigende konkurrence

Særligt om de store opgaver er der konkurrence, hvor både internationale advokathuse¹ og de store danske byder ind

Juridiske M&A-opgaver kan varetages af andre end advokater

Advokater, revisorer og andre med juridiske kompetencer byder på M&A-opgaver, men det er et svært at komme ind på markedet, da det i høj grad bygger på tillid²

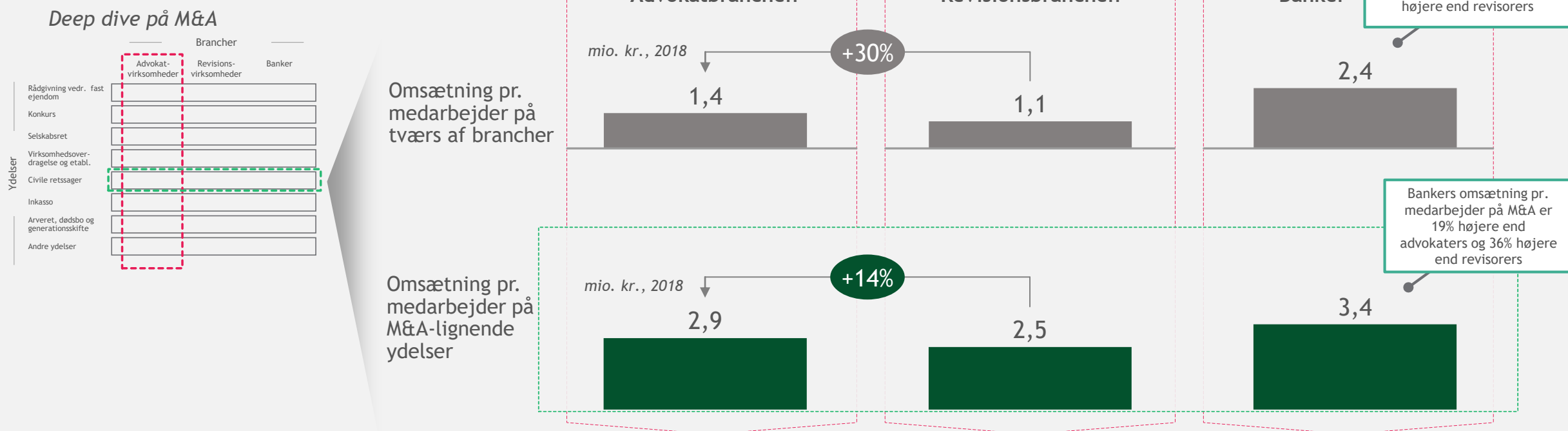
Ejerskab er ikke begrænsende - det er interessekonflikterne

Deregulering af ejerskabreglerne er ikke et problem for os, men det kræver, at regler om interessekonflikter også ændres, så vi har lige vilkår³

1. Internationale advokatvirksomheder (uden dansk kontor) byder i større omfang på danske opgaver. Der indgås ofte samarbejde med lokale advokatvirksomheder for at sikre kendskab til nationale forhold og lovgivning 2. Her refereres primært til større opgaver, men det nævnes ofte i interviews, at mindre advokathuse, revisorer mfl. er meget aktive på mindre handler 3. Interessekonfliktreglerne er ikke begrænsende for antallet af advokatvirksomheder og gælder kun for advokatvirksomheder
Kilde: BCG research herunder interviews med CEOs for udvalgte af de store advokathuse

Indtjening i advokatbranchen er høj sammenlignet med revisorer, men forskellen er mindre på tværs af M&A som ydelsesområde

Forskel i indtjening¹ kan skyldes mangel på konkurrence, men også forskelle i de ydelser brancherne varetager. Mellem brancherne er der ~30% forskel i omsætning pr. medarbejder, mens forskellen er på ~14% inden for M&A

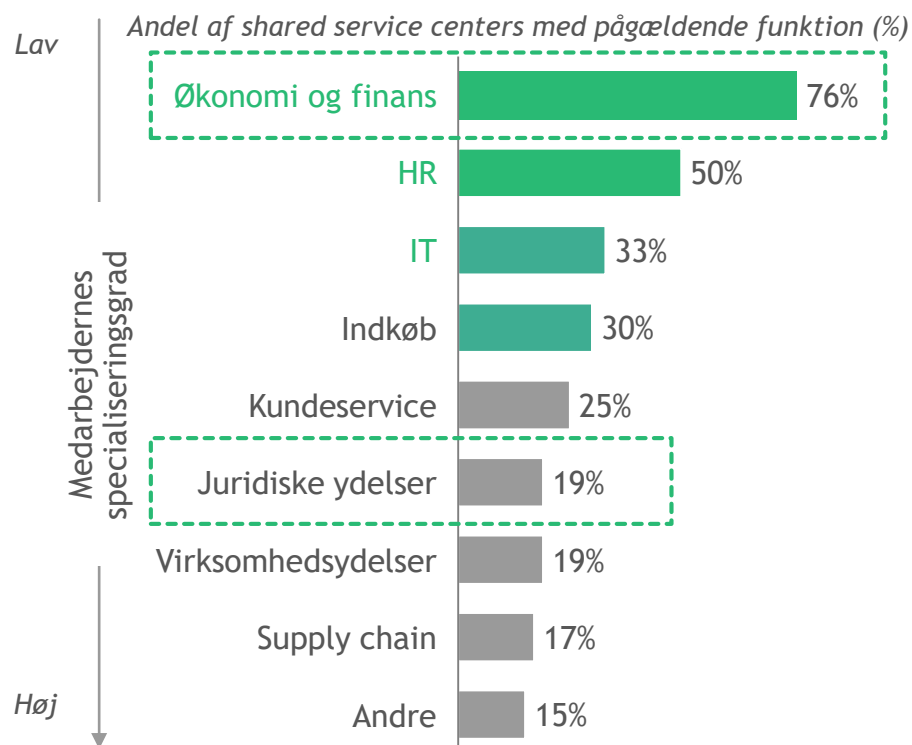
1. I denne analyse anvendes omsætning per medarbejder som proxy for profit, da formålet er at illustrere forskellen mellem ydelses- og brancheniveau, og da data er umiddelbart tilgængeligt. Der findes ikke et perfekt mål til at illustrere, om profitten er overnormal i advokatbranchen grundet særlig aflønningsstruktur af medarbejdere og partnere. Der tages derfor udgangspunkt i et let forståeligt og tilgængeligt mål til at påvise forskelle både på ydelses- og brancheniveauet.

Note: Udgør kun data fra et enkelt år. En række forbehold er beskrevet på bagvedliggende metodeslides. Det er primært investeringsbanker, som tilbyder M&A-lignende ydelser

Kilde: Dansk Brancheanalyse (2019): *Revisionsbranchen*; Dansk Brancheanalyse (2018): *Advokatbranchen*, BCG research af et udsnit af advokat- og revisionsvirksomheder samt banker

Specialiseringsgraden er central ved sammenligning af indtjening. Anvendelsen i shared services indikerer, at jura er mere specialiseret end revision og finans

Juridiske ydelser er sjældent outsourcet, da der ofte er tale om specialiserede og skræddersyede ydelser med behov for indsigt i fx national lovgivning. Omvendt er økonomi og finans i høj grad outsourcet

Gruppe 1 - inkl. klassiske revisorfag som økonomi og finans

- Typisk første bølge-outsourcing
- Høj grad af gentagelser og ensartethed i processer
- Ofte højt besparelsespotentiale forbundet med stordrift

Gruppe 2

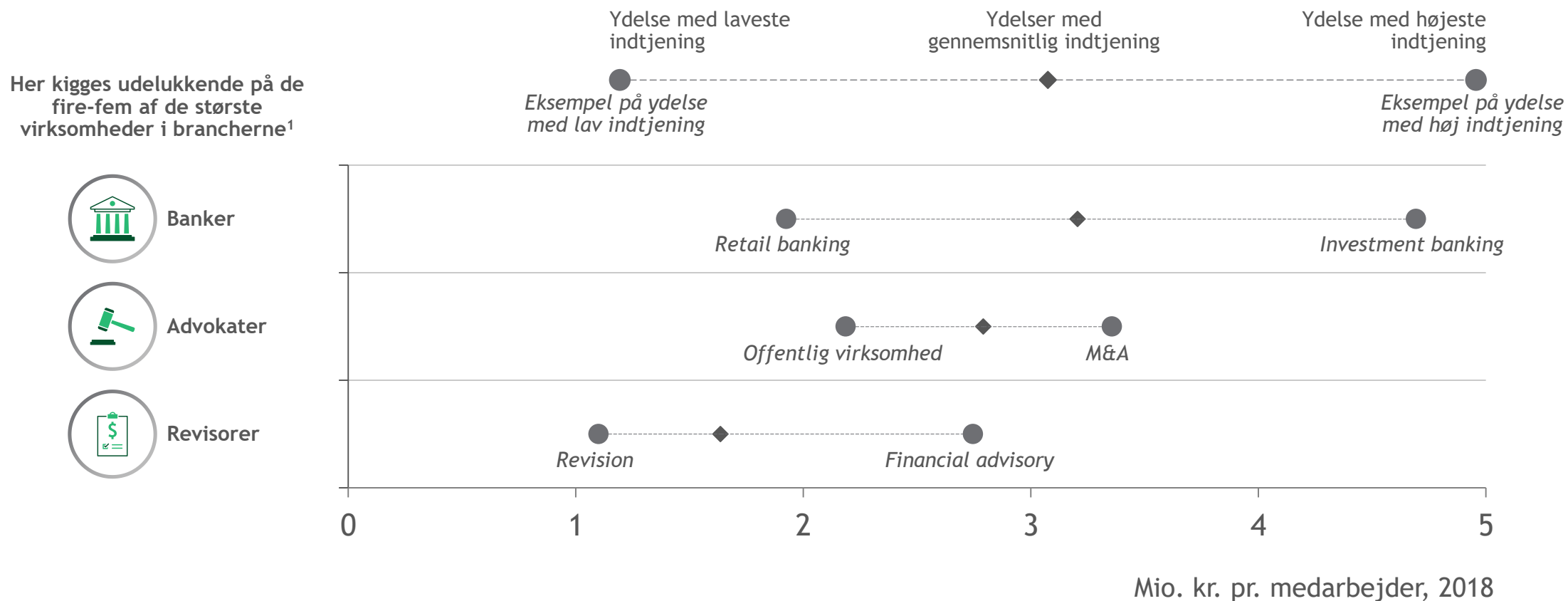
- Typisk anden bølge-outsourcing
- Der kan være behov for lokale afdelinger til håndtering af mere skræddersyede opgaver

Gruppe 3 - inkl. juridiske ydelser

- Typisk tredje bølge-outsourcing
- Ydelser er typisk specialiserede og har en grad af lokal binding
- Lokale bindinger håndteres forskelligt mellem virksomheder og besparelsespotentiale varierer
- Potentiale generelt mindre end første bølge

Den relativt høje indtjening i advokatbranchen under ét kan skyldes, at advokater i mindre grad varetager opgaver med et lavt indtjeningspotentiale

De største advokatvirksomheder udbyder ydelser, der omsætter for ~2,2-3,5 mio. kr. pr. medarbejder årligt. Spændet for bankerne ligger på ~1,9-4,7 mio. kr., og spændet for revisionsbranchen går fra ~1,1-2,7 mio. kr. pr. medarbejder

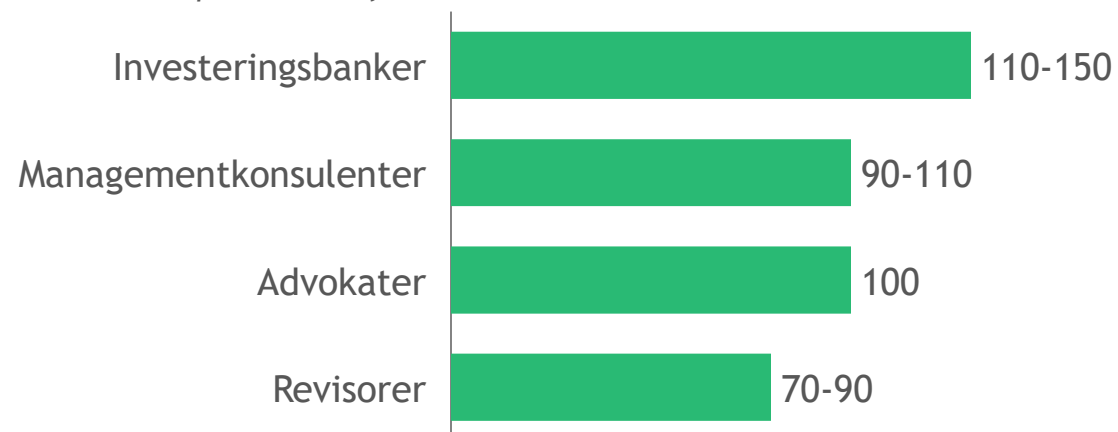
1. Tal på denne side kan ikke sammenlignes med tal på side 19 og 23, da der er tale om forskellige virksomheder og ydelsesområder
 Note: Udgør data fra et enkelt år. Data kommer med en række forbehold beskrevet på bagvedliggende metodeslides side 23 og 24.
 Kilde: Dansk Brancheanalyse (2019): *Revisionsbranchen*; Dansk Brancheanalyse (2018): *Advokatbranchen*, BCG research

Sammenligning af priser på M&A-området understøtter, at forskelle mellem advokat- og revisionsbranchen kan skyldes forskelle på de ydelser, der varetages

Prissammenligning mellem udbydere er kompleks, men der er ingen tydelige indikationer på, at advokater er dyrere end andre forretningsservice-udbydere på M&A-området

- Prissammenligning er kompleks grundet aktørernes forskellige roller, prismodeller samt aflønnings- og virksomhedsstrukturer
- Indikation på, at kommercielle og juridiske rådgivere (typisk managementkonsulenter og advokater) ofte er mest sammenlignelige ift. kompleksiteten af den udførte opgave, men prismodellen¹ er sjældent den samme
- Prisen på revisorer er her angivet udelukkende for revisionsopgaven. Prisen er ofte højere, hvis der inkluderes mere kompleks finansiel eller juridisk rådgivning, eller når de varetager konsulentopgaver

Forhold mellem priser indenfor M&A. Advokater=100

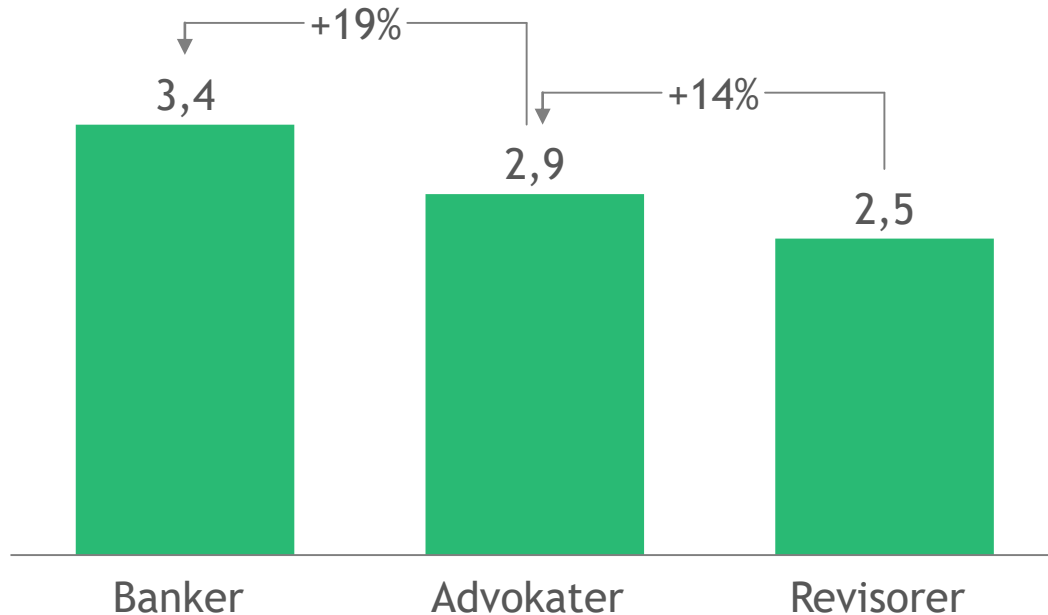
“ Priser varierer meget baseret på den specifikke opgaves kompleksitet. Min vurdering er, at der er relativt lille forskel mellem udbydere af professionelle services, hvis der tages højde for kompleksiteten.

1. Typisk er der fast pris for at løse en kommerciel rådgivningsopgave, mens den juridiske rådgivningsopgave traditionelt betales pr. time
 Note: Tallene er baseret på interviews og kundernes egne estimater. Præcise forskelle behæftet med betydelig usikkerhed, men prisforholdet mellem de forskellige udbydere er konstant over alle interviews og understøttes af prisdata
 Kilde: BCG research herunder interviews med 4 kunder og 6 udbydere af professionelle services

Metode: Omsætning pr. medarbejder på M&A-området er estimeret gennem offentligt tilgængelige tal og er derfor forbundet med en vis usikkerhed

Analysen tager udgangspunkt i udvalgte danske virksomheder inden for M&A-området

Omsætning pr. medarbejder, mio. kr., 2018

Note om identifikation af M&A

M&A er ikke perfekt afgrænset, men interviews indikerer relativt høj grad af sammenlignelighed

- M&A-ydelserne kan ikke isoleres for banker og revisorer på baggrund af offentlig tilgængelig data
- M&A er i stedet identificeret med udgangspunkt i offentligt tilgængelige tal for forretningsenheder, der har M&A-lignende ydelser og indeholder en M&A-afdeling
- Der er således formentligt medtaget ydelser, der i dybere analyser bør frasorteres
- Interviews med banker, kapitalfonde og BCG-eksperter understøtter, at de forretningsenheder, der anvendes som proxy for M&A-ydelser...
 - ... er mere ensartede og sammenlignelige end brancherne som helhed
 - ...har lignende grad af kompleksitet, og derfor vil have omsætning pr. medarbejder svarende til M&A-ydelser
- Advokatvirksomhederne har selv udskilt deres omsætningen på M&A-ydelser. Data forventes at være nogenlunde repræsentativt for branchen som helhed

Note: Data for banker tager udgangspunkt i de tre største danske bankers M&A-afdelinger samt to udvalgte investeringsbanker. Data for revisorer tager udgangspunkt i tre regnskaber fra Big Four-virksomheder. Data for advokater tager udgangspunkt i indsamlet data fra tre store danske advokatvirksomheder

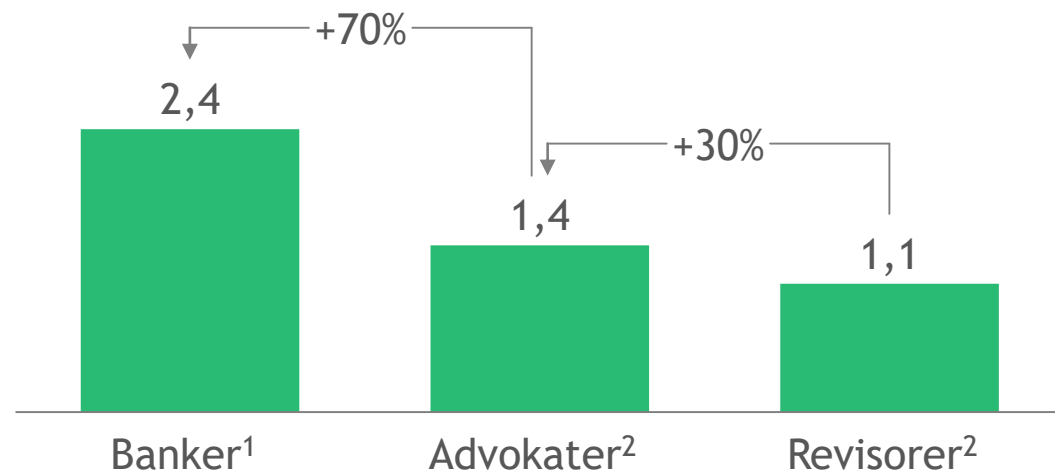
Kilde: BCG research af årsrapporter

Metode: Mere simpelt at estimere omsætning pr. medarbejder på branchefrem for ydelsesniveau, men data er også mindre sammenligneligt

Offentligt tilgængelige data er brugt til at estimere omsætning per medarbejder på tværs af brancher

- Advokatbranchen og revisionsbranchen er belyst for alle virksomheder med offentligt regnskab
- Banker er opgjort ved en regnskabsanalyse af de fire største banker samt udvalgte investeringsbanker¹

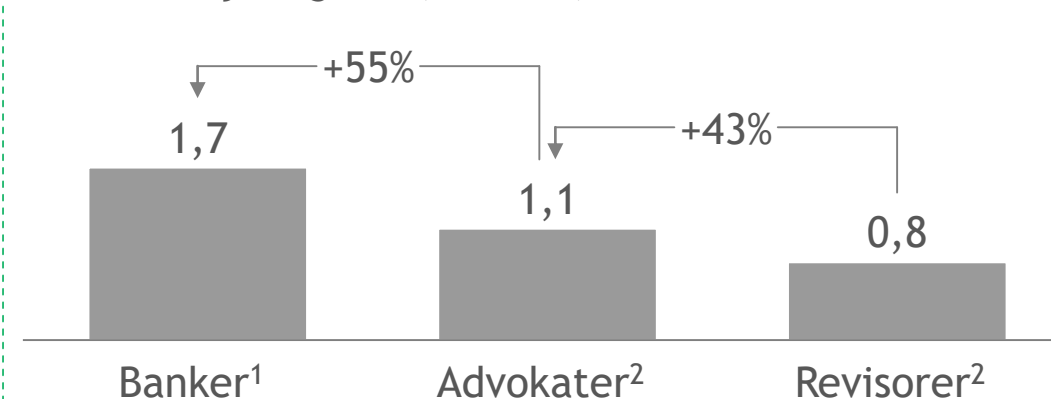
Omsætning pr. medarbejder, mio. kr., 2018

Det alternative mål 'nettoindtjeningsevne' viser lignende forhold mellem brancherne

- Forskellige strukturer mellem brancherne besværliggør sammenligning. Fx gør partnerstrukturer overskudsgraden mindre brugbar for advokathuse
- Nettoindtjeningsevnen viser værdien af al løn samt al overskud for virksomheden pr. medarbejder³

Nettoindtjeningsevne, mio. kr., 2018

1. Banker inkluderer Nordea, Danske Bank, Jyske Bank, Sydbank, Carnegie Investment Bank og SEB 2. Ikke hele populationen, men alle med offentligt regnskab

3. Nettoindtjening dækker specifikt over (personaleomkostninger i regnskabet + nettoresultat) / antallet af fuldtidsmedarbejdere

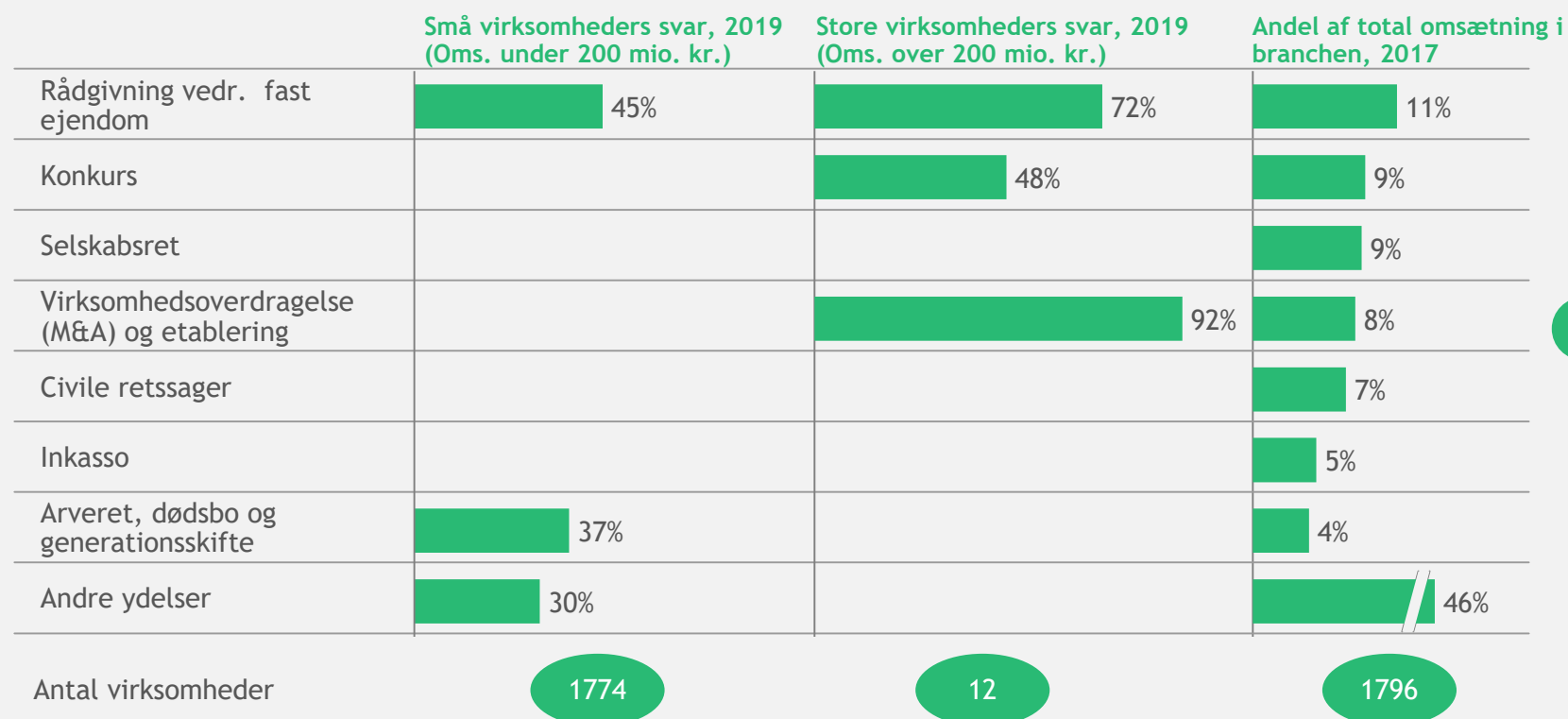
Kilde: Dansk Brancheanalyse (2019): *Revisionsbranchen*; Dansk Brancheanalyse (2018): *Advokatbranchen*

Advokatbranchen består af næsten 1.800 virksomheder, og der er typisk mange udbydere på de forskellige ydelsesområder

En rundspørge understøtter, at der er forskellige udbydere på de forskellige ydelsesområder: Små og store virksomheder er aktive indenfor forskellige ydelser, og branchens omsætning er fordelt på mange ydelser

Spørgsmål fra spørgeskemaundersøgelse:

Hvilke ydelser er din virksomheds største indtjeningsgrundlag? (Vælg op til tre)

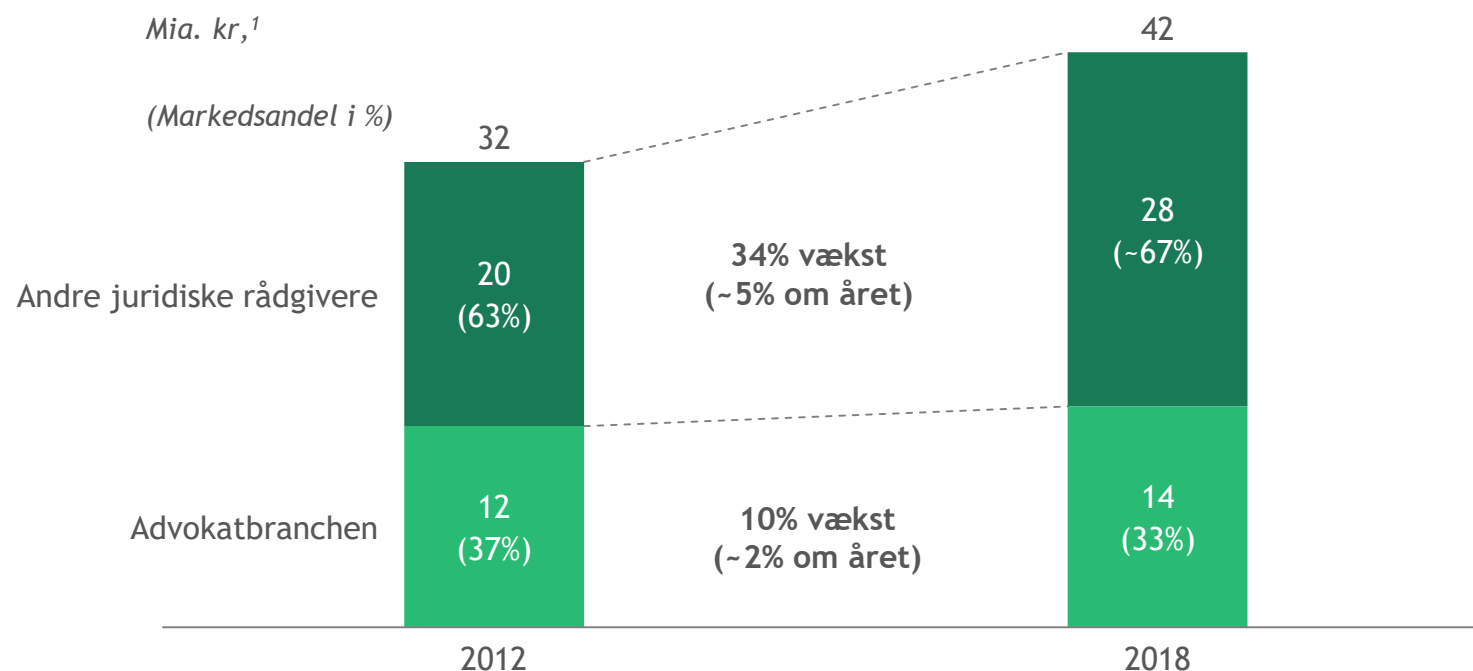

- Advokathuse konkurrerer indenfor ydelser - ikke nødvendigvis på tværs af ydelser
- Inden for M&A er der minimum 11 konkurrerende udbydere, da 92% af de 12 største advokatvirksomheder nævner M&A som en del af det primære indtjeningsgrundlag
- Det største ydelseområde (rådgivning vedr. fast ejendom¹) udgør kun ~10% af branchens totale omsætning, hvilket understøtter, at advokatvirksomhederne har forskelligt indtjeningsgrundlag

1. Fast ejendom er også i sig selv en heterogen kategori med både store ejendomsprojekter og mindre bolighandler
Kilde: Danmarks Statistik (2017): *Produktstatistik*; Incentive (2017): *Totalmarkedet for juridiske ydelser*

Andre juridiske rådgiveres andel af markedet for juridiske ydelser er på ~62%, og deres omsætning vokser hurtigere end advokaternes

~62% af markedet udgøres af andre juridiske rådgivere med ~5% årlig vækst mellem 2012 og 2018 versus ~2% årlig vækst for advokater

Indikation på konkurrence på udvalgte ydelser

- Den betydelige tilstedeværelse af andre juridiske rådgivere på markedet for juridiske ydelser indikerer, at der er konkurrence
- Forskellen i vækstrater (~5% vs. ~2%) indikerer, at der ikke er en umiddelbar konkurrencefordel for advokater
- Det kan ikke umiddelbart ses, om konkurrencen er lige stor for alle ydelsesområder
- Interviews indikerer, at visse ydelser ikke længere kun varetages af advokater. Fx varetages skatteret i dag primært af revisorer eller inhouse.

1. Incentive har beregnet spænd for tallene af rapporteret i ovenstående graf. Her er taget udgangspunkt i de største tal i hvert spænd. For yderligere beskrivelser se Incentive-rapport. Tal for andre juridiske rådgivere kommer fra estimater vedrørende antal inhouse-jurister samt omsætning hos andre juridiske rådgivere
Kilde: Incentive (2017); *Totalmarkedet for juridiske ydelser* - opdateret med 2018-tal fra Danmarks Statistik

Indhold

Resume

Baggrund og introduktion

Analyse 1: Markedet

➤ Analyse 2: Udbydere

Analyse 3: Kunder

Analyseresultat: Fortalere for deregulering forventer flere og mere effektive udbydere ved deregulering. Dette ses ikke i data

3 ønskede effekter af deregulering på udbyderne

Centrale datapunkter

Ses positiv effekt i tilgængelige data?

1

Flere og større udbydere

Flere udbydere vil teoretisk set øge konkurrencen, og større udbydere vil være mere omkostningseffektive grundet stordriftsfordele

De 100 største advokatvirksomheders markedsandel er uændret i UK efter dereguleringen i 2011. Samtidig er tilvæksten af nye advokatvirksomheder faldet

Der er ikke grundlag for at bekræfte den undersøgte effekt. Yderligere analyser påkrævet

2

Mere innovation samt adgang til ekstern kapital og kompetencer

Mere innovation ift. fx virksomhedsstruktur og prismodel, samt ekstern kapital og kompetencer til at øge investering og knowhow i teknologi

Nye typer af advokatvirksomheder i UK etableres kun sjældent for at sikre adgang til ekstern kapital og udgjorde mindre end tre procent af alle advokatvirksomheder i 2015

Der er ikke grundlag for at bekræfte den undersøgte effekt. Yderligere analyser påkrævet

3

Mindre reguleringsbyrde uden konsekvenser for retssikkerheden

Regulering eksisterer blandt andet for at sikre retssikkerheden. En succesfuld deregulering vil derfor være udarbejdet, så retssikkerheden ikke svækkes

Ifølge Harvard-forsker Nick Robinson har deregulering af ejerskabsbestemmelserne i UK medført nye typer interessekonflikter. Ny regulering har gjort, at reguleringsbyrden i UK samlet set er uændret

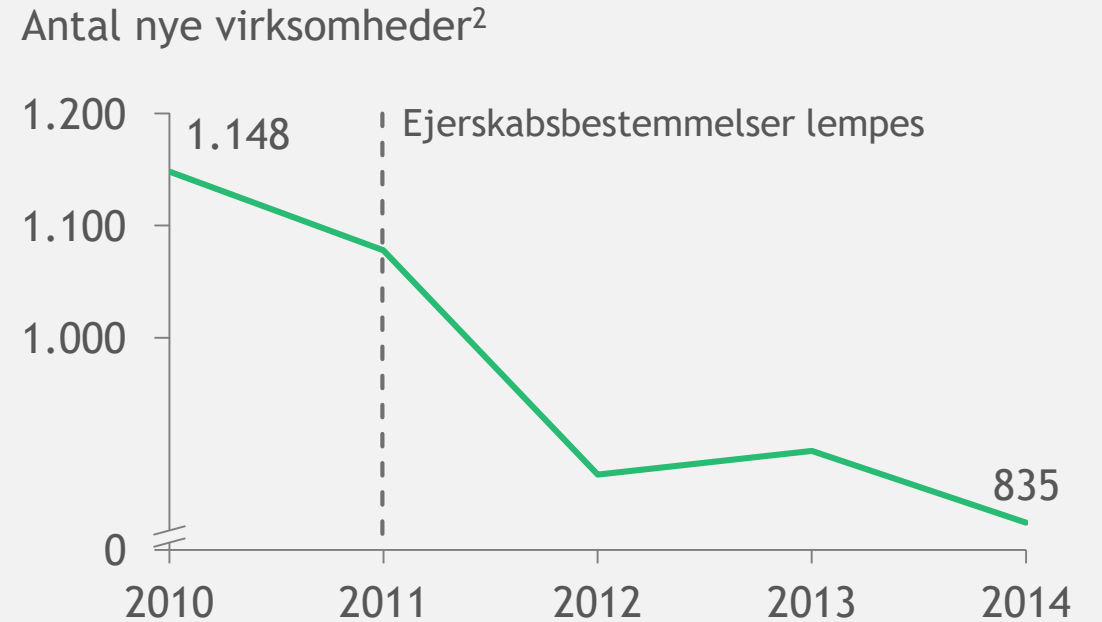
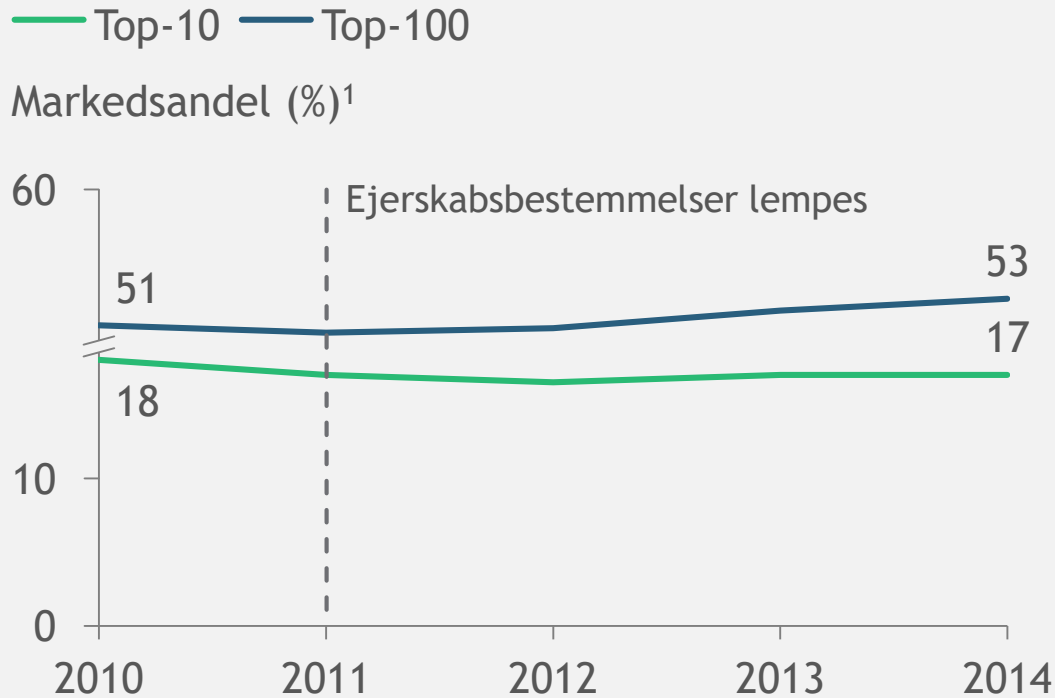
Der er ikke grundlag for at bekræfte den undersøgte effekt. Yderligere analyser påkrævet

Efter deregulering: De største advokatvirksomheders markedsandel i UK er uændret, og tilvæksten af nye advokatvirksomheder er faldet

Virksomheder i top 100 er ikke konsolideret efter dereguleringen af ejerskabsbestemmelser

Tilvæksten af nye virksomheder er faldet efter dereguleringen af ejerskabsbestemmelser

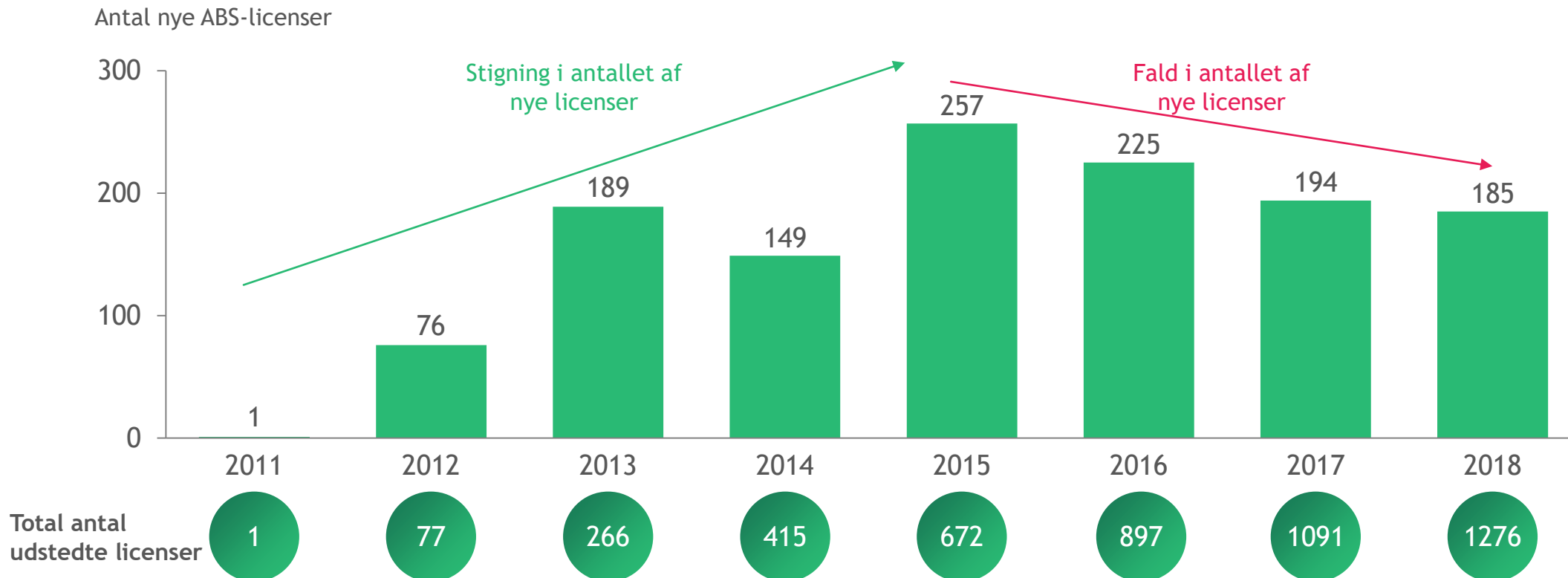

1. Markedsandele er målt for "solicitors", der betegner udbydere af juridisk rådgivning i UK. 2. Antal nye virksomheder i Solicitors Regulation Authority (SRA) i UK.
 Note: Det skal bemærkes, at den samlede omsætning på det britiske juridiske marked voksede med 20% i perioden 2009 til 2015.
 Source: Legal Services Board (2016), *Evaluation: Changes in the legal services market 2006/7 - 2014/15 - Main report*

På trods af at antallet af nye advokatvirksomheder i UK er faldende, er der mere end 1200 advokatvirksomheder, som er ejet efter de nye regler (ABS'er)

Siden dereguleringen af ejerskabsbestemmelserne er der udstedt over 1200 ABS-licenser, som muliggør ikke-advokater i ejerkredsen. Udstedeshastigheden af ABS-licenser er dog faldet siden 2015

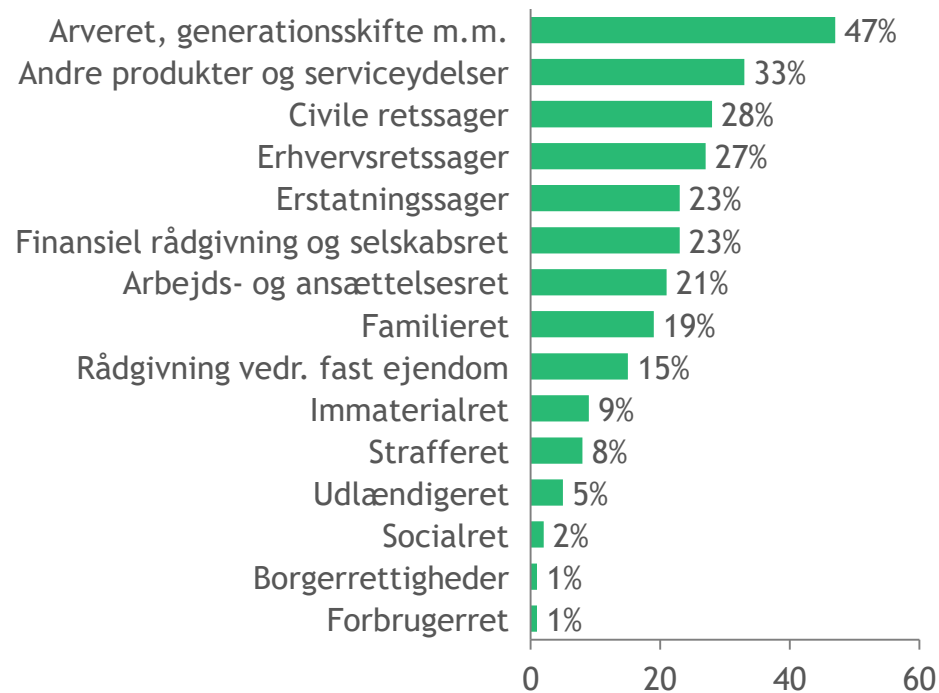
Note: Licenser til alternative business structures (ABS) kan fx udstedes af SRA, CLC, ICAEW, IPREG
Kilde: Legal Services Board (2019): *LSB collation of AR ABS registers*

Advokatvirksomheder, som er ejet efter de nye regler i UK, dækker en bred vifte af ydelser. Mange var også aktive på markedet, før de fik ABS-licensen

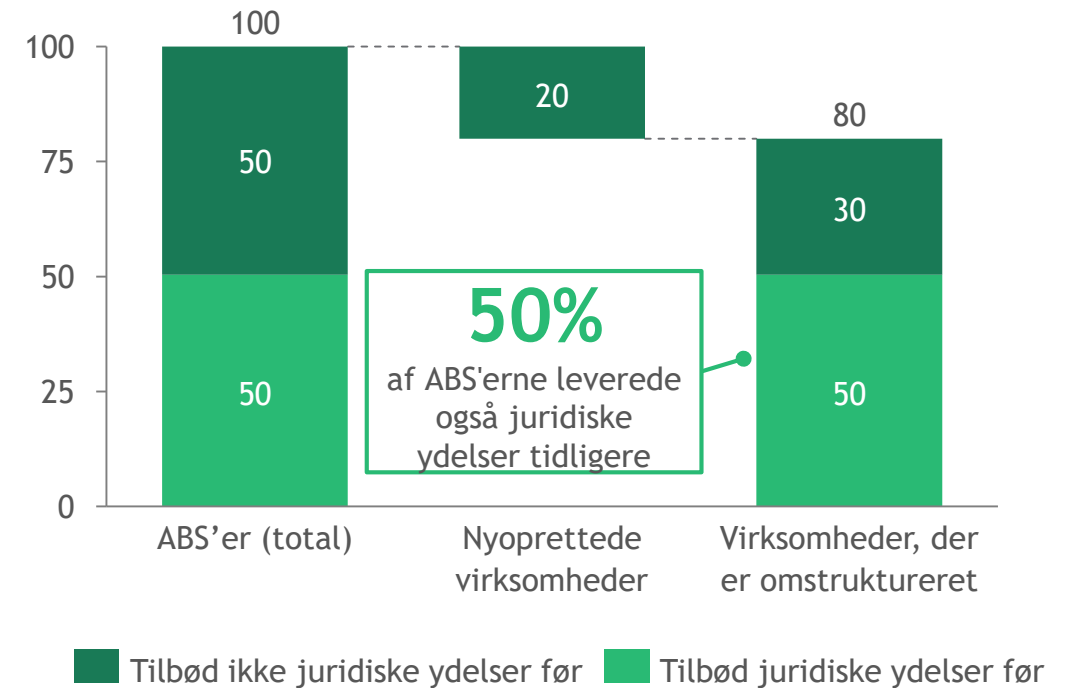
Virksomheder med alternative forretningsmodeller er mest aktive indenfor arveret, generationsskifte m.m.

% af total antal ABS'er, der har indkomst indenfor ydelsesområde, 2016
ABS'er kan være aktive på flere områder, og tal summer derfor ikke til 100%

50% af de nye ABS'er leverede også juridiske ydelser, før de fik deres ABS-licens

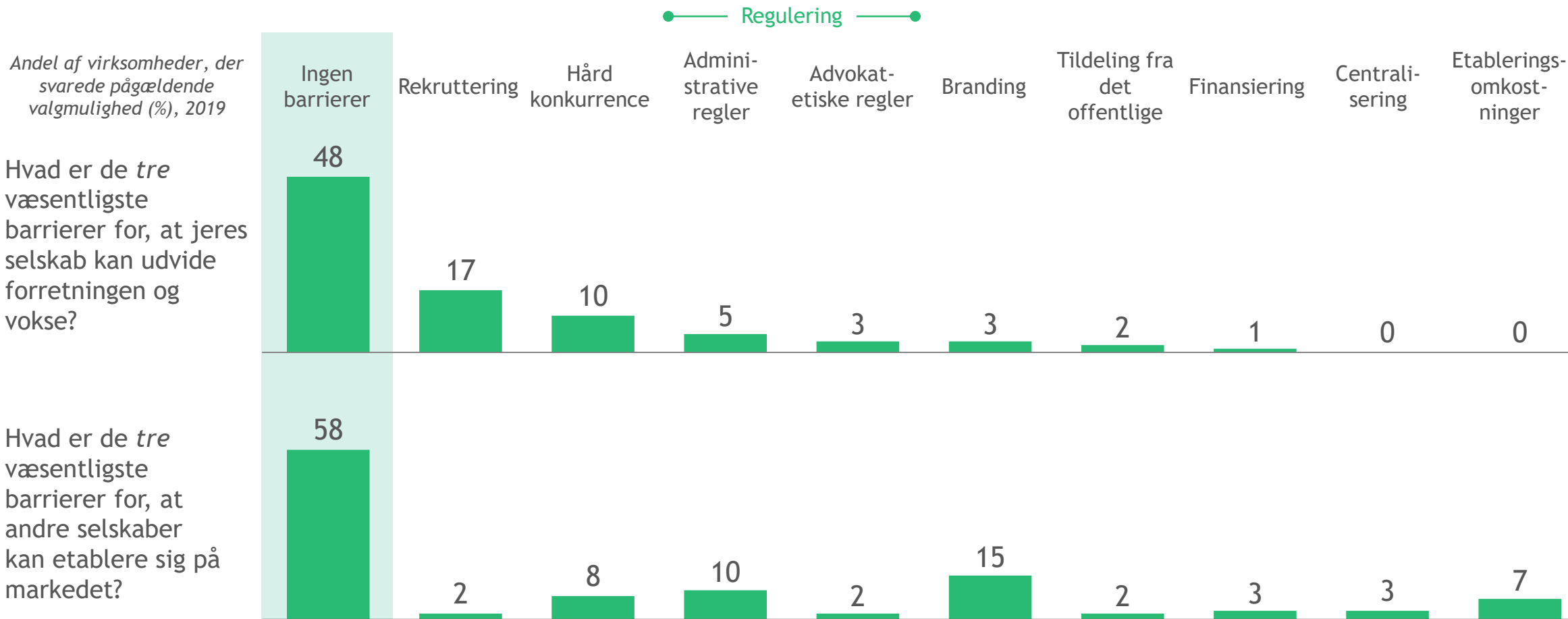
Andel af ABS'er (%), 2016

Note: Det bemærkes, at kun alternative forretningsmodeller reguleret gennem SRA kan levere regulerede juridiske services indenfor alle juridiske ydelsesområder
Kilde: Legal Services Board (2017): Evaluation: ABS and investment in legal services 2011/12-2016/17 - Main report

Rundspørge i DK understøtter erfaringer fra UK: Regulering ses ikke som en væsentlig barriere for ekspansion eller markedsadgang

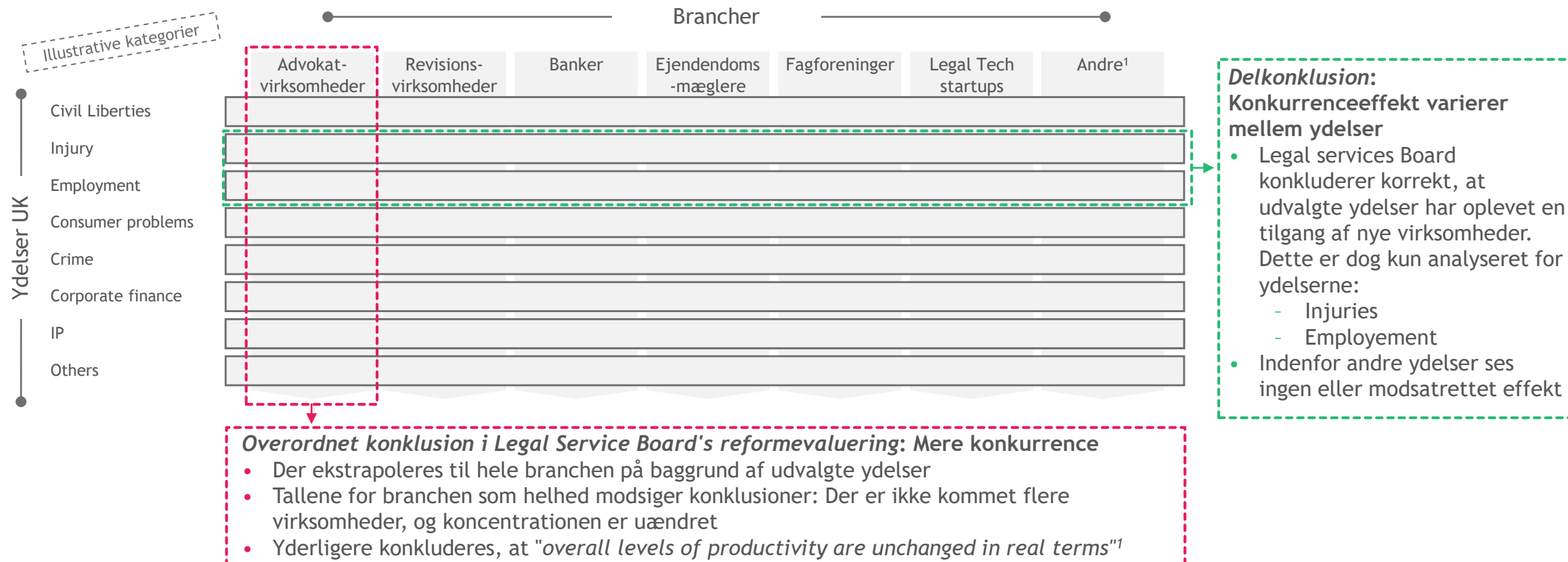
Note: Rekrutteringsproblematikker kan forårsages af de advokatetiske regler. Dette ses særligt blandt de største advokatvirksomheder, hvor medarbejdere har svært ved at skifte mellem virksomheder grundet interessekonfliktsregler. 80% af de største virksomheder peger på rekruttering, som vigtig barriere.
Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (2019): *Forhøringsudkast til analyse af konkurrencen i den danske advokatbranche*

Flere og større udbydere

En evaluering af dereguleringen i UK fremstiller reformen som ubetinget positiv. Men konklusioner fra få ydelsesområder ekstrapoleres til branchen

Gennemgang af delkonklusioner i Legal Service Board's reformevaluering fra 2016 viser en høj grad af ekstrapolering fra ydelses- til brancheniveau: Konkurrencen er kun analyseret indenfor få ydelsesområder, hvilket *kan* give misvisende konklusioner

1. Side 18 i Legal Services Board (2016)

Kilde: Legal Services Board (2016): *Evaluation: Changes in the legal services market 2006/7 - 2014/15 - Main report*

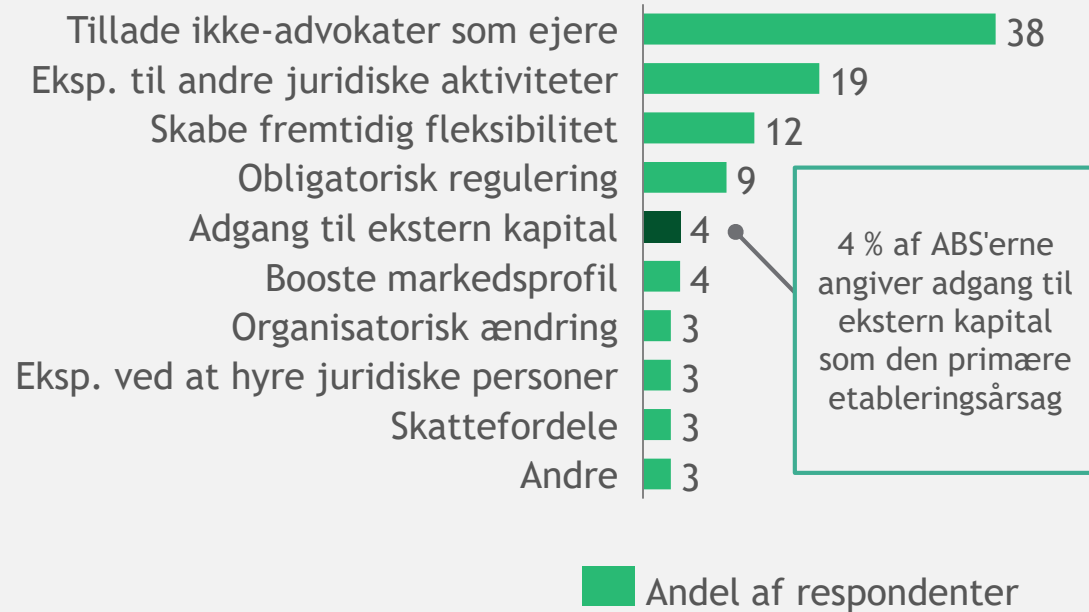

I UK er alternativt ejede advokatvirksomheder sjældent etableret for at tiltrække kapital og udgjorde <3% af advokatvirksomheder i 2015

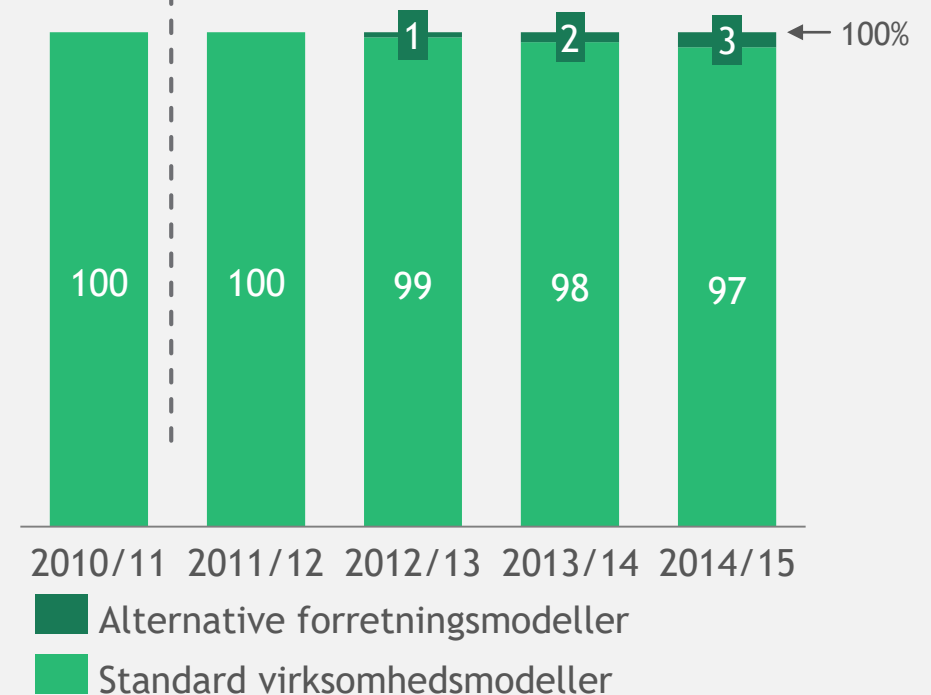
Adgang til ekstern kapital er en mindre vigtig grund til etablering af Alternative Business Structures (ABS)

De godt 1200 nye ABS'er udgjorde mindre end 3% af alle advokatvirksomheder i 2015

Primær motivation bag etablering af ABS, 2016

Ejerskabsbestemmelser lempes

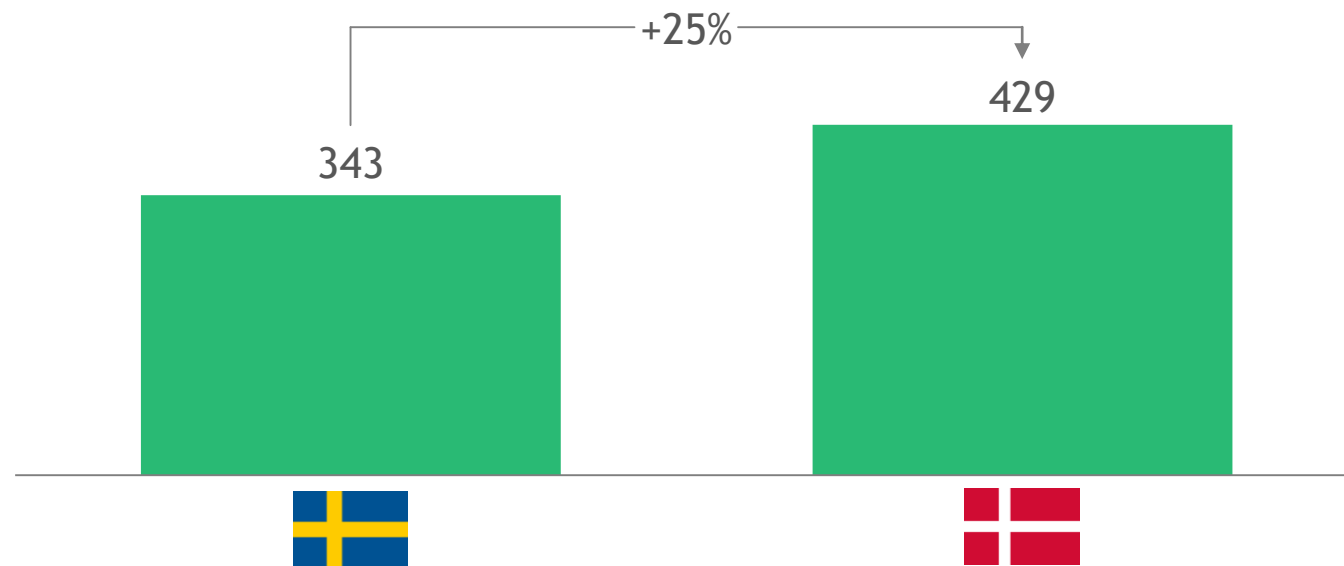
Note: Spørgsmål i ABS-survey: "And what in your view was the single most important factor?"; De alternative forretningsmodeller havde en markedsandel på 1% i regnskabsåret 2014/15
Kilde: Legal Services Board (2016): Evaluation: Changes in the legal services market 2006/7 - 2014/15 - Main report; Legal Services Board (2017): Evaluation: ABS and investment in legal services 2011/12 - 2016/17 - Main report

Mulighed for internationalt ejerskab i Sverige har ikke givet højere vækst blandt de største advokatvirksomheder

De fem største advokatvirksomheder i DK er i gennemsnit 25% større end de fem største advokatvirksomheder i SE

Gennemsnitligt antal ansatte i de fem største svenske advokatvirksomheder og de fem største danske advokatvirksomheder, 2019

Indikation på begrænsede internationale investeringer i den svenske advokatbranche

“ Det er selvfølgelig muligt for internationale virksomheder at etablere sig og opkøbe på en anden måde i Sverige end i DK, men indtil videre har det ikke haft den store effekt på branchen.

“ Det er ikke til at afvise, at det vil have en effekt på konkurrencen på længere sigt, men i øjeblikket er succesen begrænset.

Note: Svenske advokathuse er Wistrand, Setterwalls, Lindahl, Vinge og Mannheimer Swartling. De danske advokathuse er DLA Piper (LETT), Bech-Bruun, Gorissen & Federspiel, Plesner, Kromann Reuter

Kilde: Copenhagen Economics (2014): *Konkurrence og regulering i advokatbranchen*; BCG research herunder interviews med ledende medarbejdere i nordiske kapitalfonde, investeringsbanker og advokatvirksomheder. Advokatvirksomhedernes hjemmesider og andre offentligt tilgængelige data om advokatvirksomhedernes størrelse.

Ifølge visse fortalere for deregulering begrænser ejerskabsbestemmelser internationale advokathuses tilstedeværelse i DK. Andre forklaringer også plausible

Lovgivning er nationalt funderet. 80% af advokater i NO ser ikke internationale kompetencer som vigtige

Andre forklaringer: Internationale virksomheder i SE tiltrækkes af anderledes erhvervsstruktur end i DK

80%

af de norske advokatvirksomheder ser ikke behov for at ansætte eller bruge advokater med en udenlandsk eksamen i løbet af det næste år

På trods af at ...

46%

af norske advokatvirksomheder mener, at de kun i meget lav eller lav grad besidder internationale kompetencer

“ *Markedet for fx M&A er markant større i Sverige end i de andre nordiske lande. Udenlandske investeringer i landet sker ofte mhp. at få en bid af markedet ved opkøb af lokale kompetencer*

“ *De internationale advokater kan allerede byde på de opgaver, de vil i DK. Og de byder oftere og oftere. Det danske marked for erhvervsrådgivning er bare ikke attraktivt nok til at slå sig ned med et permanent kontor¹*

1. Dette bekræftes af samtlige større US- og UK-advokatvirksomheder

Kilde: Advokatforeningen (2012): *Bransjeundersøkelsen 2012*; BCG research herunder interviews med ledende medarbejdere i nordiske kapitalfonde, investeringsbanker og advokatvirksomheder

Ifølge Harvard-forsker har deregulering af ejerskabet i UK medført nye typer af interessekonflikter. Samlet set er effekterne uklare

Tre pointer fra Nick Robinson:

Regulering fremstilles ofte unuanceret

Nye reguleringsregimer baseret på ideologiske overvejelser (...) vil ofte underspille nye problematikker eller underkende eksisterende værdier

Deregulering i UK har alene været godt for konkurrencen på helt særlige ydelser

Indenfor erstatningssager¹ er der innovation, nye investorer og større udnyttelse af skalafordele

Der er opstået nye konflikter, og effekten for kunderne er tvivlsom

Effekten for kunderne er generelt tvivlsom, og der er opstået nye problematikker ift. interessekonflikter og omgåelse af eksisterende regulering

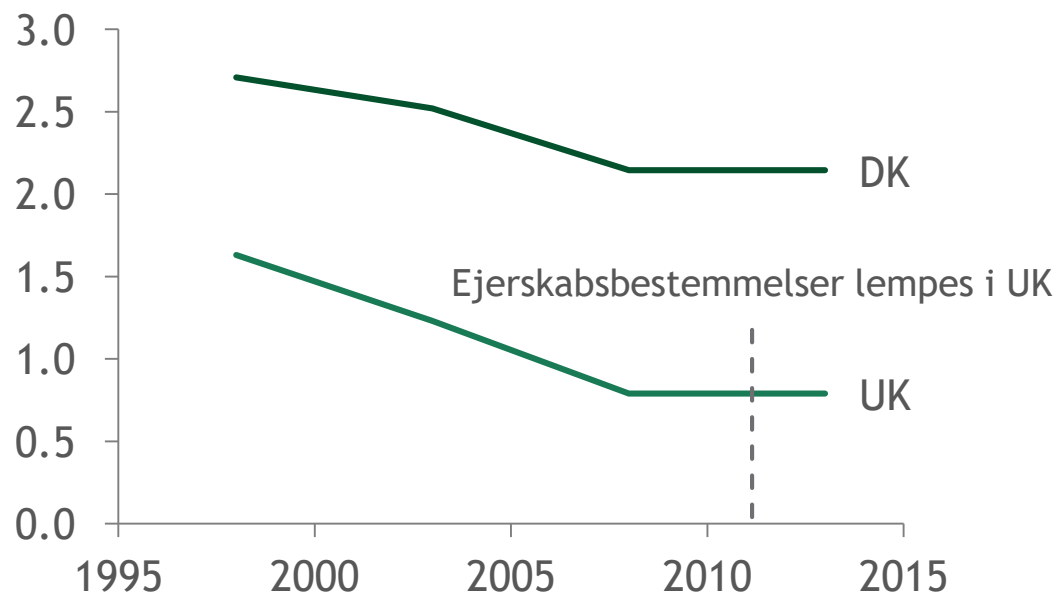
1. Det skal bemærkes, at den juridiske håndtering af erstatningssager hovedsageligt håndteres af forsikringselskaber i Danmark og ikke af advokatvirksomheder
Kilde: Robinson (2014): *When Lawyers Don't Get All the Profits: Non-Lawyer Ownership, Access, and Professionalism*

UK har indført ny regulering for at mindske utilsigtede konsekvenser for retssikkerhed. Den samlede reguleringsbyrde er således uændret

Den samlede reguleringsbyrde har ikke ændret sig i UK på trods af ændringer i ejerskabsbestemmelserne

OECD's PMR-indikator

En del af forklaringen for uændret reguleringsbyrde er en række nye reguleringstiltag

Der er efter *Legal Service Act* gennemført en række nye tiltag for at sikre, at nye ejere kan varetage advokatvirksomheder herunder:

- ABS-ansøgninger og tildeling af licenser skal gå gennem Council for Licensed Conveyancers og godkendes
- ABS'er skal have anset en compliance officer for legal practice (COLP) og en compliance officer for finance & administration (COFA)
- Ikke-advokatejere og ledere skal gennemgå en suitability-test
- Alle ABS'er (og ikke-ABS'er) reguleres efter en ny håndbog med
 - de nuværende krav
 - krav til forretningens styring og governance-strukturer

De første skridt til ændringerne i de britiske ejerskabsbestemmelser blev taget med *The Legal Services Act* fra 2007, der også indebar muligheden for at etablere Alternative Business Structures (ABS). Implementeringen af lovgivningen blev dog først gennemført i 2011

Indhold

Resume

Baggrund og introduktion

Analyse 1: Markedet

Analyse 2: Udbydere

➤ Analyse 3: Kunder

Analyseresultat: Fortalere for deregulering forventer lavere priser og øget kvalitet. Dette underbygges ikke af data

2 ønskede effekter af deregulering for kunderne

Centrale datapunkter

Ses positiv effekt i tilgængelige data?

1

Lavere priser

Tiltag, der skal øge konkurrencen, har traditionelt set til hensigt at sænke priserne på det pågældende marked

Prisudviklingen i UK giver ikke belæg for at konkludere, at en deregulering af ejerskabsbestemmelserne vil medføre lavere priser. Priserne i UK er steget med 22% siden dereguleringen af ejerskabsbestemmelserne i 2011

Der er ikke grundlag for at bekræfte den undersøgte effekt. Yderligere analyser påkrævet

2

Højere eller uændret kvalitet

En succesfuld deregulering forventes at øge eller i hvert fald ikke svække kvaliteten af ydelserne på det pågældende marked

Der er en uklar effekt ved deregulering på kvaliteten af de juridiske ydelser i UK. Efter et umiddelbart dyk var kvaliteten tilbage på udgangspunktet efter et par år

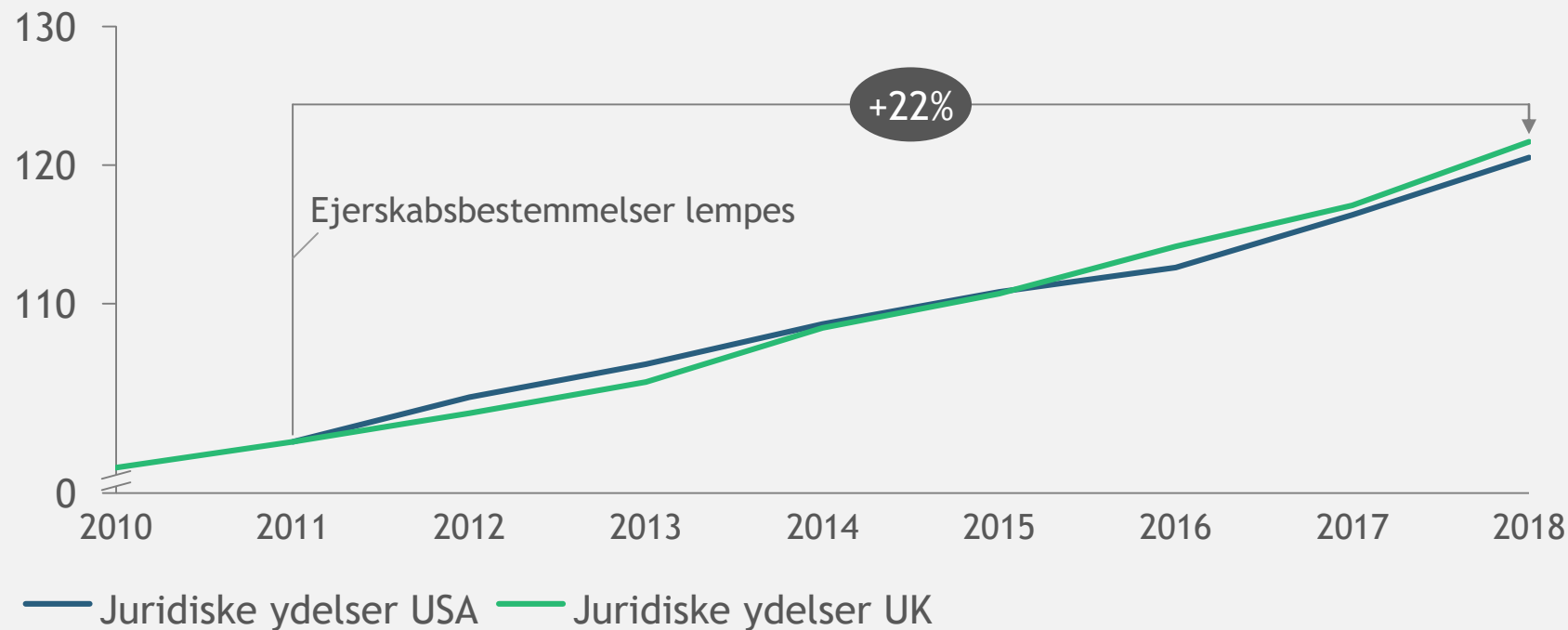
Der er ikke grundlag for at bekræfte den undersøgte effekt. Yderligere analyser påkrævet

Prisudviklingen i UK giver ikke belæg for at konkludere, at en deregulering af ejerskabsbestemmelserne vil medføre lavere priser

Siden dereguleringen i UK er priserne på juridiske ydelser vokset med 22% svarende til ~2,8% om året. Til sammenligning er priserne på juridiske ydelser vokset med 2,7% om året i USA i samme periode

Indekseret prisudvikling for juridiske ydelser i UK og USA (2010 = 100)

22%
prisstigning siden
deregulering i UK

Note: Fulde 2019-tal er ikke tilgængelige endnu. Data for DK er kun tilgængeligt for privatforbrugere og er derfor ikke medtaget
Kilde: Office for National Statistics (2019): *Services producer price inflation*; U.S. Bureau of Labor Statistics (2019): *Consumer Price Index*

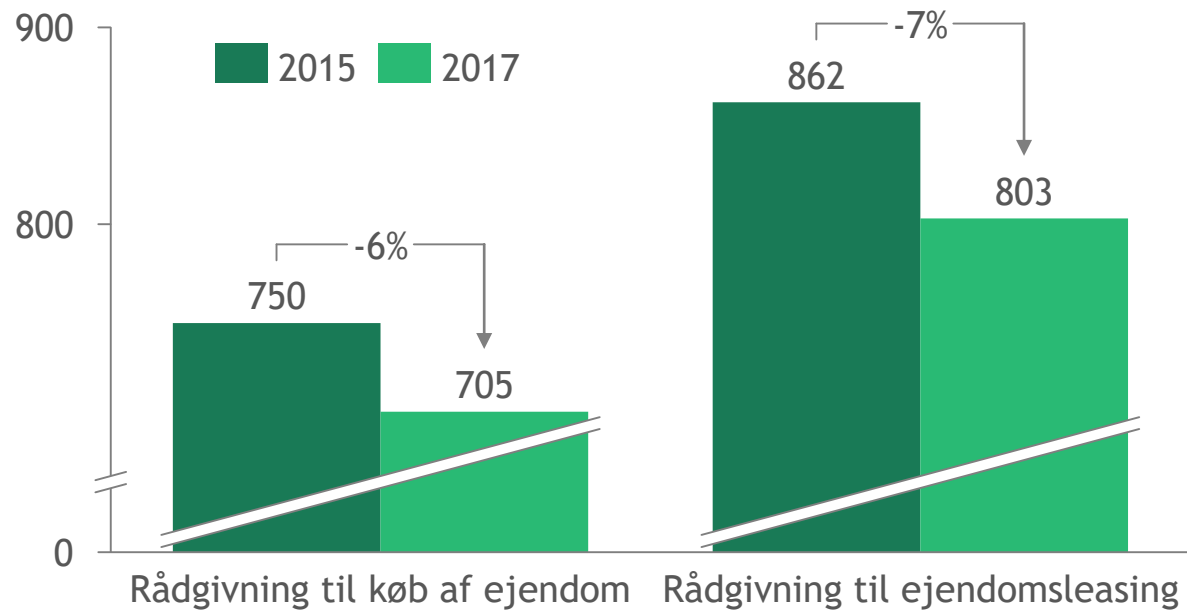

Priserne i UK er faldet på få, udvalgte ydelser i perioden 2015 til 2017. Det er ikke klart, om det skyldes dereguleringen af ejerskabsbestemmelserne i 2011

Priserne i UK er faldet på enkelte ydelser fra 2015 til 2017. Linket til dereguleringen er dog uklart

Øvrige prisforskelle underbygger, at andre faktorer end deregulering kan påvirke priserne på juridiske ydelser

Gennemsnitspris per opgave i UK (£)

Advokatvirksomheder i større byer tager højere priser end advokatvirksomheder i mindre byer

Advokatvirksomheder i Sydøstengland tager en højere pris end andre engelske advokatvirksomheder

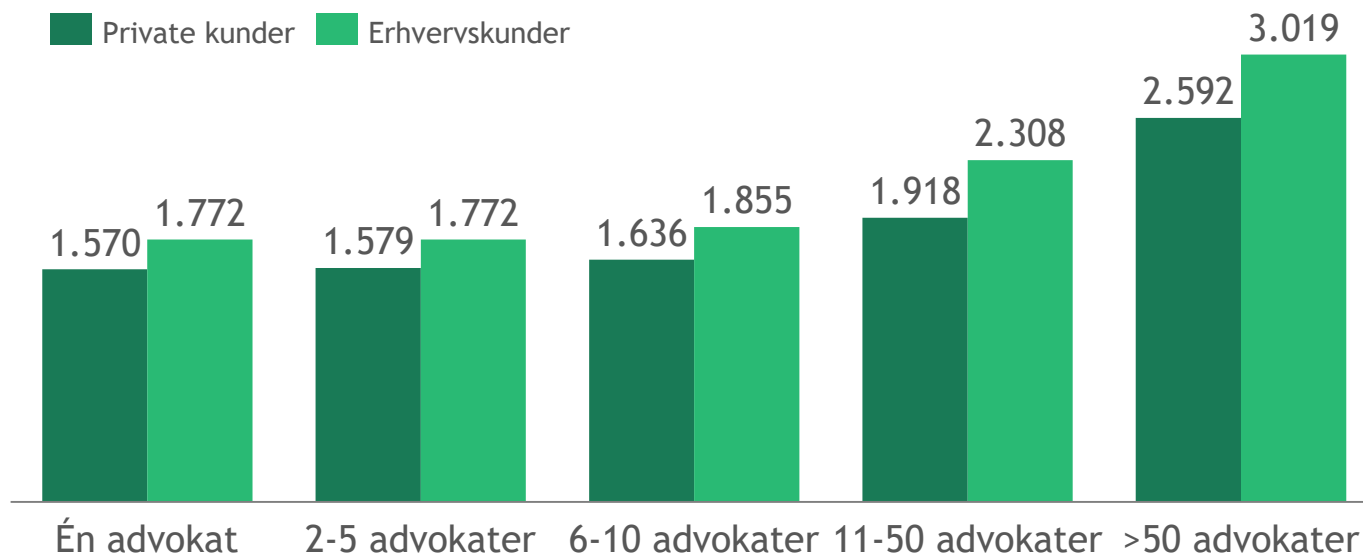
Conveyancers tager lavere priser end solicitors

Prisdata fra Norge og interviews i Danmark indikerer, at specialisering og kvalitet er de mest centrale faktorer for priserne

Priser vokser generelt med virksomhedens størrelse trods tilstedeværelse af stordriftsfordele. Højere priser skyldes, at større virksomheder generelt har højere grad af specialisering og kvalitet samt varetager mere komplekse ydelser

Gennemsnitlig timepris for private kunder og erhvervs kunder, NOK, 2018

“ De største advokatvirksomheder har typisk mere specialiserede medarbejder, og der er i erhvervslivet en generel forståelse af, at de også leverer højere kvalitet

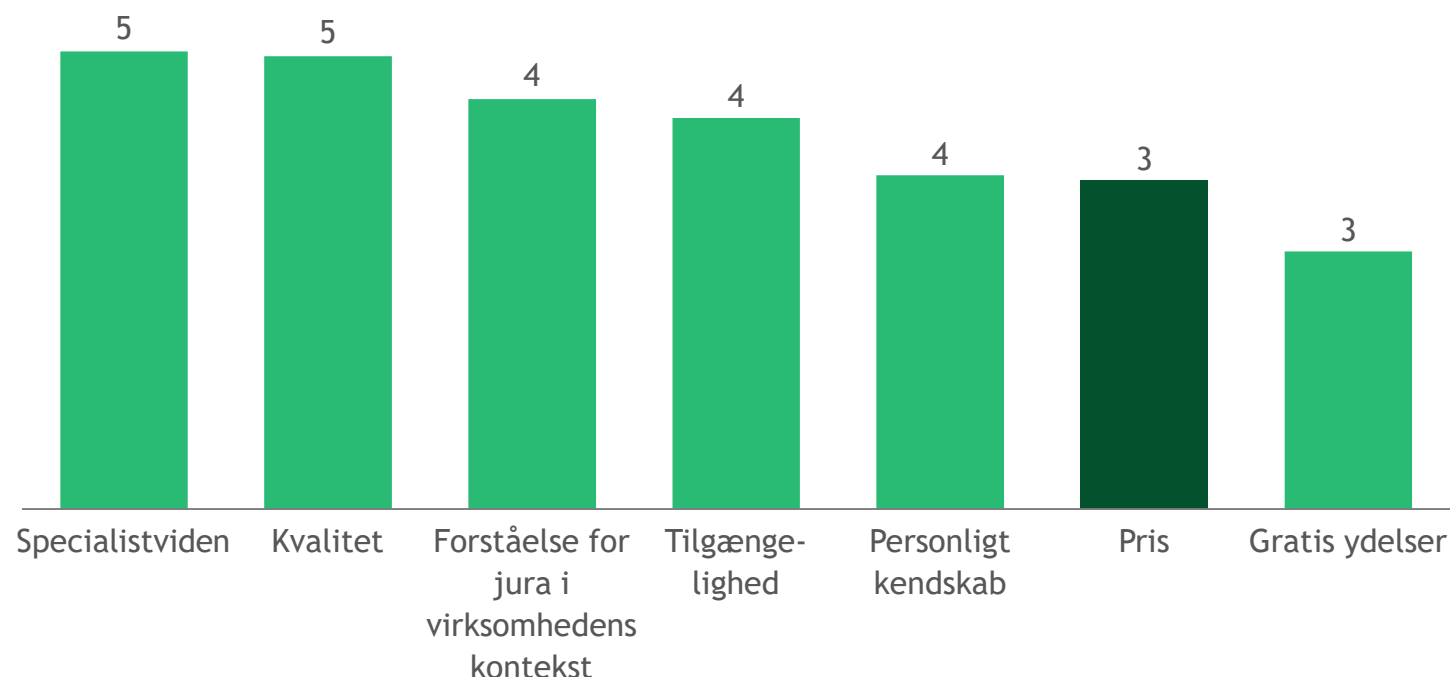
Note: Citat er fra interviews med en række CEOs for de største danske advokatvirksomheder. Stikprøve i interviews er ikke repræsentativ, men kunder af advokatydelser bekræfter dette billede. Konklusioner fra interviews med danske advokatvirksomheder forventes sammenlignelige med norske forhold

Kilde: Kantar TNS (2018): *Bransjeundersøkelsen 2018*; Produktivitetskommissionen (2013): *Konkurrence, Internationalisering og regulering - Analyserapport 2*; BCG research herunder interviews med danske advokatvirksomheder og norske brancheeksperter

Rundspørge fra DK viser, at kunderne vægter specialistviden og kvalitet højere end pris, når de køber juridisk rådgivning

Der er fem faktorer, der er vigtigere for kunderne end pris. Det understøtter, at priser på tværs af ydelser drives af specialisering og behov for at sikre kvalitet i rådgivning

Hvor vigtig på en skala fra 1-5 er hvert af følgende parametre?
(1: ikke vigtig, 5: meget vigtigt)

“ I al [red. juridisk] erhvervsrådgivning er det nødvendigt at kunne stole på, at der er gjort mest muligt for at varetage klientens behov

“ Der er priskonkurrence, men først når det er sikret, at alle konkurrenterne kan leve op til de kvalitetskrav, vi stiller

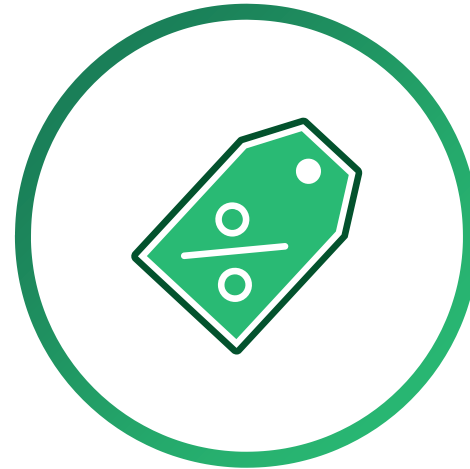
Interviews bekræfter, at erhvervskundernes kvalitetsbehov driver priser på juridiske ydelser fremfor mangel på konkurrence og regulering af advokattitlen

Det siger kunderne:

“ Ved opgaver med stor kompleksitet vægter kvalitet langt over pris

Vi vælger de store advokathuse, da de har en markant højere specialisering. Downside ved dårlig rådgivning er ganske enkelt for stor

Kunderne presser prisen, men kun blandt de bedste udbydere

Vi presser på ift. prisen og får ofte rabat. Samtidig har vi altid 7-8 muligheder og kan sagtens finde andre, hvis det er nødvendigt

Advokattitlen er typisk ikke væsentlig i valg af juridisk rådgiver

Titlen betyder ikke noget for os - det er bredden og dybden af kompetencer i de store virksomheder, som vi er på jagt efter

M&A-området som eksempel: Der er en stor risiko ved dårlig rådgivning. Kunderne prioriterer ofte kvalitet over pris i indkøb af professionelle services

Kapitalfonde i Danmark har gennemsnitligt afkast på ~15% p.a.¹ og er afhængige af minimum fire professionel services-ydelser

Risici driver behov for kvalitet og derigennem pris

“ *Gevinsten ved god rådgivning er så høj, at vi kun kigger på de bedste, og kvalitet koster. Det gælder alle dele af rådgivningen.*

“ *Den juridiske rådgivning er særlig, fordi vi typisk har et samarbejde i hele forløbet og ikke kun ifm. salg. Juridisk rådgivning kræver særlig stor forståelse for virksomheden.*

“ *Det er uvæsentligt om rådgiveren er advokat eller ej, så længe der er garanti for den nødvendige kvalitet. For eksempel ser vi tit specialister, der er cand.merc.jur.*

1. Estimat for alle danske kapitalfonde i perioden 2015-2018

Kilde: Inside Business; Amwatch; DVCA; BCG research herunder interviews med en række kapitalfonde

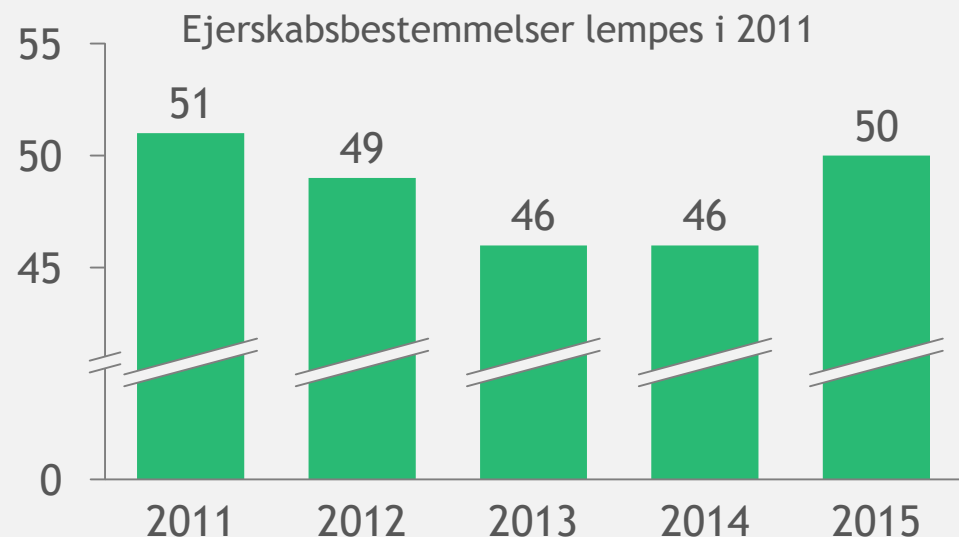

UK: Uklar effekt af deregulering på kvaliteten. Efter et umiddelbart dyk var kvaliteten tilbage på udgangspunktet i 2015

Opfattelse af retssikkerheden faldt de første år efter dereguleringen men er tilbage på niveau i 2015 ...

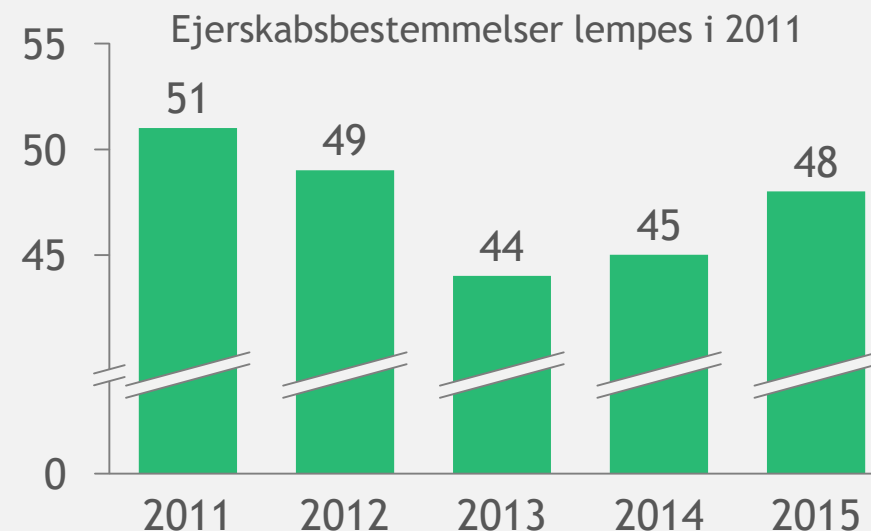
... det samme gælder kundernes tiltro til, at de kan klage over deres juridiske bistand

Andel respondenter (%)

Hvor sikker er du på, at dine rettigheder beskyttes, når advokater inddrages (sum af "meget sikker" og "ret sikkert")

Andel respondenter (%)

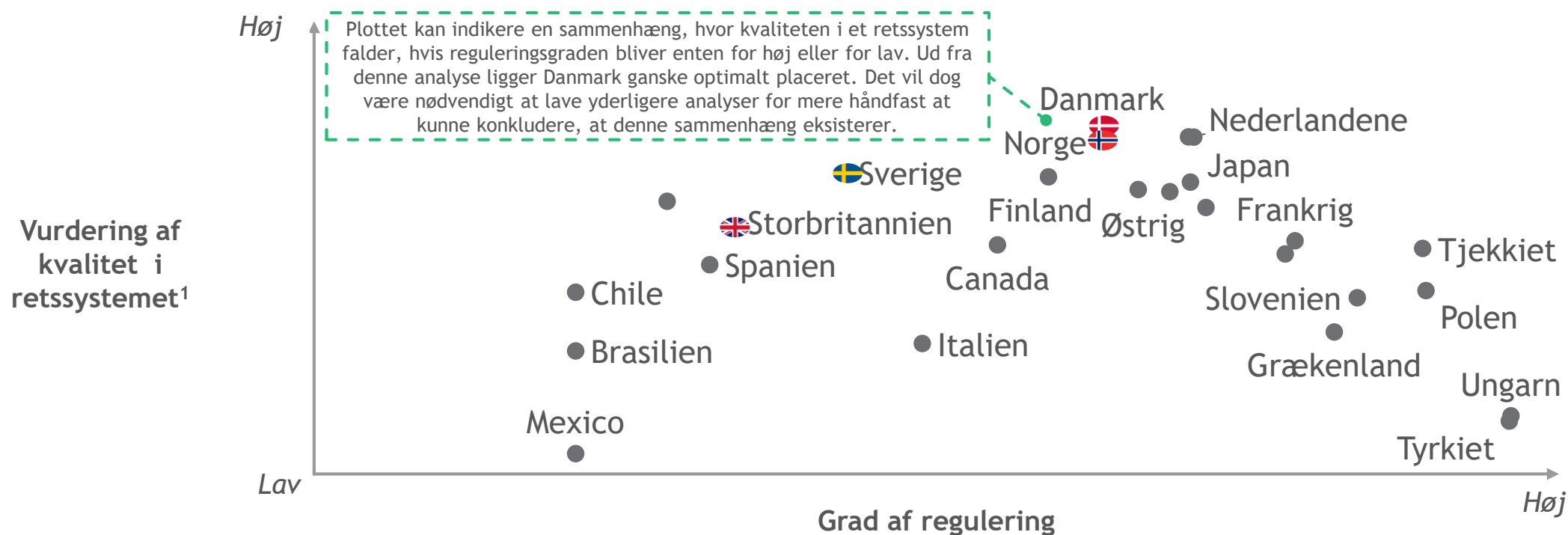
Hvor sikker er du på, at du kan klage, hvis noget går galt ifm. med aktiviteter, hvor advokater inddrages (sum af "meget sikker" og "ret sikkert")

Note: Spørgsmål er oversat fra engelsk til dansk

Kilde: Legal Services Board (2016): *Evaluation: Changes in the legal services market 2006/7 - 2014/15 - Main report*

Ingen umiddelbar negativ sammenhæng mellem reguleringsgrad og vurdering af retssystemets kvalitet. Deregulering vil ikke nødvendigvis øge kvalitet

Der er ikke en umiddelbar negativ sammenhæng mellem kvalitet og reguleringsgrad¹. Kvaliteten vurderes lavere i UK end i DK trods lavere grad af regulering. Danskerne har højeste vurdering af kvalitet i retssystemet

1. På grund af begrænset tidsmæssig variation i mål for kvalitet i retssystemet og grad af regulering vurderes det brugbart at sammenligne de to indeks på trods af forskellige årstal
 Note: For metode se Botero, J. and Ponce, A. 2011 *Measuring Rule of Law*. Vurdering af kvalitet måles på 7 parametre: (1) Prismæssig tilgængelighed, (2) fravær af diskrimination, (3) fravær af korruption, (4) fravær af uhensigtsmæssig regeringsinvolvering, (5) ingen større ubegrundede forsinkelser, (6) effektiv håndhævelse og (7) retfærdige konflikthåndteringsmekanismer

Kilde: OECD (2018): *Product Market Regulation*; World Justice Project (2019)

Medarbejderne er den primære driver af kvalitet, og de dygtigste jurister tiltrækkes af eksisterende kompetencer, ikke af regulering ift. ejerskab og titel

Det siger kunder og medarbejdere:

“ Valget af juridisk rådgiver er ofte knyttet til enkeltpersoner

Valget er typisk baseret på, at vi ved præcist hvilken partner, der har de kompetencer, vi søger

Partnerne i de store advokathuse anses som de dygtigste af kunderne

Det er en helt anden kompetence, du køber, når du får en partner fra en af de største advokatvirksomheder

Dygtigste jurister vil helst arbejde for de store advokatvirksomheder

Der er ingen af mine kollegaer, der gider arbejde for revisorer. Titlen betyder selvfølgelig lidt, men det er i meget højere grad dine kollegaers kompetencer, der er det vigtigste

Disclaimer

The services and materials provided by Boston Consulting Group (BCG) are subject to BCG's Standard Terms (a copy of which is available upon request) or such other agreement as may have been previously executed by BCG. BCG does not provide legal, accounting, or tax advice. The Client is responsible for obtaining independent advice concerning these matters. This advice may affect the guidance given by BCG. Further, BCG has made no undertaking to update these materials after the date hereof, notwithstanding that such information may become outdated or inaccurate.

The materials contained in this presentation are designed for the sole use by the board of directors or senior management of the Client and solely for the limited purposes described in the presentation. The materials shall not be copied or given to any person or entity other than the Client ("Third Party") without the prior written consent of BCG. These materials serve only as the focus for discussion; they are incomplete without the accompanying oral commentary and may not be relied on as a stand-alone document. Further, Third Parties may not, and it is unreasonable for any Third Party to, rely on these materials for any purpose whatsoever. To the fullest extent permitted by law (and except to the extent otherwise agreed in a signed writing by BCG), BCG shall have no liability whatsoever to any Third Party, and any Third Party hereby waives any rights and claims it may have at any time against BCG with regard to the services, this presentation, or other materials, including the accuracy or completeness thereof. Receipt and review of this document shall be deemed agreement with and consideration for the foregoing.

BCG does not provide fairness opinions or valuations of market transactions, and these materials should not be relied on or construed as such. Further, the financial evaluations, projected market and financial information, and conclusions contained in these materials are based upon standard valuation methodologies, are not definitive forecasts, and are not guaranteed by BCG. BCG has used public and/or confidential data and assumptions provided to BCG by the Client. BCG has not independently verified the data and assumptions used in these analyses. Changes in the underlying data or operating assumptions will clearly impact the analyses and conclusions.

bcg.com

Konkurrence og Forbrugerstyrelsen

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

DATO: 25. november 2020
SAGSNR.: 2019 - 3034
ID NR.: 696018

Yderligere bemærkninger til Konkurrencerådets udkast til analyse ”Konkurrencen i advokatbranchen.”

Som supplement til Advokatrådets brev af 31. august 2020 med nogle overordnede bemærkninger til udkastet fremsender Advokatrådet hermed nogle yderligere og mere tekstnære bemærkninger til udkastet, hovedsageligt vedrørende fejl, misforståelser og uklarheder i rapporten. Sidetallene er henvisninger til rapporten samt bilag.

- Side 12: Rapporten giver udtryk for, at advokater har en relativ stærk markedsposition over for de fleste kunder og begrundet det med, at ”forholdet mellem kunde og advokat er ...ofte bygget på tillid” En temmelig intetsigende begrundelse, der tilsvarende gælder for blikkenslagere, mekanikere, tandlæger, læger og en lang række andre erhverv.
- Side 16: Retsplejeloven regulerer ikke advokatfirmaer men advokatselskaber. Advokatfirmaer, der ikke er advokatselskaber, er derfor ikke underlagt de samme krav som advokatselskaber. Advokater i personligt ejede advokatvirksomheder og interessentskaber kan sælge hvilke ydelser, de vil. Ydelser, der bevæger sig uden for ”advokatvirksomhed”, som det er defineret i praksis, er blot ikke reguleret af advokatreglerne.

Betegnelsen ”advokatfirma” anvendes i øvrigt i rapporten konsekvent og fejlagtigt for ”advokatselskab” og for en fællesbetegnelse for advokatselskaber og andre advokatvirksomheder. Det er en væsentlig fejl, idet det kun er advokatselskaber, der er reguleret, og da en række advokatfirmaer ikke er advokatselskaber. Dermed bygger en stor del af rapportens udsagn på falske forudsætninger og er derfor forkerte.

- Side 18: Udtrykket ”fortrænger en konkurrent fra en sag” ved omtalen af AER 8.2, 1. pkt. er stærkt tendentiøst, idet bestemmelsens raison d’être er beskyttelse af klienten (som det også fremhæves i rapporten på side 257)

- Side 20: Rapporten anfører følgende ”En bevægelse, hvor vægten flyttes fra generel regulering af rammebetingelserne i retning af individuel regulering af advokaten, kan være med til at understøtte, at markedet bliver mere velfungerende til gavn for kunderne”.

Bemærkningen viser en mangel på grundlæggende forståelse af advokatreglerne, som allerede i dag er udtryk for individuel regulering af advokaten. Tavshedspligt, interessekonfliktreglerne, forsikringskravet osv. er rettet mod advokaten og ikke mod advokatfirmaet.

Tillige er advokatselskaber reguleret i retsplejeloven og i advokatselskabsbekendtgørelsen. Den historiske begrundelse herfor var at sikre, at indførelse af muligheden for at drive advokatvirksomhed i selskabsform ikke kolliderede med grundlæggende principper for advokaters virksomhed. Et af disse principper handler om, at advokater selv er ansvarlige for deres handlinger. Derfor blev den bestemmelse indsat, som nu findes i retsplejelovens § 124 b.

Side 20: Rapporten bevæger sig langt uden for sit område med bemærkningen ”Det er samtidig muligt, at nogle af disse regler skal skærpes” under henvisning til reglerne om tavshedspligt og uafhængighed. Det forekommer ikke klart hvad Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forudsætning er, til at foretage denne vurdering.

- Side 28: Rapporten gengiver en definition på advokatvirksomhed fra et lovforslag fra 1990 som ”juridisk rådgivning og i forbindelse hermed økonomisk rådgivning til klienten samt repræsentation af denne for domstolene og andre offentlige myndigheder og organisationer samt i retslige spørgsmål og tvister i øvrigt”.

Denne definition er for snæver i forhold til den praksis, der senere har dannet sig ved Advokatnævnet og domstolene. Advokatvirksomhed er grundlæggende den virksomhed, som udøves under anvendelse af advokattitlen. I øvrigt begrænser afgrænsningen kun advokatselskabers virke og ikke den virksomhed, som udøves af en stor del af advokaterne i personlig ejede virksomheder. Det er en af de mange alvorlige misforståelser, som udspringer af, at rapporten betegner alle advokatvirksomheder som ”advokatfirmaer”, hvilket giver helt forkerte konklusioner.

- Side 38: Rapporten påstår, at der ikke er konkurrence om opgaverne som beskikket forsvarer, idet tildelingen af sager går automatisk mellem retskredsens beneficerede advokater, og uden at kunden præsenteres for andre mulige advokater.

Bemærkningen om manglende konkurrence er udtryk for en manglende forståelse for systemets faktiske forhold og præmisser. Som følge af reglen om, at anholdte skal fremstilles for en dommer inden for 24 timer efter anholdelsen, er der ofte

meget kort tid til at finde en forsvarer. Derfor er det nødvendigt med beneficerede forsvarere, som døgnnet rundt og i weekenden og på helligdage er klar til at træde til. ”Kunder” i det strafferetlige system har i meget vidt omfang en klar opfattelse af, hvilken forsvarer, de ønsker at benytte. Derfor udskifter de sigtede i betydeligt omfang den forsvarer, de oprindeligt har fået tildelt af retten.

- Side 39: De i rapporten anførte grænser for fri proces er fra 2017 og dermed uaktuelle og forkerte. Justitsministeriet justerer grænserne hvert år. De aktuelle tal for 2020 er 336.000 kr. for enlige (ikke som anført i rapporten 322.000 kr.), 427.000 kr. for par (ikke som anført i rapporten 409.000 kr.), og grænsen forhøjes med 58.000 kr. for hvert barn (ikke som anført i rapporten 56.000 kr.).

De i rapporten anførte grænser for offentlig retshjælp er fra 2018 og dermed uaktuelle og forkerte. De aktuelle tal for 2020 svarer til de herover anførte tal for fri proces og ikke som anført i rapporten henholdsvis 329.000 kr., 418.000 kr. og 57.000 kr.

- Side 40 (og side 59): Rapportens tal for retshjælpstrinene er også forkerte, idet de er fra 2017. Som det fremgår af bekendtgørelse nr. 1503 af 18/12 2019 er de gældende tal 1.140 kr. (ikke som anført i rapporten 1.110 kr.) og 2.600 kr. (ikke som anført i rapporten 2.550 kr.).
- Side 46: Advokatnævnets sanktioner spænder fra irettesættelse og ikke som anført i rapporten fra bøde.
- Side 46: Rapporten oplyser, at Advokatrådet har ”en målsætning om at gennemføre tilsyn blandt 10 pct. af hhv. advokatfirmaerne og de virksomhedsansatte advokater i landets regioner”

Dette er ikke korrekt. Som det kan læses på Advokatsamfundets hjemmeside, er reglerne for tilsynet ændret og tilsynet lagt om til et risikobaseret tilsyn. De 10 pct. er derfor ikke længere en målsætning.

- Side 47: Følgende fremgår af rapporten: ”Titelbeskyttelsen omfatter alle de situationer, hvor advokaten udøver advokatvirksomhed”.

Bemærkningen har ingen mening. Personer der ikke har beskikkelse som advokat må ikke kalde sig advokat. Dog må personer, der har haft beskikkelse, men nu har deponeret beskikkelsen kalde sig advokat uden for forretningsforhold, jf. retsplejelovens § 120.

- Side 49 og side 113-114: Under omtalen af kravene til at få advokatbeskikkelse nævner rapporten ”advokatfuldmægtiguddannelsen”

Denne uddannelse eksisterer ikke. Den teoretiske uddannelse for advokatfuldmægtige hedder "advokatuddannelsen", som man vil kunne læse på Advokatsamfundets hjemmeside

- Side 49: Af rapporten fremgår følgende i forbindelse med uddannelsen til advokat: "...der er krav om, at man som advokat over en periode på tre år skal have 54 efteruddannelsestimer".

Dette er misvisende, idet kravet om efteruddannelse også gælder advokatfuldmægtige.

- Side 49: Rapporten siger følgende: "Udtræden af Advokatsamfundet kan ske i forbindelse med, at advokater deponerer eller fratages deres beskikkelse"

Det er ikke korrekt, at udtræden "kan" ske, idet udtræden altid sker i de nævnte situationer.

- Side 51: Rapporten har følgende bemærkning: "Advokatfirmaerne i branchen er alle underlagt retsplejelovens regler om advokatfirmaers formål, ejerskab, ledelse, hæftelse og selskabsform"

Dette er ikke korrekt. Kun advokatselskaber er underlagt disse regler.

- Side 51: Rapporten siger, at "et advokatfirma må således kun have til formål at drive advokatvirksomhed, jf. rpl. § 124, stk. 2".

Dette er ikke korrekt, idet den nævnte bestemmelse kun gælder for advokatselskaber.

- Side 51: Rapporten anfører følgende: "Op til 10 pct. af et advokatfirma kan dog ejes af ansatte i firmaet uden advokatbeskikkelse"

Dette er ikke korrekt, idet den nævnte bestemmelse kun gælder for advokatselskaber.

- Side 59: Rapporten baserer bl.a. sin konklusion om, at der ikke er priskonkurrence på visse advokatopgaver (straffesager med beskikkede forsvarere og sager i øvrigt med beskikkelse), på at "knap en tredjedel af advokatfirmaerne i vidt omgang overlader til retten at beregne prisen ud fra de givne takster".

Rapporten undlader at nævne, at når forsvarere og beskikkede advokater overlader til retten at fastsætte honoraret hænger det nøje sammen med, at der på området er faste takster for arbejdet, som dommerne fastsætter honoraret efter. Det er i praksis meget vanskeligt for advokaterne at formå retten til at afvige fra taksterne. Dette bør klart medgå i grundlaget for konklusionen.

- Side 101: Rapporten giver udtryk for, at den regulering, advokatbranchen er underlagt ”begrænser, hvem der må eje og lede et advokatfirma, hvilke ydelser et advokatfirma må tilbyde, hvem et advokatfirma må indgå fast samarbejde med, hvilken type firma, en advokat må sælge ydelser fra med brug af sin advokattitel, hvilke sager et advokatfirma må tage, hvilke medarbejdere et advokatfirma har mulighed for at ansætte....”

Afsnittet indeholder en del bemærkninger, som er ukorrekte. Det er således ukorrekt, at advokatfirmaer generelt er underlagt de nævnte begrænsninger. Det er kun advokatselskaber, og ingen advokatfirmaer – selskaber eller ej – er underlagt regulering, der begrænser, hvem de kan ansætte som medarbejder. Heller ikke interessekonfliktreglerne hindrer ansættelse af medarbejdere, idet det ansættende firma altid vil kunne vælge medarbejderen fremfor den sag, der måtte stå i vejen.

Bemærkningerne fremstår tendentiøse og som udtryk for en mangel på indsigt i, hvilke regler, der regulerer advokatvirksomhed, og det er helt uacceptabelt, at der drages vidtgående konklusioner på så fejlbehæftet et grundlag.

- Side 102: Det siges i rapporten: ”Retsplejelovens uddannelseskraft til advokater understøtter et højt kompetenceniveau, men udgør også en adgangsbarriere, idet andre typer af kandidater reelt ikke har mulighed for at få de kompetencer, der skal til for at blive advokat”

Bemærkningen er ikke korrekt. Alle med de fornødne personlige evner kan få de kompetencer, der skal til for at blive advokat, men det kræver at man gennem uddannelse opnår de egenskaber, der er nødvendige for at kunne udføre hvervet på en tilfredsstillende og forsvarlig måde. Der mangler i rapporten således dokumentation for, hvilke øvrige uddannelser der sigtes mod for at tilvejebringe et forsvarligt niveau.

- Side 102 (og side 140): Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gav tidligere i år udtryk for, at de advokatetiske reglers 8.2, 1. pkt. kunne være omfattet af konkurrencelovens forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler. Dette forbud gælder ifølge konkurrencelovens § 2, stk. 2, 1. pkt. ikke, hvis konkurrencebegrænsningen er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering. Afgørelsen heraf træffes i det aktuelle tilfælde af justitsministeren. En sådan afgørelse traf justitsministeren, og AER 8.2, 1. pkt. er derfor ikke omfattet af konkurrencelovens forbud.

Det er derfor påfaldende, at rapporten om dette forhold siger følgende: ”Med afgørelsen er konkurrencemyndighederne forhindret i at gribe ind over for reglen og i de sager, hvor reglen har været bragt i anvendelse, og hvor konkurrencen og klienterne kan lide skade” og tilføjer ”Det svækker konkurrencereglernes præventive effekt på dette område og vil dermed svække konkurrencen. Samtidig kan usikkerhed om forbuddets rækkevidde være med til at svække konkurrencen”

Det er problematisk, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen på denne måde sætter spørgsmålstejn ved justitsministerens afgørelse på et område, hvor loven eksplicit giver justitsministeren kompetencen.

- Side 103: Den såkaldte vinkelskriverlov blev ophævet i 2006 og ikke som anført i rapporten i 2016.

Rapportens historiske udredning af dele af advokatreguleringen viser i øvrigt, at netop med ophævelsen af vinkelskriverloven forsvandt den sidste hindring for fri konkurrence på området for juridisk rådgivning. Enhver kan yde juridisk rådgivning og markedsføre sig hermed.

- Side 105: I rapportens note 171 er gengivelsen af krav, der i dag stilles til advokater i forbindelse med retssager, ufuldstændig.

I retsplejelovens § 119 fremgår det af stk. 3, at det er et krav for at kunne blive advokat, at man udover at bestå den praktiske prøve i retssagsbehandling tillige skal opnå ”et kendskab til behandling af retssager”.

- Side 107: Rapporten fastslår følgende: ”Advokatbranchen i Danmark skiller sig således ud med en relativt mere konkurrencebegrænsende regulering sammenlignet med reguleringen på andre sektorområder”

At sammenligne advokatbranchens regulering med reguleringen af eksempelvis skorstensfejere og købmænd er meningsløst set i lyset af hensynet bag reguleringen.

- Side 111-112: Det er meget symptomatisk for rapportens vægtning af henholdsvis reguleringens konkurrencevirkninger og hensynet bag reguleringen, at rapporten under omtale af møderetsmonopolet, bruger 7 linjer til at omtale hensynene bag reguleringen og 1 ½ side til at beskrive konkurrencebegrænsningerne. Samtidig er det tankevækkende, at rapportens omtale af hensynene bag reguleringen blot gengiver oplysninger fra forarbejderne til retsplejeloven og ikke indeholder Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egen behandling, mens gengivelse af konkurrencebegrænsningerne udelukkende gengiver Styrelsens egen behandling. Desuden holder Styrelsen overhovedet ikke de to modsatrettede forhold op mod hinanden, men begrænser sig til en opremse. Styrelsen har ikke den fornødne kompetence i de vigtige samfundsmæssige begrundelser for reguleringen og dermed for konkurrencebegrænsningen. Den manglende afvejning bør klart fremgå af rapporten.
- Side 115-117: Som en række andre steder i rapporten indskrænker den sig til at opremse (begrænsede) oplysninger om hensynet bag reguleringen og (udførlige)

oplysninger om konkurrencebegrænsningen, og gengiver ingen overvejelser om forholdet mellem de to hensyn.

- Side 117: Rapportens udsagn: ” ”Advokat” er en beskyttet titel, der følger af retsplejelovens § 120, og som en person har ret til at bruge i arbejdet for kunder og i forretningsmæssig sammenhæng, hvis personen er ansat i et advokatfirma eller i en privat virksomhed eller en organisation.”

Dette udsagn er meningsløst.

- Side 120: Det anføres i rapporten, at det siden 1991 har været muligt for advokater at organisere sig i bl.a. ”kommanditform (partnerselskab).”

Dette er ukorrekt. Først fra 2008 (17 år efter det i rapporten anførte tidspunkt!) blev det muligt at drive advokatvirksomhed fra et partnerselskab. I øvrigt er der ikke noget, der hedder ”kommanditform”. Et partnerselskab er et kommanditaktieselskab, som det fremgår af retsplejelovens § 124, stk. 1.

- Side 120: Rapporten anfører følgende: ”Et advokatfirma må kun have til formål at drive advokatvirksomhed, jf. RPL. § 124, stk. 2”.

Det er – som mange andre steder i rapporten – en forkert gengivelse af fakta. § 124, stk. 2 siger, at ”et advokatselskab må alene have til formål....”

Fejlen betyder her, at man i den følgende tekst i samme afsnit giver helt forkerte oplysninger om, hvilke ydelser advokater må sælge. Advokatvirksomheder, som ikke er advokatselskaber, må sælge, hvilke ydelser, de vil. Hvis de sælger ydelser, der ikke betragtes som advokatvirksomhed, er den eneste følge heraf, at virksomheden ikke omfattes af advokatreguleringen, idet det ikke er en advokatydelse.

- Side 124: Rapporten anfører, at retsplejelovens krav om formål for ”advokatfirmaer” udgør en adgangsbarriere for revisionsvirksomheder, som ønsker at forøge deres markedsandel inden for juridisk rådgivning.

Det er ganske enkelt forkert. Der er intet, der begrænser revisionsvirksomheder i at yde juridisk rådgivning eller at reklamere for deres juridiske rådgivning.

Desuden anvendes igen betegnelsen ”advokatfirmaer” om advokatselskaber. Det er misvisende, idet de nævnte regler ikke gælder personligt ejede virksomheder.

- Side 124: Rapporten anfører følgende: ”I Danmark må et advokatfirma alene ledes af ejerne af firmaet”

Det er forkert. Reglen gælder kun advokatselskaber og således ikke personligt ejede virksomheder.

- Side 128ff: Under omtalen af ejerskab og ledelse bruger rapporten 9 linjer på at beskrive hensynene bag reglerne, men næsten 3 sider på at behandle spørgsmålet, om reglerne begrænser konkurrencen. Rapporten gengiver – heller ikke her – nogen overvejelser om vægtingen af de to forhold over for hinanden.

Dette er igen udtryk for en særdeles skæv balance i rapportens skrivning.

- Side 133-134: Rapporten siger bl.a. følgende: ”Reglerne for advokaters interessekonflikter er mere restriktive end de tilsvarende regler for andre professioner. For revisorer gælder således, at de siden 2003 kun har skullet vurdere den mulige interessekonflikt på *den konkrete sag*. Hvis revisors uafhængighed er truet, og hvis der ikke kan iværksættes sikkerhedsforanstaltninger, skal revisor afstå fra at påtage sig opgaven. Der gælder desuden skærpede krav til uafhængighed, hvis revisor påtager sig en opgave af offentlig interesse”

Der gælder ingen bindende regler overhovedet for revisorers rådgivning, hverken for interessekonflikter, tavshedspligt, forsikring eller noget andet. Der er således ingen sikkerhed for revisors klienter på dette område. Det er derfor helt uden relevans at sammenligne med revisorer.

Udsagnet er i øvrigt heller ikke korrekt, når revisor er erklæringsafgiver. Det fremgår således eksempelvis af revisorloven, at revisor ved vurdering af uafhængigheden også skal inddrage andre ydelser (sager), som revisor har for den pågældende. Desuden skal revisor, når virksomheden, som revisor udfører revision for, fusionerer med en anden virksomhed ”vurdere alle tidligere og nuværende interesser eller relationer, herunder levering af eventuelle andre ydelser end revision til den pågældende [anden] virksomhed”, se revisorlovens § 24, stk. 6.

- Side 134: Rapportens omtale af interessekonfliktregler omfatter én sides bemærkninger om hensynene bag interessekonfliktreglerne (som blot er citater) og 5 sider om reglernes konkurrencebegrænsende effekt. Der udestår drøftelser af vægtingen mellem hensynene bag reglerne og konkurrencevirkningen.
- Side 136: Rapporten gengiver i sin begrundelse for interessekonfliktreglernes konkurrencebegrænsende effekt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne undersøgelser, der viser, at 4 pct. af såvel erhvervs kunder som private kunder i en 2-årig periode har oplevet advokaters afslag på at tage en sag. I halvdelen af tilfældene for erhvervs kunder var afslaget begrundet i interessekonflikter, mens det kun var for 23 pct. af privatkunderne, at dette var tilfældet.

Dvs. at over 2 år har under 2 pct. af kunderne oplevet at få afslag fra advokat som følge af interessekonflikt. Det er ikke korrekt at bygge nogen argumentation på

en så ikke signifikant andel. Det må omvendt lægges til grund, at kunderne ikke oplever nogen hindringer for at få den advokat, de ønsker. Dette er udtryk for en ubalanceret fremstilling af problemstillingen.

- Side 135ff: Det erkendes i rapporten, at sager der afvises som følge af interessekonflikter, må bevæge sig et andet sted hen, men det er ikke undersøgt, hvor sagerne ender.
- Side 138: Det påstås i rapporten, at reglerne om interessekonflikter ”svækker muligheden for, at effektive og succesfulde advokatfirmaer kan vinde markedsandele på bekostning af firmaer, som ikke er konkurrencedygtige”.

Der er ingen overvejelser om, hvorvidt advokaters overholdelse af reglerne faktisk indgår i konkurrencen mellem advokaterne, således at advokatfirmaers overholdelse af reglerne faktisk styrker deres konkurrencesituation i forhold til virksomheder, som ikke tager reglerne så alvorligt og om betydningen af dette i rapportens sammenhæng.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne undersøgelser, gengivet i figur 5.7., side 155 og figur 5.8 side 156 viser således, at advokatvirksomhedens omdømme er et meget markant konkurrenceparameter.

- Side 143: Under omtale af forbuddet mod honorardeling, siges følgende i rapporten: ”Reglen svækker således eksempelvis muligheden for, at digitale forretningsmodeller, som formidler kontakt mellem (free lance-) advokater og kunder, fx på en digital platform, kan komme ind på markedet”

Det har gennem årene vist sig, at reglerne ikke har hindret sådanne forretningsmodeller i at fungere.

- Side 243-244 (og side 130): Som led i argumentationen for at lempe reglerne henviser rapporten til Copenhagen Economics, *Analyse av endringer i norsk advokatregulering, 2019*, hvor det ifølge rapporten konkluderedes, ”at ejerskabsregler, som foreskriver, at advokatfirmaer alene kan ejes og ledes af advokater, vil begrænse konkurrencen unødigt, bl.a. ved at begrænse adgangen til kapital og andre relevante ledelseskompeter end de juridiske. I analysen konkluderedes, at man i Norge skal fastholde muligheden for at norske advokatfirmaer skal kunne ejes og ledes af ikke-advokater, som arbejder i firmaet, samt overveje at gå videre med yderligere lempelser af reglerne ved at tillade eksternt ejerskab.”

Det er højst ejendommeligt, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har valgt at støtte deres anbefaling på denne analyse fra Copenhagen Economics, når Copenhagen Economics har udfærdiget en ganske tilsvarende analyse af danske

forhold med titlen *Konkurrence og regulering i advokatbranchen, 2014*. Når Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vælger den norske analyse frem for den danske analyse fra samme konsulentfirma, er det således stridende mod Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens tilgængelige faktuelle grundlag idet den danske analyse kommer til den fuldstændig modsatte konklusion end den norske analyse. Det bliver ikke mindre ejendommelig af, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i note 169 på side 105 nævner den danske analyse, og på side 110 med note 179 og andre steder ovenikøbet anvender oplysninger fra rapporten i argumentationen.

Angående internt ejerskab af andre end advokater konkluderer den danske analyse følgende:

”Det lader derfor til, at der er begrænset behov for interne ikke-advokatejere. Derfor forventer vi, at en yderligere åbning for, at medarbejdere, der ikke er advokater, kan eje en del af advokatvirksomhederne, vil have ingen eller begrænset konkurrenceeffekt.” (side 81).

- Side 244: Rapporten benytter udtrykket ”aktiemajoriteten” under omtale af mulighed for eksternt ejerskab.

Det er dermed uklart, om rapporten kun henviser til advokataktieselskaber eller også andre selskaber.

- Side 244: Rapporten fremkommer med følgende anbefaling: ”Det vil dog være hensigtsmæssigt, hvis i hvert fald udenlandske advokatfirmaer gives mulighed for at eje advokatfirmaer på dansk jord.”

Denne mulighed findes allerede.

Bekendtgørelse 1431 af 11. december 2007 om EU-advokaters etablering her i landet m.v., § 14 giver mulighed for, at udenlandske advokater kan udøve advokatvirksomhed her i landet gennem en filial eller et agentur.

- Side 246: Rapporten har følgende bemærkning: ”Formålsbestemmelsen betyder derfor, at advokatfirmaer i dag ikke må drive anden virksomhed end advokatvirksomhed”

Dette er ikke korrekt. Kravet om formål gælder kun advokatselskaber og ikke andre advokatvirksomheder.

Desuden fortolkes begrebet ”advokatvirksomhed” meget bredt i praksis fra Advokatnævnet og domstolene. Der henvises til bemærkningerne til side 28.

- Side 249: Det vurderes i rapporten, at anbefalingen om at ændre § 124 til fordel for advokater i andre virksomheder end advokatvirksomheder vil få begrænset effekt, hvis reglerne for interessekonflikter ikke samtidig ændres. Det støttes på følgende udsagn: ”De nuværende regler om ”identifikation” med ens kollegers interesser betyder imidlertid, at de opgaver, advokaten vil kunne påtage sig i den nye virksomhed, er meget begrænsede....”

Dette udsagn er ikke klart. For at advokatreglerne om identifikation skal gælde, skal de nævnte kolleger være advokater. I betragtning af at udsagnet (formentlig) vedrører en anden virksomhed end advokatvirksomhed, må udgangspunktet være, at der ikke er tale om advokater. Udsagnet indeholder ingen oplysninger herom.

Under alle omstændigheder kan bemærkningen ikke danne grundlag for den anførte konklusion.

- Side 251: Igen anvendes betegnelsen ”advokatfuldmægtiguddannelsen”. Den korrekte betegnelse for den teoretiske uddannelse for advokater er ”advokatuddannelsen”, som det fremgår af Advokatsamfundets hjemmeside.
- Side 251: Rapporten anfører følgende om kravet om en cand. jur. eksamen for at kunne blive advokat: ”Samtidig udgør uddannelseskrauet en adgangsbarriere for, at andre kandidater kan opnå de nødvendige kompetencer og derved blive advokater og evt. selv få mulighed for at oprette et advokatfirma. Uddannelseskrauet begrænser således tilgangen af nye advokater og kan derved medføre et opadgående pres på priser og lønninger i branchen”.

Den gengivne argumentation virker ureflektet. Argumentationen kan, hvis den anvendes på læger betyde, at man ved lægemangel skal acceptere, at sygeplejesker skal have mulighed for at blive læger på lige fod med personer, der har gennemført medicinstudiet.

- Side 252: Under argumentationen for at lempe interessekonfliktreglerne om afsmitning mellem advokater siges følgende i rapporten: ”Heroverfor står flere hensyn til klienten, som kan tale for at tillade, at en advokat påtager sig en sag, trods risiko for magtmisbrug, fortrolighedstab og appearance”

Der savnes empirisk grundlag for at hævde, at klienter vil udsætte sig for magtmisbrug og fortrolighedstab.

- Rapporten påstår på side 260, at ”advokatens honorar i dag typisk er fastsat med udgangspunkt i timeforbrug uden direkte sammenhæng med, om en tvist evt. vindes eller tabes”.

Dette er ikke korrekt.

Højesteret har bestemt, hvad der skal lægges vægt på, når salæret skal fastsættes. Det fremgår således af Højesterets dom gengivet i U.1978.448H, at honoraret bør

fastsættes ”efter et skøn under hensyn til retsforholdets beskaffenhed, sagens betydning for vedkommende part, herunder den økonomiske værdi af de erhvervsmæssige interesser og størrelsen af det omtvistede beløb, sagens udfald samt arten og omfanget af det af advokaten udførte arbejde, herunder den tid, som det har været rimeligt at anvende til sagens forberedelse og øvrige behandling”.

Det fremgår tydeligt heraf, at timeforbrug på ingen måde er det eneste parameter, som advokatens salær skal fastsættes efter.

Det står endvidere enhver klient frit for at klage over advokatens salær til Advokatnævnet og at indbringe spørgsmålet for domstolene. Advokatnævnet og domstolene baserer deres afgørelser om advokatsalærer efter retsplejelovens § 126, stk. 2 på de gængsne direktiver fra Højesteret.

- Side 262: Rapporten har følgende afsnit om prisoplysninger mv.: ”Når privatkunder køber bistand fra en advokat, skal privatkunden ifølge de advokatetiske regler og forbrugeraftalelovens § 17 om prisoplysninger modtage oplysninger *skriftligt*, som indeholder de vigtigste elementer i den forventede bistand og størrelsen på den forventede pris, inden indgåelse af aftalen”.

Dette er forkert. Ifølge forbrugeraftalelovens § 17 kan den erhvervsdrivende, hvis prisen ikke kan udregnes på forhånd i stedet for en pris vælge at oplyse, hvorledes prisen udregnes, og ifølge de advokatetiske regler er der tillige mulighed for at give et begrundet prisoverslag.

I de fleste tilfælde vil det ikke være muligt for en advokat at angive prisen på forhånd, så for langt de fleste ydelser, vil der ikke være krav om oplysning af pris på forhånd.

Rapporten fortsætter med at fremhæve, at kun 30 pct. af de adspurgte privatkunder og kun 65 pct. af de adspurgte erhvervskunder har fået prisoverslag. Rapportens forfattere beskriver således ikke situationen ud fra gældende ret.

- Side 263: Anbefalingen om tilbud fremtræder rodet og adskiller sig tilsyneladende ikke nævneværdigt fra de gældende regler og praksis om pris- og opdragsoplysninger.
- Side 263: I forbindelse med anbefalingen om prisoplysning i tilbud har rapporten følgende krav: ”Tilbuddet skal også indeholde oplysninger om advokatens/advokatfirmaets forsikringssum.”

Dette er upræcist. Et advokatfirma skal ikke forsikres, medmindre det er et advokatselskab.

- Side 263: Følgende oplyses i rapporten: ”Alle advokater har pligt til at tegne en ansvarsforsikring og skal som minimum have en dækningssum på 2,5 mio. kr. (pr. advokat i selskaber).”

Det er uvist, hvad rapporten mener med ”pr. advokat i selskaber”. Advokater skal forsikres uanset om de arbejder i personligt ejede virksomheder, i selskaber, i virksomheder, der ikke er advokatvirksomheder eller i organisationer, og dækningsminimum gælder for hver advokat.

- Side 264: Rapporten anfører følgende: ”Det anbefales, at advokatfirmaer skal give prisoplysninger på egen hjemmeside inden for en række nærmere fastlagte områder, såfremt disse områder er en del af advokatfirmaets sædvanlige forretning, og såfremt advokatfirmaet på hjemmesiden gør opmærksom på, at de tilbyder ydelser inden for de pågældende områder”

Anbefalingen er meget uklar. I lyset af de mange terminologiske fejl i forbindelse med omtale af advokatvirksomheder, er der behov for at få oplyst, hvad der her menes med ”advokatfirmaer”.

Endelig er det ikke klart, om både betingelsen om, at det skal være ”en del af advokatfirmaets sædvanlige forretning” og betingelsen om, at advokatfirmaet på hjemmesiden ”tilbyder ydelser inden for de pågældende områder” skal være opfyldte, for at der er krav om prisoplysninger på hjemmesiden.

- Side 264: Rapportens næste anbefaling er sålydende: ”Det anbefales også, at advokatfirmaer opfordres til [at] oplyse priser på ydelser til standardpriser og timepriser, inden for de områder, hvor det ikke er et krav. Alt efter advokatfirmaets prisstruktur vises priserne som et spænd, en gennemsnitspris eller en konkret timepris/standardpris”.

Det er uklart hvad der sigtes mod her.

- Side 268: Rapporten har følgende anbefaling: ”Det anbefales, at der etableres en brancheneutral autorisationsordning for kuratorer”

Denne anbefaling er så uklar, at det er umuligt tage stilling til den.

Som rapporten selv anfører, så stilles der ikke i dag krav om, at kuratorer skal have advokatbeskikkelse. Enhver kan med andre ord vælges som kurator, og der er ingen autorisationsordning. Det er særligt på den baggrund påfaldende, at rapporten ikke forklarer, hvad en autorisationsordning skal gå ud på, hvordan den skal spille sammen med det frie valg af kurator og hvordan man skal sikre, at de autoriserede lever op til rimelige krav til kurator.

- Side 273: Det anføres i rapporten, at bobestyrerens salær fastsættes af den enkelte bobestyrer.

Det er en ufuldstændig beskrivelse af retsstillingen.

Dødsboskiftelovens § 68, stk. 2 giver mulighed for at klage over bobestyrerens salærberegning, så det er skifteretten, der tager stilling hertil. Desuden siger lovens § 79, stk. 5, at skifteretten af egen drift ved kendelse kan ændre beregningen af bobestyrerens salær.

- Side 274: Under omtalen af hvornår der skal udpeges en bobestyrer, indeholder rapporten følgende bemærkning: ”Når en advokat eller en anden juridisk rådgiver har lavet et testamente, er der ”risiko” for, at denne har indføjet i testamentet, at der skal antages en bobestyrer, og at dette skal være den rådgiver, der har udfærdiget testamentet”

Bemærkningen er udokumenteret og indeholder en påstand om, at advokater manipulerer deres klienter i forbindelse med testamentsoprettelse. Der savnes dokumentation for denne påstand.

Side 7 spørgsmål 19 i appendiks: *Spørgeskema og ansvarsfordeling for survey blandt privatkunder* samt side 10 spørgsmål 28: *Appendiks: Spørgeskema og svarfordeling for survey blandt erhvervskunder*. Det fremgår her at en svarmulighed er ”til en revisionsvirksomhed”.

Dette er ikke en dækkende betegnelse, idet revisionsvirksomhed ikke er en entydig titel og derfor ikke er en meningsfuld kategori. The ”big four” bruger eksempelvis ikke ordet ”revisionsvirksomhed” som entydig beskrivelse af sig selv. Eksempelvis anvender Deloitte betegnelsen ”Vi er Danmarks og verdens største revisions- og rådgivningshus” i beskrivelsen af dem selv. PwC anvender betegnelsen ”I PwC arbejder vi som det førende revisions-, rådgivnings- og skattehus i Danmark...”. KPMG anfører på hjemmesiden ”KPMG hjælper dig med alle slags rådgivnings- og revisionsopgaver i hele Danmark” Spørgerammen er derfor ikke afgrænset tilfredsstillende for en komparativ vurdering. Dertil fremgår det ikke, om der allerede forinden en rekvireret har besluttet at rekvirere bistand fra en ”advokatvirksomhed”, er foretaget en vurdering af, om det er afgørende for valg af bistand, at opgaven løses af en advokatvirksomhed grundet det samlede regelsæt advokater arbejder under – herunder f.eks. regler om interessekonflikt. Det fremgår således ikke af undersøgelsen, om der ved vurderingen af, hvem der ønskes til at løse opgaven, allerede tidligere er foretaget en vurdering af, om eksempelvis et ”rådgivningshus” kan løse opgaven og at denne er blevet fravalgt med udgangspunkt i f.eks. manglende regulering af interessekonflikt.

Tilsvarende er betegnelse ”bankrådgiver” ikke en entydig definition. F.eks. ved en børsintroduktion af en virksomhed, er det stærkt tvivlsomt, om betegnelsen er dækkende for den samlede bistand fra en erhvervsafdeling i en stor bank i forbindelse med kompliceret finansiel rådgivning. Det er stærkt tvivlsomt, om en rekvirent i den forbindelse vil associere betegnelsen ”bankrådgiver” med det rådgivningsbehov, som der i den forbindelse er brug for. Det er derfor meget mangelfuldt at anvende resultatet af den pågældende undersøgelse til at konkludere, at opgaver løst af advokater ikke er konkurrenceudsat.

Det imødeses at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen forholder sig til ovenstående bemærkninger og kommentarer og på den baggrund revurderer konklusionerne i rapportudkastet.

Med venlig hilsen

Andrew Hjuler Crichton
generalsekretær

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

DATO: 12. november 2019
SAGSNR.: 2019-3034
ID NR.: 628545

Bemærkninger til Konkurrencerådets udkast til kapitel 2 og 4 i analyse af konkurrencen i advokatbranchen

1. Indledning

Advokatsamfundet har den 22. og 23. oktober 2019 modtaget udkast til to kapitler i Konkurrencerådets kommende undersøgelse af konkurrenceforhold i advokatbranchen. Konkurrencerådet har anmodet om Advokatsamfundets indledende bemærkninger til, om den konkrete fremstilling af henholdsvis regler og branchen er korrekt og fyldestgørende forud for, at den samlede analyse senere sendes i en bredere, egentlig høring.

Der er fremsendt udkast af følgende kapitler af den samlede analyse:

- Kapitel 2. Introduktion til advokatbranchen
- Kapitel 4. Reguleringsmæssige barrierer for effektiv konkurrence i advokatbranchen

Advokatsamfundet har den 29. marts 2019 deltaget i et møde i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om analyseprocessen, og har på mødet og efterfølgende i en løbende dialog leveret orientering og input til analysen. Advokatsamfundet har en opfattelse af at have drøftet den grundlæggende balance mellem forbrugerhensyn og konkurrence, som præger området for reguleringen af advokatbranchen indgående med Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i den proces.

Advokatsamfundet er derfor uforstående over for, at vores input til analysen ikke ses at indgå korrekt i materialet, som på en række helt afgørende punkter giver et fejlagtigt og meget ufuldstændigt billede af advokatreguleringen, og at den retssikkerhed som er målet med reguleringen ikke beskrives og opvejes mod de konkurrencehensyn, som analysen fokuserer på.

Kapitlerne afspejler ikke indholdet af den forudgående dialog mellem Advokatsamfundet og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, og Advokatsamfundet må derfor på det kraftigste tage afstand til indholdet af kapitlerne, der betragtes som misvisende i deres helhed.

2. Fejlkilder i materialet

Sammenfattende kan Advokatsamfundets kritikpunkter opdeles i følgende forhold, som uddybes nærmere i de følgende afsnit:

- Helt grundlæggende er det Advokatsamfundets opfattelse, at fremstillingen i de to kapitler hviler på et forkert udgangspunkt om, at der kan sondres mellem advokatens virke i retssager og i andre sager. (Afsnit 3)
- Derudover mangler en korrekt beskrivelse og anerkendelse af de retssikkerhedsskabende hensyn, som reguleringen på området er udtryk for, og en vægtning af disse hensyn i forhold til rene konkurrencemæssige hensyn. (Afsnit 4)

Derudover indeholder materialet en række fejltyper, som sammenfattende kan kategoriseres således:

- Talmaterialet ses i mange helt grundlæggende tilfælde at være markant forkert, eksempelvis:
 - 10 pct., af omsætningen i advokatbranchen stammer fra retssager (side 8).
 - 2 pct. af omsætningen hos de største advokatkontorer hidrører fra retssager (side 10).
 - 25 pct. af advokatvirksomheder tilbyder ikke bistand i civile retssager (side 10).
- Kildekritik mangler. Flere steder henvises alene til ”markedsaktører”, uden at det beskrives nærmere, hvem de er, eller hvilke interesser de har.
- Sammenligninger med andre lande: Hvilke lande det enkelte forhold sammenlignes med varierer, uden beskrivelse af, hvorfor sammenligningen med netop det/de pågældende land(-e) er relevant eller berettiget.
- Der sondres ikke mellem selskaber og virksomheder
- Der er ofte ikke sammenhæng mellem data og delkonklusioner i de enkelte afsnit.

Der fokuseres derved i begge kapitler meget konsekvent på de konkurrencebegrænsende effekter af reguleringen af markedet for advokatydelser uden en tilsvarende beskrivelse og vægtning af de helt grundlæggende og vigtige hensyn til forbrugerbeskyttelse, borgeres og virksomheders retssikkerhed i retsplejeloven og i de advokatetiske regler, som regulerer advokatens virke.

Fremstillingen af markedet og konkurrenceparametrene bliver på den baggrund ensidig og beskriver ikke den balancerede afvejning af konkurrence-, forbruger- og retssikkerhedshensyn, der gælder for reguleringen af markedet, og som det fra politisk hold i de seneste år har haft endog meget høj prioritet at sikre en vigtig og afgørende balancering af.

Disse forhold medfører et meget stort antal steder i kapitlerne, hvor vi mener, at teksten er upræcis, misvisende eller direkte forkert. Dette gennemgås i en tekstnær gennemgang af kapitlerne, som vedlægges som bilag.

3. Analysens forkerte udgangspunkt

Om advokatreguleringen fremgår indledningsvis af kapitel 2, at:

”Reguleringen gælder i dag både, når advokater repræsenterer parter, hvor kundernes retssikkerhed er på spil, og ved rådgivning af kunder, som i princippet ydes i konkurrence med andre brancher.”

Der redegøres ikke i kapitlerne for, hvorfor denne sontring er relevant eller for, hvorfor klientens retssikkerhed ikke er på spil, når advokaten yder rådgivning i konkurrence med andre brancher.

I beskrivelsen af de advokatetiske regler på side 24 nævnes eksempelvis også:

”Reguleringen er først og fremmest rettet mod at sikre advokatens integritet og uafhængighed mv., når advokaten repræsenterer en part i en tvist, fx en retssag.”

Dette nævnes mange gange efterfølgende i begge kapitler. Der redegøres ikke yderligere for baggrunden for, at Konkurrencerådet finder anledning til at foretage en sådan sontring eller for, hvorfor samme hensyn ikke skulle gælde, når advokaten yder rådgivning i andre forhold end retssager.

Advokatreguleringen er (og har altid været) kendetegnet ved, at de retlige rammer, der regulerer advokatens arbejde i forholdet til en klient, gælder i enhver henseende og i al advokatens virksomhed.

Reguleringen i både retsplejelovent og de tilknyttede advokatetiske regler er netop kendetegnet ved, at reglerne gælder for advokaten i al advokatens virksomhed, hvilket er en naturlig konsekvens af det bagvedliggende helt grundlæggende og fundamentale retssikkerhedsmæssige princip, hvorefter en klient skal være sikret et fortroligt rum med sin advokat og kunne stole på, at hans advokat ikke varetager andre interesser end klientens egne, uanset hvilken type advokatarbejde der er tale om. Det gælder og er vigtigt i forhold til klientens retssikkerhed - uanset om advokaten bistår klienten i forbindelse med en retssag, i forbindelse med oprettelse af en ægtepagt, i arbejde med at få anerkendt et patent, i en bolighandel eller noget helt fjerde. At forestille sig det modsatte – at en borger ikke nyder samme retssikkerhed og forbrugerbeskyttelse ved en rådgivning hos sin advokat i disse situationer, indebærer meget vidtgående og uønskede perspektiver.

Der er således tale om en sontring, som ikke har et juridisk afsæt i den nugældende advokatregulering, og Advokatsamfundet mener derfor, at der på ingen måde er belæg for at lave sontringen, og at der derfor helt grundlæggende er behov for at ændre udgangspunktet for analysen i overensstemmelse hermed.

4. Hensyn bag reguleringen - balancen mellem forbrugersikkerhed og konkurrence

Mange steder i kapitlerne nævnes reguleringen af markedet at have konkurrencebegrænsende effekter, uden at det nævnes eller beskrives korrekt, hvilke hensyn, der begrundes reguleringen. Derved underkendes værdien af de grundlæggende værdier for en advokat – nemlig habilitet, uafhængighed og fortrolighed, og det forbrugerhensyn der ligger i, at en borger eller virksomhed i en advokat har adgang til en ydelse, der udligner informationsasymmetri i tvister, hvor borgeren eller virksomheden har behov for et øget informationsniveau for at kunne matche sin modpart og derved sikre sine rettigheder.

Det er Advokatsamfundets opfattelse, at når disse forhold ikke beskrives korrekt, tilstrækkeligt og i den rette sammenhæng, gives der i kapitlerne ikke et retvisende billede af konkurrenceevnen eller i øvrigt af, hvorvidt advokaters ydelser allerede er konkurrenceudsat.

Myndigheder og politikere har i de seneste år har haft stort fokus på at sikre, at advokatstanden skal underlægges et mere effektivt tilsyn. Tiltagene er sket i forbrugernes interesse på baggrund af en efterspørgsel på kompetent og uafhængig rådgivning.

Det er Advokatsamfundets opfattelse, at der i analysen er behov for en bedre og korrekt beskrivelse af den nuværende afbalancerede vægtning af hensynene mellem konkurrence, retssikkerhed og forbrugerbeskyttelse på regelområdet som grundlag for det videre politiske arbejde, som analysen skal kunne understøtte. Undladelse heraf i den endelige analyse vil gøre det svært i lovgivningsarbejdet at vurdere, hvilke negative retssikkerhedsmæssige effekter eventuelle tiltag på området vil have, og hvordan den nuværende forbrugerbeskyttelse og balance mellem de forskellige hensyn påvirkes.

5. Det videre forløb

Det er Advokatsamfundets opfattelse, at en korrekt beskrivelse i kapitlerne af markedet og af hensynene til især retssikkerhed, forbrugerbeskyttelse og konkurrence som reguleringen vedrører, vil kræve en større tilretning.

Advokatsamfundet skal derfor gøre opmærksom på, at vi gerne vil tilbyde at stille betydelige ressourcer til rådighed, såfremt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen måtte ønske at inddrage os yderligere i det fremadrettede arbejde hermed.

Med venlig hilsen

Andrew Hjuler Crichton
Generalsekretær

Peter Fogh
Formand for Advokatrådet

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

DATO: 12. november 2019
SAGSNR.: 2019-3034
ID NR.: 628545

Bilag

Tekstnære kommentarer til Konkurrencerådets kapitler

Kapitel 2. Introduktion til advokatbranchen

Side 6:

1. afsnit: ”Advokatselskaber”

Kommentar: Der sondres ikke konsekvent mellem selskaber og virksomheder. Eksempelvis er kammeradvokaten og KromannReumert ikke i selskabsform, men er de med i listen over de største firmaer?

4. afsnit.: ”Reguleringen gælder i dag både, når advokater repræsenterer parter, hvor kundernes retssikkerhed er på spil, og ved rådgivning af kunder, som i princippet ydes i konkurrence med andre brancher.”

Kommentar: Dette er den helt centrale fejl, der begås i rapporten. Det overses, at uafhængighed og integritet ikke kun er relevant ved førelse af retssager. Man er ikke kun advokat, når man står i retten. Hele definitionen af advokatvirksomhed (at virke som advokat) er at varetage sin klients interesser, både under retssager, i forhandlinger eller i anden rådgivning. Sondringen giver derfor ikke mening. Retssikkerheden er i lige høj grad på spil i alle dele af advokatens virke.

Side 7:

1.-3. afsnit: Henvisning til bestemte analyser.

Kommentar: Giver disse et retvisende billede?

Side 8:

1. afsnit: Antal advokater pr. indbygger nævnes

Kommentar: tal herfor kan ikke stå alene. Tallet varierer fra by til land, fx afhængigt af erhvervsaktivitet, retters placering. Der er et retssikkerhedsmæssigt hensyn, som ikke nævnes til den enkelte borgers mulighed for at have adgang til en lokal advokat.

2. afsnit: ”Advokatbranchen sælger juridisk rådgivning til kunderne samt bistand, hvor advokaten repræsenterer kunden som part i en sag (fx i en tvist eller i en retssag).”

Kommentar: Udsagnet er misvisende. Advokaten repræsenterer altid kunden.

3. afsnit: 90/10-opdeling.

Kommentar: Opdelingen giver ikke mening. I øvrigt mener vi ikke, at de anførte 90/10-satser er korrekte

Note 4: Antal retssager pr. indbygger

Kommentar: Medregnes tinglysningssager ved en fejl i de anførte tal?

Side 9:

3. afsnit: ”De største advokatselskaber har en større del af deres omsætning fra rådgivning...”

Kommentar: Hele denne præmis ses at være forkert. Kammeradvokaten er det største firma, og de omsætter meget store beløb på retssager. Endvidere kan det umuligt være rigtigt, at 25 % af alle advokatvirksomheder ikke fører retssager. Måske er det omtalen af civile retssager, som nogen har forstået som retssager for privatpersoner, mens der jo blot er tale om at sondre mellem straffesager og andre sager.

Side 10:

Figur 2.3. Omsætning for de 5 største advokatselskaber

Kommentar: Det kan umuligt passe at kun 2 % kommer fra retssager i de store firmaer. Kan der være tale om en fejl i KFST's spørgeskema her, eventuelt bestående i, at det er svært at udfylde retvisende?

Sidste afsnit: "... De fem største advokatselskaber (...) tilbyder alle bistand i retssager, mens det gælder 60 pct. af de næststørste advokatselskaber..."

Kommentar: Det kan ikke passe, at der så skulle være 40 % af de firmaer, der ikke fører retssager.

Side 11:

Figur 2.4. "226 respondenter"

Kommentar: Hvilken størrelse "selskaber" er der tale om? Er der rettelig tale om advokatfirmaer?

Side 12 nederst og side 13 øverst:

"Advokatselskabernes mulighed for at tilbyde bistand inden for et bestemt speciale afhænger bl.a. af, om selskabet kan tegne – og er villige til at betale prisen for – en ansvarsforsikring..."

Kommentar: Vi mener, at dette ikke er korrekt i et generelt perspektiv. Hvem er den markedsaktør, der har udtalt det? Hvad baseres udsagnet på? Er der empiri, der kan understøtte dette?

Side 13:

3. og 4. afsnit: Om informationsasymmetri

Kommentar: Forholdet understøtter netop, at der derfor er behov for regulering på området – klienten skal have sikkerhed for, at advokaten ikke tjener andre interesser end netop klientens.

Sidste afsnit: "Advokatselskabernes andel af det opgjorte marked er gået lidt tilbage siden 2012."

Kommentar: Tendentios skrivning.

Note 10: "Andel af revisorbranchens omsætning, der ikke kræver revisorautorisering."

Kommentar: Hvad dækker det over? Tallene synes lave, da størstedelen af deres omsætning ikke kræver revisionsautorisering.

Side 14:

Figur 2.6

Kommentar: Viser netop, at advokater ikke har en dominerende position eller markedsandel.

Side 15:

1. afsnit: henvisning til udsagn fra en ”markedsaktør”

Kommentar: Hvem er denne, er udtalelsen repræsentativ og overhovedet relevant?

2. afsnit: henvisning til tal fra engelsk Legal Tech-rapport

Kommentar: Er rapporten egnet til at nå til de nævnte konklusioner?

Side 17:

2. afsnit: ”... i straffesag.”

Kommentar: Advokater beskikkes også i civile sager

Side 18:

4. og 5. afsnit:

Statens indkøb af juridiske tjenesteydelser 2017: 930 mio.

Hos advokater: Kammeradvokat, 458 mio. kr. og andre advokater, 62 mio. kr., i alt 520 mio. kr.

Kommentar: Det vil sige, at staten i 2017 købte juridiske ydelser for $930 - 520 = 410$ mio. kr. hos andre end advokater. Lidt under halvdelen af markedet er således ikke dækket af advokater. Hvorfor nævnes og kommenteres dette forhold ikke?

5. afsnit: henvisning til Sverige, Norge, Tyskland og USA.

Kommentar: Mange forskelligartede samfundsforhold ligger til grund for forholdene i disse lande. Hvorfor nævnes de som relevante i forhold til danske forhold? I UK ses en anerkendelse - også fra den engelske konkurrencemyndighed - af, at gennemført liberalisering har haft meget negative konsekvenser, og kræver regulering.

5. afsnit: henvisning til kapitel 7 om Kammeradvokaten:

Kommentar: Vi kan ikke kommentere nærmere på dette, når vi ikke har set det.

Side 19:

Tabel 2.1: Udviklingen i antal advokatselskaber efter antal årsværk.

Kommentar: Det giver et skævt billede. Hos Kromman Reumert er der jo fx 40 indehavere, der alle er ejere. Indgår de så ikke i beregningerne? Og så er der i øvrigt ikke noget, der hedder interessentselskaber!

Side 21:

1. afsnit: ”Det er primært inden for erhvervsrådgivning samt ejendomsadministration og formueforvaltning, at advokatselskaberne oplever konkurrence fra udlandet.”

Kommentar: Det har vi meget vanskeligt ved at forestille os generelt set kan være korrekt. For det første er der vel få advokatfirmaer, der varetager formueforvaltning, og for det andet er der nok ingen udenlandske firmaer, der varetager ejendomsadministration i Danmark. Der tænkes muligvis på, at et udenlandsk firma, der ikke er advokatvirksomhed, kan lave ejendomsadministration i Danmark, men det er jo noget andet, og helt irrelevant.

Side 22:

Sidste afsnit: ”I alt har 5200 deponeret deres beskikkelse som advokat”

Kommentar: Tallet inkluderer dommere, offentligt ansatte og pensionister. Efter vores opfattelse indikerer det høje tal netop, at der ikke er tale om et marked, som er konkurrencemæssigt lukrativt.

Side 23:

Sidste afsnit: Titelbeskyttelsen hænger sammen med advokaters eneret til at føre alle typer retssager.”

Kommentar: Titelbeskyttelsen har ikke noget med retssager at gøre. Det er møderetsmonopolet, der regulerer advokaters varetagelse af retssagsopgaven.

Side 24:

2. og 3. afsnit: ”Til advokattitlen og advokatens virke er der knyttet omfattende sektorregulering samt omfattende branchenormer for advokaters adfærd.” Og: ”De advokatetiske regler er vejledende retningslinjer...”

Kommentar: Ja, der er tale om vejledende retningslinjer, men det følger af § 31 i vedtægterne for Advokatsamfundet, at de skal afspejle Advokatnævnets praksis. Der er derfor reelt tale om meget håndfaste regler, som fortolkes af advokatnævnet, og som sanktioneres hårdt. Der føres et tilsyn med reglerne, og advokater kan irettesættes, pålægges bøder og evt. helt miste retten til at praktisere, såfremt reglerne ikke overholdes. Hele grundlaget for den lovmæssige konstruktion er jo, at advokattilsyn skal være uafhængigt af staten. Der er også tale om, at advokaterne selv finansierer ordningen.

4. afsnit: ”Konkret har Advokatrådet en række sanktionsmuligheder...”

Kommentar: Nej. Det er det uafhængige Advokatnævn, der har disse sanktionsmuligheder.

5. afsnit: ”Reguleringen er først og fremmest rettet mod at sikre advokatens integritet og uafhængighed mv., når advokaten repræsenterer en part i en tvist, fx en retssag.”

Kommentar: Dette er - som nævnt tidligere - simpelthen ikke korrekt. Der gælder samme hensyn både vedrørende retssager og i advokatens opgaver i samfundet. Hvad støtter KFST dette postulat på?

Side 25:

2 Afsnit (Om møderetsmonopol og undtagelser hertil)

Kommentar: Mandatarreglen (retsplejelovens § 124, stk. 1, 3. pkt., om, hvem der kan udøve advokatvirksomhed) bør nævnes.

4. afsnit: ”Lovforslaget blev ikke vedtaget...”

Kommentar: Jo, det blev vedtaget, men der skete en efterfølgende regulering.

Sidste afsnit: ”Samtidig kan advokater imidlertid også være med til at forøge konfliktniveauet unødigt med ressourcetab til følge, og til at udføre opgaver, som ikke i sig selv giver et samfundsmæssigt afkast.”

Kommentar: Dette synes som et ret vidtgående postulat. Hvor kommer det fra? Det ses ikke begrundet overhovedet eller i øvrigt at være korrekt.

Side 26:

1. afsnit: "...når de varetager en kundes interesser i en retssag..."

Kommentar: Ja, og i alle mulige andre relationer, herunder overfor myndigheder. Der er mange eksempler, som bør nævnes her, at undladelse heraf er med til at give et forkert billede.

Sidste afsnit: "Reglerne om interessekonflikt begrænser..."

Kommentar: "Det er helt isoleret set rigtigt, men hele formålet med reglerne er jo netop at sikre, at klienten er sikret, at advokaten, i modsætning til revisor, kun repræsenterer sin klient. Beskrivelsen heraf mangler helt.

Sidste afsnit: "Reglerne kan således begrænse..."

Kommentar: Ja. Men det er jo netop anerkendt af Højesteret i U98.1105/2H, at interessekonfliktreglerne skal prioriteres over hensyn til advokatvalg.

Side 28:

3. afsnit: "Advokater bliver automatisk medlem..."

Kommentar: Det Danske Advokatsamfund udgøres af alle danske advokater, jf. rpl. § 143. Sprogbrugen er misvisende.

3. afsnit: 5 lande med pligtmedlemsskab nævnes. Kun Norge nævnes som eksempel på et land, hvor pligtmedlemskab ikke kræves.

Kommentar: I Sverige kræves også pligtmedlemsskab. Ifølge rapporten er der medlemspligt for langt de fleste lande, men ikke i Chile, Mexico, Irland og Norge. Hvorfor nævnes kun de pågældende 5 lande?

Sidste afsnit: "... dækker som udgangspunkt ikke skader som følge af grov uagtsomhed. + note 58: Mads Bryde Andersen 2005..."

Kommentar: Jo. Dette er ændret i bekendtgørelse nr. 1064 fra 2006.

Side 29:

4. afsnit: "En advokat skal desuden deponere sin beskikkelse, hvis personen fx er ansat i en revisionsvirksomhed og vil udøve advokatvirksomhed herfra til eksterne kunder"

Kommentar: "Skal" og "fx" i samme sætning er meget ukonkret, og tendentiøst. Sætningens indhold er faktisk forkert og upræcist formuleret.

Sidste afsnit: ”I modsætning til en række andre lande er det således ikke lovligt at oprette såkaldte multidisciplinære partnerskaber (MDP’er i Danmark).”

Kommentar: Hvilke lande? Er forholdet problemfrit i de lande, der tænkes på?

Side 31:

1. afsnit: ”Kapitalselskaber er reguleret efter selskabslovens regler...”

Kommentar: De er først og fremmest reguleret efter RPL og advokatselskabsbekendtgørelsen.

3. afsnit: ”... interessentselskaber, hvor der er mere end én ejer.”

Kommentar: Ja, det er der jo altid i et interessentskab. Sætningen knytter sig formentlig til en forklaring om begrebet solidarisk hæftelse, men fremstår uklar.

Side 32:

Sidste afsnit: ”Beslutningen om fordeling af løn og kapital kan således afspejle et ønske om at minimere skattebetalingen”.

Kommentar: Konklusionen er tendentiøs. Beslutningen behøver ikke afspejle andet end, at gældende ret overholdes, og et ønske om at afregne korrekt skat efter gældende regler og ordninger.

Side 33:

Afsnit 1 og frem: (beskrivelse af advokatselskabers prissætning og prismodeller).

Kommentar: Markedsspecifikke forhold synes ikke at være tillagt vægt i afsnittet.

Side 34:

2. afsnit: ”Ifølge branchens advokatetiske regler...”

Kommentar: Det følger af Højesterets praksis, U78.448H

5. afsnit: Eksempler på salærsager

Kommentar: Lidt pudsige eksempler. Er de relevante i sammenhængen?

Nederst: noter

Kommentar: Note 70 mangler. Note 71 er med to gange.

Side 35:

2. afsnit: Sammenligning af prisregulering for advokatydelse med teleområdet og vandsektoren.

Kommentar: Sammenligningen ses slet ikke at være relevant, da helt forskellige hensyn gør sig gældende i de respektive områder (fx forsyningsikkerhed). RPL betyder nok ikke så meget for, hvilke priser en advokat tager, men det gør konkurrencen derimod. Hvad har andre brancher af bestemmelser, der regulerer, hvad man kan tage, f.eks. revisorer, banker, finansrådgivere, lobbyvirksomheder etc.?

Side 39:

3. afsnit: "... mere end hver tredje privatkunde og mere end hver anden erhvervskunde ikke fik et prisoverslag på advokatbistanden inden aftalen blev indgået..."

Kommentar: Er det ikke mere væsentligt, om de fik en opdragsbekræftelse?

Sidste afsnit: "Desuden indeholder de interne branchenormer..."

Kommentar: Der er tale om de advokatetiske regler, som er mere end branchenormer, idet de afspejler advokatnævnets praksis, og derfor reelt sanktioneres hårdt.

Sidste afsnit: Henvisningen til reglen om, at advokater ikke må fortrænge en advokat fra en sag.

Kommentar: Der er tale om en forbrugerbeskyttelsesregel, der beskytter sårbare klienter.

Kapitel 4. Reguleringsmæssige barrierer for effektiv konkurrence i advokatbranchen

Side 80:

5. afsnit: (sondringen mellem hensyn i forbindelse med bistand og repræsentation af parter i retssager over for andre juridiske ydelser)

Kommentar: Sondringen giver ikke mening. Der er ingen forskel.

6. afsnit: ”Formålet med branchens regler om hhv. interessekonflikter er at tilgodese hensyn i forbindelse med retssager og repræsentation af parter.

Kommentar: Det er ikke korrekt. Advokaten repræsenterer altid en part. Formålet er at sikre klientens mulighed for uafhængig rådgivning.

Side 81:

1. afsnit: ”... væsentlige dele af reguleringen af advokatbranchen rækker videre end de samfundsmæssige hensyn tilsiger. Dette kan være med til at begrænse konkurrencen i advokatbranchen og mellem advokatbranchen og andre professioner – unødigt...”

Kommentar: Vi er ikke enige i, at det nødvendigvis er konklusionen. Analysen når ikke til at vurdere, om reguleringen er ”unødigt”.

2. afsnit: henvisning til ”markedsaktører.”

Kommentar: Hvem er det? Og er det relevant?

3. afsnit: ”Et antal advokatselskaber oplever, at den gældende regulering begrænser konkurrencen – og dermed muligheden for at vokse...”

Kommentar: Er det ikke isoleret set forkert at tillægge vægt? Ikke alle advokatselskaber nærer ønske om at vokse. Er vækst alene et mål? Den manglende rekruttering kan også skyldes andre årsager end interessekonflikter, herunder løn og arbejdsforhold. Der er konkurrence om de dygtige medarbejdere.

4. afsnit: (Om at interessekonfliktreglerne begrænser konkurrencen).

Kommentar: Reglerne sikrer jo netop hensyn, der vejer tungere end konkurrence

4. afsnit: ”Dette til trods for, at formålet med reglerne om interessekonflikt primært synes at være at tilgodese hensyn knyttet til bistand i retssager.”

Kommentar: Det er ikke rigtigt. Interessekonflikter kan lige så vel opstå uden for retssager, fx ved ejendomshandler, hvor en boligkøber vil sikre sig uafhængig rådgivning.

4. afsnit: ”Omsætningen hos de allerstørste advokatselskaber kommer for 98 pct. ’s vedkommende fra juridisk rådgivning.” (Og angiveligt kommer 2 pct. fra førelse af retssager?).

Kommentar: Det er helt forkert.

4. afsnit: ”... interessekonfliktreglerne begrænser konkurrencen mere end nødvendigt for at tilgodese de relevante samfundshensyn.”

Kommentar: Denne afvejning mangler. Man når ikke til at foretage den i analysen.

Side 82: (Sammenligning med andre lande)

Kommentar: Der ses ikke på de forskellige forhold i lande som der sammenlignes med, fx UK og Sverige.

2. afsnit ”... Danmark ligger en smule bedre end gennemsnittet...”

Kommentar: Vi ligger som nr. 12 af 36.

Side 83:

Sidste afsnit: ”..mindre godt...”

Kommentar: Hvorfor? Vi ligger bedre end gennemsnittet.

Side 84:

1. afsnit: ”Fx oplever revisionsvirksomheder, at deres mulighed for at konkurrere med advokater om at levere juridisk rådgivning, er begrænset af forskellige former for regulering”

Kommentar: Hvilke? Der kan også vises eksempler på det modsatte.

2. afsnit: Om konkurrence internt i advokatbranchen

Kommentar: Væsentlige faktorer er fx Kammeradvokaten som statens advokat og interessekonfliktregler, som utvivlsomt er konkurrencebegrænsende, men det er der jo netop begrundelser for.

Side 85:

1. afsnit: ”56 pct. af advokatselskaberne oplever væsentlige barrierer for at udvide deres forretning og vokse.”

Kommentar: I figur 4.3 fremgår høje tal for ”ansat flere medarbejdere”, udvidet antallet af områder/specialer...” og ””etableret flere filialer”. Hvordan hænger det sammen?

Side 87:

Tekstboks: (Beskrivelse af møderetsmonopol). Og overskriften til 2. afsnit: ”...unødigt.”

Kommentar: Regler nævnes blot. Det vurderes ikke, om reglerne er ”unødige”

1. afsnit efter tekstboksen: Om at formålet med møderetsmonopolet vedrører retssager

Kommentar: Det siger jo sig selv.

Side 87-89: (Om møderetsmonopolet)

Kommentar: Advokattitlen er en benefit, også i konkurrencemæssig sammenhæng. Men afsnittet ser ikke på, hvilken cost denne benefit har, nemlig, at titlen er underlagt regler.

Side 87 nederst til 88 øverst: ”Fx vil kunder som har opgaver der med en vis sandsynlighed kan ende i en tvist, sandsynligvis foretrække advokater...”

Kommentar: Det er ikke nødvendigvis rigtigt. Inden for skattesager er det ofte således, at revisorer rådgiver og varetager sagerne i landsskatteretten.

Side 88:

2. afsnit: ”Begge dele kan understøtte tesen om, at kunderne bundler deres opgaver hos ét eller få advokatselskaber”

Kommentar: Men over 40 % har brugt flere end 3 advokatfirmaer indenfor de sidste 2 år.

Side 89:

1. afsnit: ”... 75 pct. ...”

Kommentar: Hvor kommer dette tal fra?

Side 92:

2. afsnit: (Om uddannelse)

Kommentar: Reglerne om EU-advokater bør nævnes. Deres virke er fastlagt i etableringsdirektivet.

Side 93:

5. Afsnit: ”Formålet med reglerne om advokaters uddannelse er først og fremmest at tilgodese hensyn knyttet til advokatselskabers bistand i retssager og den juridiske rådgivning, som har snæver tilknytning hertil.”

Kommentar: Det er ikke en konklusion, der følger af de forudgående afsnit. Det er heller ikke en rigtig konklusion. Hvor kommer den fra? En stor del af uddannelsen vedrører rådgivning, klientbehandling, osv.

Side 94:

3., 5. og 7. afsnit: (Om uddannelseskravs karakter af begrænsning i forhold til udbud af advokater)

Kommentar: Uddannelseskravene har andre hensyn, helt grundlæggende, at en advokat skal kunne sin jura og kende sin rolle.

Det kan ikke være et mål i sig selv, at alle skal kunne være advokater, uden at der kan stilles krav til titlen.

Side 96:

5. afsnit: ”... især knyttet til advokaters arbejde med retssager”

Kommentar: Nej, det er en fejlslutning.

Side 97:

2. afsnit: ”Markedsaktører har...”

Kommentar: Hvilke? Revisorer? Er det relevante tilkendegivelser?

3. afsnit: Engelsk undersøgelse

Kommentar: Hvilken? Er konklusionen korrekt?

4. afsnit ”Fx. ville advokater der arbejdede i andre virksomheder end advokatselskaber og som havde mulighed for at føre retssager (fx inkasso) kunne bruge advokattitlen aktivt i konkurrencen om at tiltrække kunder”

Kommentar: De negative effekter af en sådan meget betænkelig situation nævnes ikke.

Side 99:

3. afsnit: ”Formålet med reglerne i formålsbestemmelsen synes – i henhold til bl.a. forarbejderne til retsplejeloven – således især at tilgodese hensyn knyttet til advokatens bistand i retssager og andre tvister.”

Kommentar: Det er som nævnt flere gange tidligere ikke korrekt.

5. afsnit ”12 pct. ... har oplevet negativ effekt...”

Kommentar: Og 88 pct. har således ikke?

6. afsnit: ”... formålsbestemmelsen påvirker muligheden for at vokse negativt.”

Kommentar: Begrebet advokatvirksomhed er meget bredt. Meget kan omfattes. Så hvorfor denne konklusion?

Side 101:

Tabel 4.6. om Danmark: Ejerskab og medbestemmelse

Kommentar: Svaret angivet i skemaet for Danmark er ikke korrekt, men det stammer fra OECD-undersøgelsen. Spørgsmålet er måske, om undersøgelsen overhovedet er retvisende med hensyn til dette, og om der også er fejl i de andres lande oplysninger.

Side 102:

Afsnit 5: ”Formålet ... synes at være at tilgodese hensyn knyttet til advokatens bistand i retssager.

Kommentar: Som anført flere gange tidligere: dette er ikke korrekt.

Side 103:

2. afsnit: ”... 40 pct.”

Kommentar: Det er formentlig to firmaer, der svarer til 40 pct. Mulighed for eksterne medlemmer i bestyrelsen efterspørges af visse, men at det skulle være kapitalmangel virker usandsynligt.

3. afsnit: ”8 pct. af advokatselskaberne oplever, at retsplejelovens regler om ledelse begrænser muligheden for at etablere sig på markedet.”

Kommentar: Formuleringen undrer, når nu 92 pct. ikke oplever dette.

Side 104:

3. afsnit: ”Således er 11 pct. ...”

Kommentar: Alle er vel ikke blevet spurgt? Det har her en betydning, om der er tale om advokatselskaber eller -virksomheder.

Sidste afsnit, og side 113: ”Hensynene bag branchens advokatetiske regler hviler ikke på samme autoritative retskilde som retsplejeloven.”

Kommentar: Reglerne hviler på domstolenes praksis og advokatnævnets praksis.

Sidste afsnit:

Side 106:

Sidste afsnit: ”For revisorer gælder således, at de fra 2003 kun har skullet vurdere den mulige interessekonflikt på den konkrete sag...”

Kommentar: Reglen vedrører ikke revisorerers rådgivning, og er derfor ikke sammenlignelig.

Side 107:

1. afsnit: "... sikkerhedsforanstaltninger ..."

Kommentar: Det er reelt illusorisk at tale om sikkerhedsforanstaltninger her. For der er ikke nogen.

2. afsnit: "Formålet med de danske regler vedr. interessekonflikt, som nævnes i den kommenterede udgave af de advokatetiske regler, synes især og primært at være at tilgodese hensyn knyttet til retssager og lignende tvister, herunder hensyn til de berørte parter i retssager samt til Domstolssystemet."

Kommentar: det er som nævnt flere gange tidligere ikke korrekt. Det siger vel sig selv, at man ikke kan stå på begge sider i en retssag; det behøves vi ikke at have særlige regler for. Reglerne gælder generelt.

3. afsnit, og side 114: Overskrift: "... unødigt."

Kommentar: Analysen når ikke til at vurdere, om reglerne er "unødige".

5. afsnit: Henvisning til "markedsaktører"

Kommentar: Hvem? Er det relevant?

Sidste afsnit "Dette kan betyde, at opgaven løses til højere pris og/eller dårligere kvalitet."

Kommentar: Det kan lige så godt betyde, at opgaven løses til den rette pris og til en bedre kvalitet.

Side 108:

3. afsnit: Delkonklusion med procentsatser.

Kommentar: 96 pct. har altså ikke oplevet det? Og er det 48 pct. af 4 pct. = 2 pct., hvor begrundelsen var interessekonflikt?

Side 109:

2. afsnit: "... 98 pct. ..."

Kommentar: Dette tal er som tidligere anført forkert. Men ja, isoleret set påvirker interessekonfliktreglerne da konkurrencen. Men det er der jo som tidligere nævnt gode grunde til.

2. afsnit: "... synes at være at tilgodese hensyn knyttet til bistand til retssager."

Kommentar: Som nævnt mange gange: det er ikke rigtigt.